Eu sînt păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale. Iar cel plătit şi cel ce nu este păstor, şi ale cărui oi nu sînt ale lui, vede lupul venind şi lasă oile şi fuge; şi lupul le răpeşte şi le risipeşte.

Ioan-10;11;12.

libertate solidaritate dreptate

PUNCTE CARDINALE

Anul II, Nr. 8-9 20/21 aug.-sept.

24 pagini - 40 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE DEMOCRAT CREŞTINĂ

DIN DOUĂ RELE...

Abandonarea conducerii politice de către comunişti, în măsura în care poate fi vorba de o asemenea abandonare, după evenimentele din Decembrie '89, nu s-a produs în dezordine sub forma unei retrageri în derută. După cum comunismul şi-a planificat pînă la ultimul amănunt ascensiunea, tot astfel deţinătorii puterii comuniste au prevăzut posibilitatea unei conjuncturi defavorabile pentru care au pregătit metodic etapele retragerii. Faptul că, la aproape trei ani de la aşa zisa "Revoluţie", structurile comuniste sînt practic intacte,iar cei care s-au făcut vinovaţi de ororile săvîrşite de-a lungul celor 45 de ani de dictatură comunistă duc o existenţă liniştită, netulburată de intervenţia vreunei instanţe morale sau penale, mulţi dintre ei deţinînd în continuare funcţiile pe care le-au avut şi în trecut, constituie tristul argument că 22 Decembrie '89 a însemnat de fapt o victorie comunistă, nu o înfrîngere. Sfidătoarea prezenţă a lui Ion Iliescu în scaunul de preşedinte al României reprezintă simbolul acestei victorii şi totodată dovada că sistemul de organizare comunistă a funcţionat şi funcţionează în continuare, dacă nu perfect, cel puţin mult mai eficient decît sînt capabile să acţioneze formaţiunile politice care alcătuiesc opoziţia democrată.

Un prim succes înregistrat de conducerea ocultei **comuniste** a fost diluarea conţinutului noţiunii de opoziţie. Dacă în primele luni după evenimentele din Decembrie '89 opoziţia a adoptat o atitudine anticomunistă fermă, ulterior locul fermităţii iniţiale a fost luat de un condamnabil spirit de toleranţă. Şi lucrurile nu s-au petrecut întîmplător. Diletantismului politic al opoziţiei, Puterea i-a opus profesionalismul agenţilor săi, temeinic pregătiţi să contracareze acţiunile adversarilor nu numai cu mijloace brutale, ci utilizînd toată gama metodelor subtile practicate de serviciile secrete.

Mai întîi a fost răspîndită ideea că revoluţia din Decembrie '89 a avut doar caracter **anticeauşist**. Poporul nu s-a răzvrătit împotriva comunismului ca doctrină politică şi sistem social, ci împotriva abuzurilor săvîrşite de clanul Ceauşescu! Desigur, mulţi au respins această interpretare tendenţioasă, dar nu puţini au fost cei care, fie din naivitate, fie din dorinţa de a-şi justifica prin acest subterfugiu apartenenţa la PCR, au îmbrăţişat cu entuziasm această teză.

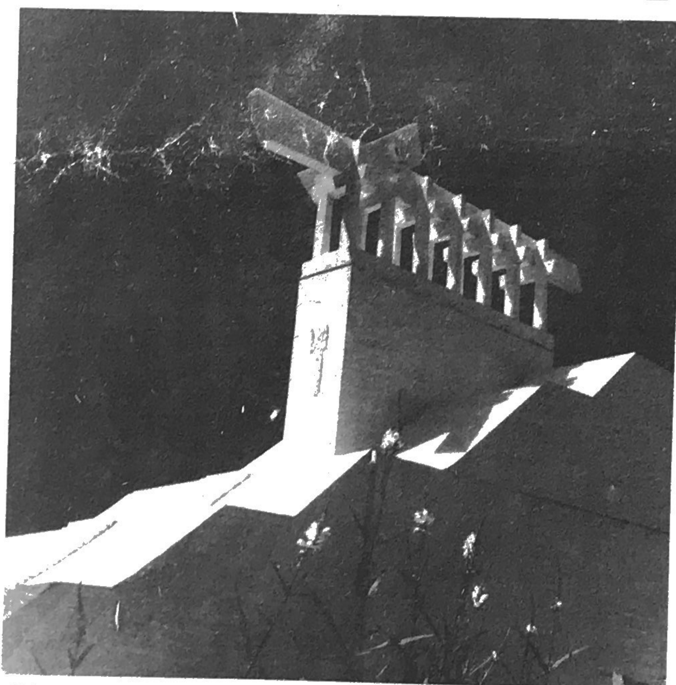
Următoarea mişcare a agenţilor ocultei **comuniste** în acţiunea de a submina fermitatea anticomunistă manifestată de poporul român în Decembrie '89 a fost recursul la valorile democraţiei. Poate oare un adevărat democrat să ceară interzicerea unui partid politic, chiar dacă acesta este PARTIDUL COMUNIST, fără a încălca principiul sacrosanct al libertăţii de expresie, se întreabă retoric, dar mai ales fără ruşine, cei care au săvîrşit crime de neimaginat dealungul celor 45 de ani de dictatură comunistă. Desigur că nu, răspunde emfatic domnul Ion Raţiu, democratul de operetă al scenei politice româneşti.

Pe fundalul acestei acceptări de principiu a comunismului ca partener cu drepturi egale într-o Românie "democratică", propaganda comunistă face pasul următor, înspăimîntînd opinia publică din ţară, dar

continuare în pag. 2

"Cine controlează trecutul controlează viitorul; cine controlează prezentul controlează trecutul"

George Orwell - O mie nouă sute opt zeci şi patru

Macheta monumentului CALVARUL de la Aiud prezintă şapte perechi de cruci îngemănate, tradiţionale, purtînd pe umerii lor o cruce uriaşă de 26/8 m, amintind Calvarul Domnului Nostru Iisus Christos.

În interior se va afla o capelă, loc de reculegere şi slujbe religioase, precum şi o cameră osuar pentru osemintele deshumate.

Cruciatii secolului XX

COSTACHE OPRIŞAN

pag. 6-7

Un an de la independenta Basarabiei

pag. 17

PRELIMINARII LA UN PROCES ELECTORAL

Dora Mezdrea

Ne aflăm în preajma startului alegerilor legislative şi prezidenţiale; să încercăm aşadar, să analizăm sumar premizele acestor alegeri.

În ce măsură electorul, spre deosebire de cel de la alegerile din 1990, poate alege astăzi în deplină cunoştinţă de cauză? Mai mult ca oricînd, războaiele moderne sînt ale informaţiei; şi luptele electorale nu scapă de sub incidenţa acestei legi. Aflate de doi ani şi jumătate în mîna puterii, mijloacele de informare, şi îndeosebi audio-vizualul, cu impactul lui copleşitor, dar şi o bună parte a presei scrise, au dus, cu mijloacele lor specifice, lupta pentru perpetuarea la putere a actualilor guvernanţi. Unei informări corecte şi eficiente, unei campanii de demarxizare, mass-media oficială i-a opus o activitate de informare trunchiată şi părtinitoare, atunci cînd n-a dezinformat de-a dreptul. Ieşit din zodia cenzurii totale, cetăţeanul s-a văzut aruncat în cea a dezinformării; culturii politice şi terapiei (binefăcătoare, deşi dureroase!) a adevărului, i-au fost substituite noi interese partizane.

○

Procesul de democratizare este anevoios. El trebuie să se desfăşoare atît pe un plan exterior, prin înlăturarea structurilor comuniste şi înlocuirea lor cu structuri şi instituţii democratice, cît şi pe un plan interior, prin transformări fundamentale ale conştiinţei. Mai îngrijorător este însă faptul că nu se poate estima cît timp va dura acest proces pînă cînd se vor înregistra rezultatele scontate. Ceea ce se poate obţine imediat, prin intermediul alegerilor de la 27 septembrie, nu este o reală mutaţie în planul structurilor şi în cel al conştiinţelor, ci eliminarea, într-o proporţie cît mai mare a comuniştilor din sfera decizională. Alternativa la situaţia prezentă (dacă vrem să ne menţinem în domeniul posibilului, nu al iluzoriului) este una singură, deşi şi aceasta este viciată de contradicţii interne şi de veleitarisme lipsite de acoperire: **opoziţia grupată în Convenţia Democratică.**

Analizînd şansele opoziţiei la alegerile din septembrie trebuie să constatăm că, deoarece procesul de democratizare a fost serios frînat de actualii deţinători ai puterii, ele sînt minime. Dacă totuşi aceste şanse există, ele sînt consecinţa neşanselor actualei puteri. Pe plan extern, dezintegrarea sistemului comunist constituie o realitate care nu i-a mai putut fi ascunsă populaţiei României. Pe plan intern, elementul esenţial care se opune în primul rînd puterii neocomuniste este structura profund anticomunistă a poporului român. La aceasta se adaugă falimentul economiei centralizate menţinută cu obstinaţie în formele ortodox-comuniste, faliment care a dus la periclitarea situaţiei sau a locului de muncă pentru mulţi dintre cei care ar fi fost, poate, înclinaţi să exalte binefacerile sistemului comunist. Măsurile strict populiste pe care guvernanţii neocomunişti le-au luat în cei doi ani şi jumătate de cînd guvernează ţara şi-au pierdut puterea de seducţie proporţional cu scăderea bugetului pînă la cota zero. Din rîndul acestor măsuri, cea care a avut tocmai efectul contrar, contribuind masiv la scăderea încrederii în capacitatea actualilor guvernanţi de a redresa economia naţională a fost distribuirea titlurilor de proprietate. Este greu să convingi o populaţie adusă pînă la pragul de jos al sărăciei ca urmare a succesivelor scumpiri de preţuri să aibă încredere în arhitecţii acestei politici economice şi în plus să le acorde mandat pentru încă patru ani de guvernare.

○

Cu privire la alegerile prezidenţiale se constată o anume radicalizare a poziţiilor, efect al unui explicabil maniheism al gîndirii maselor care a dus la simplificarea maximă a opţiunilor celor mai mulţi dintre cei pentru care politica rămîne o sferă a inabordabilului şi a imprevizibilului. Adevăraţii candidaţi care se vor înfrunta în lupta pentru demnitatea de preşedinte al României sînt Ion Iliescu, care strînge în jurul său noua şi vechea nomenclatură, precum şi o bună parte a armatei şi a securităţii şi Emil Constantinescu, care are drept zestre întreaga încărcătură a tot ceea ce s-a chemat în ultimii doi ani şi jumătate opoziţie. Consecvenţa cu care Convenţia Democratică — nucleul ei de bază, corect spus — a ţinut să rămînă un bastion al anticomunismului, a obligat partea opusă a spectrului politic să se grupeze în jurul lui Ion Iliescu.

O variantă la direcţia pe care o reprezintă Convenţia Democratică este ideea de reunificare naţională pe care o simbolizează candidatura lui Mircea Druc, idee care, deşi nu îndeajuns de apăsat subliniată, este înscrisă şi în programul Convenţiei Democratice. Ca urmare este de aşteptat că la al doilea tur de scrutin voturile celor care în primul tur s-au pronunţat pentru Mircea Druc să se alăture sprijinitorilor lui Emil Constantinescu.

Cît priveşte poziţia celorlalţi candidaţi la preşedinţie, opţiunea lor faţă de un eventual al doilea tur de scrutin nu este suficient de clară. Gesturile de conjunctură ale lui Ion Mînzatu sînt prea bine cunoscute pentru a ne permite să-i pronosticăm atitudinea pe care o va adopta în confruntarea finală. Reprezentantul FSN-ului, Caius Dragomir ne va oferi prilejul să constatăm în ce măsură convertirea de ultimă oră la democraţie a lui Petre Roman este reală sau numai retorică. De asemenea nici despre Gheorghe Funar şi despre partidul care-l sprijină nu se poate afirma nimic precis. Deşi în repetate rînduri candidatul PUNR-ului s-a declarat împotriva preşedintelui Ion Iliescu, linia sa naţionalist-comunistă este identică cu vederile grupului de partide care-l sprijină pe acesta. Şi cu această ultimă precizare am ajuns la una din cele mai spinoase probleme ale vieţii politice româneşti: "problema naţionalismului".

○

Chestiunea "naţionalismului" care a făcut să curgă cerneală de toate culorile în presa noastră, ni se pare a fi unul din punctele în care Convenţia Democratică a eşuat. Ne referim în mod special la partidele din cadrul Convenţiei care-şi spun "naţionale", din partea cărora ar fi fost de aşteptat ca, odată cu creşterea tumorală a campaniei naţionaliste pe care au găsit de cuviinţă să şi-o asume partidele care au nostalgia comunismului, să ia atitudine prin a preciza şi circumscrie exact marginile acestei probleme, să-şi asume, aşadar, naţionalismul moderat şi demn, precum au făcut marile partide din care unele se revendică (şi unele chiar se trag), iar nu să lase această chestiune pe mîna unor indivizi dubioşi care au terfelit şi ridiculizat această valoare pînă la a o demonetiza. Aşa stînd lucrurile poate că n-ar trebui să ne mire că «România Liberă» prezenta deunăzi, cu toată greutatea autorităţii sale, pe Gheorghe Funar, candidatul la preşedinţie, ca reprezentînd naţionalismul. Credem că istoria va consemna acest moment în care a fost relativizată această valoare, cel puţin ca pe o ciudăţenie.

○

Referitor la şansele ca parlamentul ce va fi ales la 27 septembrie să fie dominat de reprezentanţii opoziţiei, acest lucru este mai puţin probabil. Se prefigurează un parlament şi, implicit, un guvern, cu o alcătuire eterogenă şi, în consecinţa, instabilitatea politică se va prelungi.

Aceasta cu atît mai mult cu cît moştenirea pe care cele două guvernări feseniste o lasă guvernului următor, este dintre cele mai grave. Şi dată fiind această situaţie nespus de gravă, graba cu care atîţia pretendenţi se îngrămădesc spre vîrfurile legislativului şi ale executivului, dacă nu este o dovadă de inconştienţă, atunci ea este mai mult decît suspectă. Să administrezi o ţară în ruină nu este uşor. Pentru a reuşi se cere multă pricepere şi multă probitate. Ne îndoim însă că puzderia de diletanţi, aspiranţi la demnităţile publice, dar mai ales cei care au guvernat şi au administrat ţara pînă astăzi sînt persoanele cele mai indicate cărora să li se poată încredinţa viitorul României.

○

După cum arătam la început, prin alegerile din 27 septembrie nu putem obţine o democraţie imediată; putem însă obţine un preşedinte care să-şi respecte funcţia şi să-şi respecte naţia cu legile ei scrise şi nescrise; putem obţine o reducere a numărului de oportunişti şi nomenclaturişti în aparatul superior al puterii şi putem obţine, totodată, un plus de respectabilitate pentru noi înşine, atunci cînd vom putea constata că cei pe care i-am ales să ne reprezinte sînt mai demni şi mai cinstiţi decît cei care s-au autoinstituit la 20 mai '90 în legiuitori. Şi asta este mult pentru început.

DIN DOUA RELE...

urmare din pag. 1

mai ales pe cea din străinătate cu ştirea că, în cazul preluării puterii, opoziţia anticomunistă intenţionează să masacreze sute de mii de foşti membri PCR, iar pe cei rămaşi în viaţă urmează să-i trimită în lagăre de muncă forţată, asemănătoare cu lagărele de tristă amintire de pe întinsul Canalului Dunăre—Marea Neagră. În faţa unei astfel de monstruozităţi propagandistice, opoziţia a reacţionat întocmai aşa cum au scontat cei ce au lansat zvonul. A urmat o avalanşă de dezminţiri şi de declaraţii lacrimogene de împăciuire care au condus în final la scoaterea de sub orice culpabilitate a cvasitotalităţii purtătorilor de carnete roşii. În timp ce în Germania, după cel de al doilea război mondial, toţi cei 6,08 milioane de membri ai Partidului Naţional Socialist au fost obligaţi să treacă prin faţa comisiilor de denazificare, la noi, nu numai că nici un membru PCR nu a fost întrebat ce a făcut în era comunistă, dar toţi cei şase candidaţi la demnitatea de Preşedinte al României, inclusiv candidatul Convenţiei Democratice, au fost membri PCR. Nimeni nu doreşte o vînătoare de vrăjitoare, dar...

Consecinţa acestor manevre abil conduse de agenţiile **ocultei comuniste** a fost estomparea, pînă aproape de dispariţie, a limitei de demarcaţie dintre Putere şi Opoziţie. Participarea Partidului Naţional Liberal, un partid anticomunist prin doctrină şi tradiţie, la actuala guvernare, scindarea FSN-ului iniţial în două partide, din care unul, cel condus de fostul premier Petre Roman, se declară partid de opoziţie, precum şi prezenţa în alegerile legislative de la 27 septembrie a peste patruzeci de partide de cele mai diverse orientări şi cu denumiri de-a dreptul bizare, au făcut să nu se mai poată preciza unde încetează Puterea şi unde începe Opoziţia.

Dar lovitura de maestru realizată de agenţii din umbră ai Puterii a fost infiltrarea partidelor politice cu elemente care vor acţiona atunci cînd li se va cere, aşa cum li se va cere. Decît să obţii majoritatea parlamentară prin fraudă electorală, fapt care ar putea fi constatat şi ar stîrni reacţiuni nefavorabile din partea Occidentului, este de preferat să dispui de un Parlament ai cărui membri, deşi aleşi pe listele Opoziţiei, răspund aşa cum li se ordonă de **oculta comunistă** în momentele cheie, îndeosebi în acele situaţii cînd votul este secret.

Din păcate, se pare că în această capcană întinsă viclean de Putere a căzut chiar şi Convenţia Democratică. O cît de sumară trecere în revistă a numelor ce figurează pe listele de candidaţi ai Convenţiei Democratice are darul să stîrnească, dacă nu îngrijorare, cel puţin nedumerire. Făcînd abstracţie de faptul că pe aceste liste se găsesc destul de mulţi foşti membri PCR din stratul superior simplilor plătitori de cotizaţie, unele nume devin de-a dreptul suspecte. Aşa de pildă pe lista candidaţilor din judeţul Sibiu, Convenţia Democratică a găsit de cuviinţă să-i asigure un loc fruntaş unui domn Raymond Luca, domiciliat în Bucureşti, de profesiune director general (?!), născut în anul 1954 la Sverdlovsk în Rusia. Care-i va fi adevăratul nume al domnului Raymond Luca şi cum a ajuns de dincolo de Ural să reprezinte judeţul Sibiu în Parlamentul României, găsindu-se, chipurile, de aceeaşi parte a baricadei în lupta anticomunistă, alături de figura luminoasă, cu valoare de simbol, a domnului Corneliu Coposu, sînt întrebări la care probabil, mai tîrziu, vom găsi un răspuns. Pînă atunci rămîn bănuielile. Şi ele nu sînt puţine. Dar din două rele...

ROMFEST '92

COMITETUL INTERNAȚIONAL

Preot Gheorghe CALCIU
Președinte

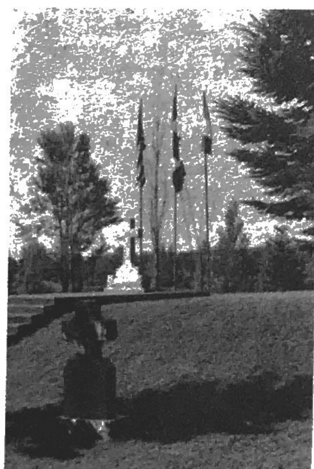
Gheorghe BĂLAȘU
Aurel CIUFECU
Ion HALMAGHI
Nicolae ILIESCU
Mihaela MOISIN
Zaharia PANĂ

COMITETUL LOCAL

Nicolae PORA
Președinte

Dr. Nicolae POPESCU
Secretar

Zaharia ANGHEL
Vasile ASCENIUK
Lina BĂLAȘU
Dan CHIRTU
George DONE
George DONISAN
Octavian MELENCIUC
Elisabeta MOISIN
Florian SĂNDULESCU

Cîmpul Românesc de la Hamilton.

Dora Mezdrea

Dintre formele moderne de bejenie, exilul pare a se fi bucurat de cea mai mare audiență. Consecințele imediate și de durată ale unor mari mutații de mase, de la pierderea identității lor spirituale, pînă la crearea de zone cu o altă componență etnică în jurul marilor metropole, sînt încă greu de estimat atîta vreme cît procesul continuă.

Românii, ca și celelalte nații asupra cărora s-a abătut teroarea istoriei, au umplut lumea purtînd, cei mai mulți dintre ei, ascunsă cu grijă, arsura dorului de patria-mamă. Unii dintre aceștia au încercat să dea o formă instituționalizată legăturii cu țara de origine, creînd posturi de radio în limba română, reviste, ziare, edituri, asociații, fundații sau chiar academii. Activitatea unora dintre acestea ne-a fost cunoscută înainte de 1989, cu predilecție cea a posturilor de radio, care ignoră frontierele; despre altele, însă, am aflat după 1990, fie din prezența lor în țară, fie din surse mediatizate, fie mergînd noi să le urmărim desfășurarea în diferite colțuri ale lumii.

În ce ne privește, nu ne-am propus să le inventariem după criterii obscure ori pernicioase, ci să le aducem, tuturor deopotrivă, cuvenitele laude: dacă se gîndește, se scrie, se creează românește undeva în lumea asta largă, nu poate fi decît bine pentru noi toți.

Întîmplarea face să fi asistat în ultima vreme la două asemenea manifestări ale românilor din exil: cu un an în urmă, venind de peste ocean, Academia Româno-Americană tindea, printr-o suită de comunicări și dezbateri, să restaureze spiritul academic. Recent, o manifestare cu un caracter mai cuprinzător s-a desfășurat la Hamilton, Ontario, în Canada: cea de a 3-a ediție a festivalului românilor de pretutindeni, ROMFEST '92.

Cam la jumătatea distanței dintre Toronto și Hamilton, niște români care trăiesc în Canada au cumpărat și și-au amenajat un spațiu al nostalgiei românești numit Cîmpul Românesc; un spațiu în care se desfășoară în mod curent activități culturale românești, dintre care, cea intitulată "Săptămîna Cîmpului Românesc", are deja două decenii de existență. În 1987, o parte dintre organizatorii "Săptămînii Cîmpului Românesc", alături de alți români trăind în alte țări, s-au constituit într-un comitet internațional care a luat inițiativa organizării, o dată la doi ani, a unui festival românesc, începînd cu anul următor, 1988, an care oferea pretextul sărbătoririi a 70 de ani de la Marea Unire; aceasta a și fost, de altfel, tema festivalului. Propunerea ca festivalul să se desfășoare într-unul din marile centre românești din exil a venit în mod firesc, astfel încît orașul Cleveland din S.U.A., care adăpostește cea mai mare comunitate de români, a fost gazda primului festival. Un rol important în asigurarea coeziunii manifestărilor cuprinse în festival i-a revenit bisericii (de altfel, preotul Gh. Calciu-Dumitreasa este și președintele Comitetului Internațional), astfel încît o bună parte a festivalului s-a desfășurat în biserica Sf. Maria din Cleveland. Prima ediție a Romfest, axată pe dezbateri culturale și istorice referitoare la Marea Unire, a fost considerată o reușită, cu toate eforturile securității ceaușiste de a falsifica invitațiile, și de a trimite amenințări cu moartea (printre alții, și regretatului Radu Budișteanu, fost prim-ministru în perioada interbelică și regelui Mihai).

Cea de a doua ediție a Romfest a avut loc la Washington, în 1990, de astă dată cu participarea a circa 30 de invitați din țară.

Ediția a treia a Romfest a avut loc la Hamilton, Ontario, între 31 iulie—2 august a.c., avînd în dezbatere o temă de maximă actualitate: "Țara de azi — România de mîine". Ea a fost intens mediatizată, atît de mijloace din țară (presă, TVR), cît și din străinătate (posturile de radio în limba română "Vocea Americii", "Europa Liberă" ș.a.) și s-a bucurat de o participare numeroasă din partea românilor care trăiesc în S.U.A. și Canada, de o participare relativ numeroasă din România (27 de invitați) și doar de cîțiva alți invitați din Austria, Franța și Suedia.

Străbătînd zonele în care există mari comunități de români, în Canada, ai ocazia să înregistrezi cu tristețe cît de proastă este imaginea României (recte a celor care o conduc în acest moment); nu același lucru se poate spune și despre comunitățile însele de români, așa cum s-a putut constata cu ocazia deschiderii Romfestului, prin recepția oferită în sala "Grand Ballroom" a hotelului Royal Connaught, la care au fost invitate și oficialitățile locale; printre alții, primarul Hamiltonului (unde trăiește o comunitate de cca. 10 mii de români) a elogiat comunitatea românească, pe care a numit-o cea mai harnică și cea mai disciplinată comunitate a Hamiltonului; la rîndul lor, organizatorii Romfestului au avut distincția să dedice festivalul din anul acesta, aniversării a 125 de ani de la crearea patriei lor adoptive.

Comunicările pe secții din ziua a doua a Romfestului s-au desfășurat în sălile "Connaught Square", "Ontario Room" și "Grand Ballroom" din Royal Connaught Hotel; moderatori: dr. Nicolae Popescu (Secția Tineret), prof. Aurel D. Ciufecu (Secția Culturală), prof. Nicolae Iliescu (Secția Istorie) și prof. Ion Halmaghi (Secția Politică). Comunicările la secția Istorie s-au concentrat, cum era și firesc, asupra urgenței restituirii istoriei noastre falsificate, ca un prim pas în vindecarea traumelor grave pe care le-a lăsat asupra noastră, a tuturor, perioada comunistă. Situația politică la zi din România este o temă de larg interes, deopotrivă pentru românii care trăiesc în exil ca și pentru cei care trăiesc în țară. Au fost abordate șansele unei probabile ameliorări a situației politice, sociale și economice din România. Cei care au conferențiat au reușit să completeze imaginea situației din țară, pentru compatrioții din exil, la care multe informații ajung cu întîrziere sau trunchiate și nu în ultimul rînd, s-a putut observa găsirea unui limbaj comun, atît pentru cei care trăiesc în țară, cît și pentru cei care trăiesc în exil. La secția Tineret, reprezentanții ai tinerei generații au încercat să aproximeze, după puterile lor, locul și rolul tinerei generații, perspectivele acesteia și ale unui posibil conflict între generații.

De la secția Cultură am reținut un interesant studiu al d-lui Zahu Pană asupra ediției românești a poeziilor din închisoare ale lui Nichifor Crainic, publicate în ediție completă de editura «Cuvîntul Românesc» și respectiv în ediție cenzurată în editura «Roza Vînturilor» din țară.

Festivalul a cuprins și manifestări de natură sportivă și artistică. În cea de a treia zi s-a desfășurat finala campionatului de fotbal, pe terenul de la "Cîmpul Românesc" și, înaintea banchetului de închidere a lucrărilor Romfest '92, au fost acordate diplome învingătorilor.

Programul artistic s-a desfășurat în seara celei de-a doua zile a festivalului și s-a bucurat de prezența a doi artiști de marcă din România: taragotistul Dumitru Fărcaș și cîntărețul Ștefan Hrușcă. Prezentator: Doru Octavian Dumitru. Ceea ce pare a fi depășit așteptările, a fost programul de dansuri românești prezentat de grupul de dansuri românești al Clubului Cultural Româno-Canadian «M. Eminescu» din Regina, Saskatchewan, Canada, al cărui director și coregraf este maestrul Petre Bodeuț. În momentele sale cele mai inspirate, grupul de dansatori din Regina — cea mai bună formațiune de dansuri românești din lume, din afara granițelor țării — alcătuit din tineri între 14-20 de ani, care nu sînt toți de origine română, a demonstrat încă o dată că folclorul românesc nu este doar o componentă a eternității românești, dar și că poate fi, cu dragoste și tenacitate, lăsat moștenire celor ce vin; și aceasta este cu atît mai meritoriu cu cît generațiile tinere care primesc această moștenire fac parte din a doua sau a treia generație născută în Canada, ca să nu mai vorbim că o parte dintre ei nu are nici o legătură cu România, decît, probabil, fascinația pe care o exercită asupra lor folclorul românesc.

În concluzie, Romfest '92 s-a dovedit a fi o manifestare importantă a românilor de pretutindeni, un prilej de informare, cunoaștere și dezbatere pe care prea puțini dintre participanți și l-ar permite în afara acestui cadru; un prilej de a confirma și a dovedi apartenența la un spațiu spiritual unic și inconfundabil: spațiul spiritualității românești; un prilej de rugăciune și de tihnă pe care, iarăși, românii risipiți prin lume au prea rar ocazia să-l repete împreună; în fine, un prilej de armonie și de unitate, ceea ce nu pare a fi tocmai punctul forte al comunităților românești, lucru observat în Canada și de presa centrală cu diferite ocazii; astfel, ziarul de limbă franceză «La Presse» din Montréal, observa în numărul său din 30 mai a.c. că vizita regelui Mihai n-a putut avea loc în acest oraș în care trăiește o mare comunitate românească, tocmai din cauza lipsei de unitate... De altfel, una dintre observațiile făcute de unul dintre organizatorii Romfestului, anume că celelalte comunități venind din țările fost comuniste din estul Europei au reușit să-și păstreze unitatea pornind de la și prin biserică, ar trebui să ne pună serios pe gînduri, pe cei trăind deopotrivă în țară și în exil.

Un ultim cuvînt se cuvine organizatorilor, energiei și tenacității cu care înfruntă și răzbat orice obstacol care s-ar afla în calea hotărîrii lor de a păstra vii, prin intermediul acestui festival, legăturile cu tradiția și spiritualitatea românească.

NICHIFOR CRAINIC: „Şoim peste prăpastie"

CARTEA

Acum doi ani a apărut în Bucureşti, în Ed. Roza Vînturilor, un grupaj din opera poetică a lui Nichifor Crainic, selectat în două volume: "Poezii alese 1914—1944" şi "Şoim peste prăpastie", versuri create în perioada de detenţie.

Nu ştiu cum a primit critica din ţară aceste volume de poezii, dar dintr'o recenzie apărută în Cuvântul Românesc cât şi din poezia "Cântec strămoşesc" reprodusă după ediţia de mai sus în publicaţia «Puncte Cardinale» Nr. 5/17 care apare la Sibiu, din dragoste şi respect pentru Nichifor Crainic, s'a trecut superficial peste felul în care este prezentată opera poetului în ediţia de mai sus.

Neavând la îndemână opera poetică a lui Nichifor Crainic publicată până în 1944, pentru a vedea cum s'a făcut selecţia poeziilor publicate în 1990, mă voi referi în special la volumul "Şoim peste prăpastie", apărut ca şi celălalt volum sub îngrijirea d-lui Nedic Lemnaru, care ne uluieşte prin "mărturisirea" pe care se simte obligat să o facă: "aceste două volume de poezii ca de altfel şi celelalte opere inedite — care mi-au fost încredinţate de Nichifor Crainic în chip testamentar (sic) văd şi vor vedea lumina tiparului exact aşa cum şi-a dorit el, marele meu prieten (sic)". Iar pentru a fi şi mai categoric, d-l Nedic Lemnaru adaugă ca subtitlu la volumul "Şoim peste prăpastie", "versuri inedite create în temniţele (sic) Aiudului", iar în copyright-ul românesc suntem preveniţi că "orice reproducere sau selecţie din aceste volume de poezii nu este permisă fără autorizaţia scrisă a editurii «Roza Vînturilor», conform legii".

O nouă întemniţare postmortem a lui Nichifor Crainic în celula «Rozei Vînturilor» cu î din i şi cu d-l Nedic Lemnaru gardian. O escrocherie literară ca multe altele de toate tipurile apărute în România după sărmana Revoluţie a Tineretului, unde editura «Roza Vînturilor» s'ar putea — din bună credinţă — să fi căzut victimă, necunoscând anumite dedesubturi.

Mai întâi câteva cuvinte despre autor — d-l Lemnaru — după propriile sale date: redactor la publicaţia de propagandă comunistă în exteriorul României «Glasul Patriei». Despre rolul nefast al acestei publicaţii care avea ca scop dezbinarea exilului românesc şi infiltrarea lui cu agenţi ai securităţii nu mai este nevoie să vorbim, pentrucă faptele sunt cunoscute de toată lumea. Mai mult decât propaganda comunistă făcută peste hotare, după reeducarea de la Aiud (faza a doua a reeducării după experimentul Piteşti) un număr de personalităţi marcante româneşti, foşti deţinuţi politici, terorizaţi în noul sistem al reeducării, n'au mai putut rezista sistemului şi au fost obligaţi să scrie — mai ales împotriva unor valori din exil, de multe ori foşti prieteni — la Glasul Patriei. A fost perioada de coşmar începută sub Gheorghiu-Dej şi Drăghici şi continuată până la sfârşitul vieţii (cum şi de ce?) a unora dintre foştii deţinuţi.

Nichifor Crainic a fost pus în libertate în anul când împlinea 73 de ani, după 15 ani de închisoare executaţi, fără sentinţă. La eliberarea sa a contribuit avizul favorabil al colonelului Crăciun, comandantul închisorii şi al reeducării de la Aiud, că de acum se poate colabora şi afară cu suferindul poet:

"De voi fi fost cândva ciorchine
azi sunt prăştină stoarsa'n teasc.
În flămânzenia din mine
turnaţi o zeamă şi renasc"...

D-l Nedic Lemnaru nu uită să ne reproducă textual cele spuse de ministrul de Interne, Alexandru Drăghici, lui Nichifor Crainic la eliberare: "Din acest moment domnule Nichifor Crainic, sînteţi un om liber, ca oricare altul şi aveţi dreptul să scrieţi şi să publicaţi ca oricare scriitor din România de azi". Din România de azi! Era în anul 1962. România de atunci când din acelaş Aiud unii plecau în libertate (reeducaţi) iar alţii plecau spre veşnicie cu ştreangul de gât ca studentul Miron Chiraleu, care s'a spânzurat la 12 Ianuarie 1962 — cu 40 de zile înainte de expirarea pedepsei — la cubiloul turnătoriei de fontă din Aiud; ca tânărul Cornel Prislea, arestat din unitatea unde îşi făcea Stagiul militar, pentrucă scrisese tatălui său să nu intre în colectiv şi care neputând suporta mizeriile reeducării s'a spânzurat în Decembrie 1962 de gratiile de la uşa atelierului "Elasta" din fabrica Aiudului, sau ca Ion Bogza care s'a otrăvit când s'au accentuat presiunile de a-l face turnător, şi alţii, şi alţii... În acea perioadă a murit în chinuri la Aiud şi marele George Manu, căruia i s'a refuzat îngrijirea medicală pentrucă a refuzat orice compromis cu comuniştii.

Glasul Patriei care nu se putea procura de cetăţenii liberi, ne era prezentat pe atunci de colonelul Crăciun, ca model pentru a ne dovedi grija partidului pentru cei care acceptau "spălarea la creer", o expresie foarte îndrăgită şi folosită la oricare ocazie de colonelul Crăciun. Semnau acolo multe nume cunoscute. Deţinuţii erau însă căliţi în luptele surde şi capcanele securităţii. Aflau astfel că mulţi dintre cei care îi credeau morţi se mai află în viaţă, iar cât despre cele semnate în Glasul Patriei erau considerate doar nişte "enterite literare" de care pot suferi câteodată şi scriitorii. Efectele lecturilor Glasului Patriei la Aiud a fost total nul, dar datorită lor s'au aflat unele informaţii strecurate abil de unii colaboratori care ştiau că publicaţia ajunge şi în închisoare.

Acolo, în cloaca de la «Glasul Patriei» i-a fost dat să trăiască ultimii ani ai vieţii lui Nichifor Crainic. Omului care a suferit enorm de foame în închisoare, comuniştii au ştiut să-i exploateze slăbiciunea: ..."dă-mi coşul cu firimituri".

Aflăm din aceeaşi prefaţă a d-lui N.L. că poeziile create în închisoare, care au apărut în volumul «Şoim peste prăpastie» au fost selectate de poet, cu intenţia de a le publica în timpul vieţii. Astfel se explică faptul schimbărilor introduse, care în unele cazuri anulează total mesajul poeziilor difuzate de poet, oral şi care au fost învăţate şi răspândite de mile de deţinuţi, în întreaga ţară. Nichifor Crainic ştia prea bine pe atunci până unde operează foarfeca cenzurii şi a dat o variantă accesibilă "partidului şi guvernului". A fost aceasta o solicitare a regimului în acţiunea sa de propagandă sau o tentativă a poetului de a demonstra noua sa poziţie? Felul în care a apărut ediţia din Bucureşti nu ne dă răspunsul exact, dar tendinţa de monopolizare a scrierilor lui Nichifor Crainic este evidentă, prin faptul că d-l N.L. accentuează "ineditul" operei.

Scriind despre "inedirea" versurilor create în închisoare, d-l N.L. devine "tovarăşul de la Glasul Patriei", unde neadevărul trona peste tot.

Era normal — pe timpul acela — ca cetăţenii şi chiar scriitorii să nu fi luat cunoştinţă de publicaţiile din Exil, dar pentru cei de la Glasul Patriei, a căror misiune era lupta cu Exilul activ, prima obligaţie era aceea de a fi la curent cu tot ce se publică de români în Exil. Ori în publicaţiile din exil, operele create de deţinuţii politici care puteau ajunge în afara ţării, se situau pe primul plan. Aşa au apărut o mulţime de poezii create în special de Radu Gyr şi Nichifor Crainic. Nu vom putea reproduce în acest spaţiu toate versurile apărute în publicaţii ca Vatra, Carpaţii, Cuvântul Românesc şi altele, dar vom cita doar volumele de poezii din închisori, unde au apărut poezii de Nichifor Crainic, despre care d-l Nedic Lemnaru nu suflă un cuvânt:

"OFRANDA" colecţia Daco-Romană, Madrid 1963, îngrijită de D. Bacu.
"POEME DIN ÎNCHISORI" Editura Drum, Madrid 1970, îngrijită de V. Posteucă şi N. Novac.
"VOI N'AŢI FOST CU NOI ÎN CELULE" Ed. Căminul, Săo-Paolo, Brazilia 1970, îngrijită de Arh. Roman Braga.
"POEZII DIN ÎNCHISORI" Ed. Cuvântul Românesc, Hamilton 1982, culegere de Zahu Pană.

Am menţionat mai sus doar volumele în care au apărut un număr de poezii create de Nichifor Crainic în închisoare, dar adevărata şi marea lor difuzare aparţine miilor de foşti deţinuţi politici, care le-au făcut cunoscute în toată ţara şi pentru care mulţi din ei au fost condamnaţi a doua sau a treia oară. (Autorul acestor rânduri a fost condamnat în 1959 la 10 ani închisoare pentru difuzarea poeziilor lui Radu Gyr şi Nichifor Crainic, învăţate în prima detenţie). De unde atunci pretenţia de copyright a şuşanistului Nedic Lemnaru?

Reaua credinţă a acestui domn este probată de inducerea în eroare a unor oameni de mare valoare morală, cum este Preotul Profesor Doctor Dumitru Stăniloaie, căruia i se smulge o excelentă prefaţă "Poezia creştină a lui Nichifor Crainic" cu mai multe citate din poezia «TU», "această taină a luminii infinite şi eterne a lui Dumnezeu, a sensului mai presus de toate sensurile şi izvor al tuturor sensurilor" cum o numeşte părintele Stăniloaie.

Ei bine! Tocmai această poezie lipseşte din volumul editat de d-l Nedic Lemnaru, fidel jurământului dat partidului, dar deloc fidel mărturisirii pe care ne-o toarnă că ar fi făcut-o poetului Nichifor Crainic.

Pornind de la eliminarea poeziei creştine TU, am căutat să compar celelalte poezii apărute la Bucureşti cu cele cunoscute de deţinuţii din închisori, aflate direct de la poet.

În «Cântecul Potirului» din volumul «Şoim peste prăpastie»

CENZURAT SAU REEDUCAT?

editura "Roza Vînturilor", 1990

citim la pag. 101:
"Şi iată potirul la gură te-aduce
Iisuse Cristoase, Tu jertfă pe cruce
Hrăneşte-mă, mamă de sfânt Dumnezeu"...
....
"Adapă-mă sevă de sfânt Dumnezeu"... pag. 102

În versiunea apărută în volumele tipărite în Exil, versurile de mai sus arată:

"Şi iată potirul la gură te duce
Iisuse Hristoase, Tu jertfă pe cruce
hrăneşte-mă carne de sfânt Dumnezeu"...
şi
"adapă-mă sânge de sfânt Dumnezeu"...

Nu trebuie ca cineva să aibe mari cunoştinţe teologice pentru a observa deosebirea, pentrucă este îndeobşte cunoscut de toţi creştinii că împărtăşania este carnea şi sângele Mântuitorului, că la Cina cea de Taină s'a spus: "Luaţi mâncaţi, acesta este trupul Meu..." şi "Beţi dintru acesta toţi, acesta este sângele Meu", nu s'a spus niciun cuvânt de mama mea şi în nici o carte de religie nu vom găsi înlocuit sângele cu seva. Cum a fost posibil ca după Revoluţia din Decembrie nici un teolog din România să nu fi observat apostazia "hrăneşte-mă mamă de sfânt Dumnezeu"?

La pagina 99 a volumului «Şoim peste prăpastie» este tipărită poezia «Rugă pentru Pace» unde găsim versul "Semăna cu noaptea umilitei naşteri", formulă acceptabilă pentru cenzura comunistă, faţă de versul iniţial "Semăna cu noaptea Sfintei Tale Naşteri"... care cuprinde cu totul alte dimensiuni. Cu mici schimbări în strofe faţă de această poezie publicată de noi în «Poezii din închisori» — inerente oricărei noi editări — poezia Rugă pentru Pace apare mutilată în "Spp" findu-i amputate două strofe pe care le reproducem pentru a defini mai bine conturul ediţiei apărute în Bucureşti:

"Pacea lumii zace pe vărsări de sânge
şi rodeşte bobul viitoarei uri.
Pacea Ta răsfrânge raiul în făpturi,
cel înfrânt având-o, el e cel ce'nfrânge.
Pacea lumii zace pe vărsări de sânge!
....
Şi mă'nalţă Doamne, la Cereasca Pace,
că Tu eşti de-apururi neclintitu-mi crez,
dragostea de care nu mă-ndestulez
şi nădejdea care de lut mă desface.
Şi mă-nalţă Doamne, la Cereasca Pace!"

Cu asemenea operaţii înţelegm mai bine exclusivitatea pe care şi-o arogă d-l Nedic Lemnaru. Completări, adăugiri, schimbări în textele literare sunt în general cunoscute la aproape toţi autorii cât sunt în viaţă, iar transcrierea poeziilor create şi memorate în închisoare le poate juca multe feste chiar autorilor. Nu vom compara deci numărul de strofe al baladelor sau anumite cuvinte nesemnificative, nici faptul că prea cunoscuta baladă Baldovin şi Mădălina apare sub numele de Baldovin şi Miralina. Era dreptul autorului. Dar ne vom referi la eliminările deliberate în legătură cu credinţa şi Neamul.

În balada Doinei versul "Atins de Arhanghel cu sfântul jeratec"... este înlocuit cu versul: "Atins de ursită cu sacrul jeratec".

În balada Baldovin şi Miralina, haiducii din Codrul Vlăsiei au "conştiinţă de clasă" pag. 128:

"Că din Argeş la Brăila
Şi din Turunu la Focşani,
Unde-ţi prisoseşte mila
Eşti slăvit de cei sărmani"...

faţă de versurile iniţiale ale luptei haiducilor împotriva veneticilor de pretutindeni:

"Că din Argeş la Brăila
şi din Turnu la Buzău,
unde-ţi prisoseşte mila,
eşti slăvit de neamul tău!"...

şi tot din aceeaşi baladă lipsesc sau complet răstălmăcite versurile:

Câte zile-au fost trăite,
toate vârfuri de cuţite,
zilele ce-or mai veni
cum ne-or mai ademeni?

Căci cum pleoapa se ridică,
vede fiara venetică,
înger vrea sau demon vrea,
îmi împlânt plăseaua'n ea.

Răcoresc cu fapte grele
arşiţa naţiei mele:
astăzi spânzur, mâine spintec,
rănile să i le vindec.

Ştie Cel Ascuns în stele
fundul gândurilor mele:
când de-o zdreanţă, când de-un petec,
ţara vreau să o deretec.

Alelei popor durut,
cât de altfel te-aş fi vrut.
Scoală-te şi tu odată
vijelie detunată

şi sfărâmă lanţurile
înroşeşte şanţurile,
şi stârpeşte mlaştina,
să'nflorească baştina!

În poezia EU, versurile: "Şi'n ciuda silnicei Mongolii/sunt ei temeiul subteran"... sunt înlocuite cu versurile: "Şi-n somnul albelor linţolii/Ei sunt temeiul subteran" iar strofa "De două mii de ani încoace/grăiesc în vii şi tac în morţi/şi dârz voi pune ev soroace/încovoiatei mele sorţi"... este "reconsiderată" "De două mii de ani încoace/Mă-nvîrtoşez în cei ce vin/Ca singur eu să pun soroace/Încovoiatului destin".

„Şoim peste prăpastie" Zahu Pană

Am scris la început despre reproducerea în publicaţia Puncte Cardinale a poeziei «Cîntec strămoşesc». Este varianta "reconsiderată" a poeziei Cântec de bejenie scrisă de Nichifor Crainic în închisoare, poezie inspirată de năvălirea ruşilor în 1944. În «Cîntec strămoşesc» se sugerează doar o năvălire: "că fiara flămândă pământul ni-l calcă/cu falca'n ţărână şi'n ceruri c'o falcă"... pe când în «Cântec de bejenie» tabloul este precis în apocaliptica-i desfăşurare

"se zdrenţuie cerul ca părul vâlvoi,
căci vine din urmă cu muget sălbatic
gâtlej fără margini de zmeu asiatic"...

Cântecul de bejenie este tragedia timpurilor noastre, revolta neputinţei şi acţiunea instinctului de conservare, o mărturie a barbariei încă vii în acest secol , pe când «Cîntecul strămoşesc» este atemporal, epic, cu nostalgii cântate de cobzari la hanuri de răscruce, dar nu este strigătul de durere a unui popor înrobit de către o putere antiumană.

•

Mulţi dintre cei care şi-au scris amintirile din închisori şi mai mulţi dintre cei care îşi povestesc amintirile, vorbesc în termeni diferiţi despre Nichifor Crainic. Condiţiile de detenţie sunt ale unei lumi anti-umane şi nu toţi le pot suporta uniform. Nichifor Crainic ştia şi el despre cele ce circulau pe seama sa şi singur şi-a definit cel mai bine cele două ipostaze ale lui: "De voi fi fost cândva ciorchine/azi sunt prăştină stoarsă'n teasc". Ediţia d-lui Nedic Lemnaru a schimbat versul doi: "azi sunt o boabă stoarsă'n teasc". Sărăcia acestei imagini este evidentă: boaba stoarsă tot prăştină este, diferenţa fiind doar de cantitate.

L-am cunoscut pe Nichifor Crainic în închisoare ca "ciorchine" şi aceasta este imaginea pe care i-o păstrez. Nu-i cunosc alte reacţii decât cele care privesc poezia, unde era intransigent cu el şi cu ceilalţi şi nu acorda nici un rabat. Era adeptul versului clasic şi scormonea adâncul limbii româneşti pentru a afla cuvântul pur. Urmărea foarte atent metrica şi rima. Întrebându-l odată cum vede viitorul poeziei în România, mi-a spus: Mă, abc-ul ăsta comunist al poeziei încearcă ceva ce nu reuşesc. Poezia trebuie să fie înţeleasă de toţi, nu doar de un grup elevat. Poezia nu trebuie să fie rebus".

Avea un humor deosebit. Într'o zi, eram în curtea Zărcii, unde ni se servea masa în picioare, am găsit nişte butuci pe care să stăm şi Nichifor Crainic vine de la curăţatul cartofilor să mai schimbăm o vorbă. Eram un grup care lucram în fabrică. Bucătarii spălau cu furtunul nişte imense butoaie, unde urma să fie pusă la murat varza pentru iarnă. Venise vorba, nu ştiu despre cine şi Crainic ne arătă un butoi mare cât toate zilele: "Îl vedeţi mă ce mare şi burduhănos este? Dar e gol pe dinăuntru. Aşa este şi cu unii oameni «mari»". Avea nestrămutată credinţa lui: "Acest pământ până'n hotare/podit e, cu strămoşii mei/cucernic când ridic altare,/pilaştrii bolţilor sunt ei".

D-l Nedic Lemnaru ne anunţă că va publica opera lui Nichifor Crainic. Selectată de dânsul? Suntem sceptici în acest caz, dacă va urma exemplul volumului «Şoim peste prăpastie».

Îl vrem şi îl cerem pe Nichifor Crainic, ciorchine şi nu prăştina stoarsă în teascul comunist.

CRUCIAȚII SECOLULUI XX

Constantin Oprișan

De multe ori îmi vine să crèd că există un fel de legătură ascunsă și inextricabilă între nume și persoana care-l poartă.

Când spun "Costache Oprișan", parcă se deschide o lumină tainică și strălucitoare pe care, curând, o seceră tăiușul morții cu un fâșâit ascuțit.

De fapt, așa a fost el: a strălucit fulgerător în disperarea noastră, strânși de zidurile neiertătoare ale închisorii, copleșiți de spaime și desnădejdi, umiliți și mândri de cunoașterea necunoscutului.

Fragil, de o fragilitate incredibilă, fiecare os al trupului lui se putea frânge ca un vreasc, atunci când îl ridicam în brațe, el era scutul nostru și, aproape rațiunea noastră imediată de a continua, de a dura. Îl iubeam toți, fără să fi sesizat disperarea ascunsă în această iubire, care ni s'a relevat copleșitoare, în clipa în care l-am pierdut.

Săptămâni la rând, după aceea, îmi ațínteam ochii cu o încăpățânare tragică în punctele cele mai întunecate ale celulei, evocându-L, invocându-L să apară, să-mi dea un cuvânt de adevăr, să-mi sugereze că este "acolo". Niciodată nu a răspuns chemării mele.

Dar duhul și lumina lui subtilă și generoasă ne-a urmărit mereu și l-am descoperit, întorcându-mi privirile spre mine însumi, mai limpede și mai autentic decât l-am avut în celula morții din Jilava.

Sunt oameni a căror lumină spirituală nu se stinge niciodată în noi.

Pr. Gh. Calciu

A murit cu cea din urmă moarte la 26 iulie 1959 în sinistra Casimcă a sinistrei Jilava unde, tocmai în acest scop, fusese închis dimpreună cu alți cincisprezece deținuți. A murit cu cea din urmă moarte, el care, în sufletu-i hîrbuit, murise pînă atunci de atîtea ori! Murise, mai întîi, în lagărul de la Buchenwald, apoi murise în beciurile Securității și în anchetele dure prin care a trecut după arestarea din 1948 și, în sfîrșit, murise, se părea, definitiv sufletește, în iadul de la Pitești.

De fapt, de data aceasta, nu a murit ci s-a eliberat. S-a eliberat din lutul care l-a învelit vremelnic, dar care niciodată nu l-a putut încape. S-a stins încet ca o candelă, ca o lumînare sub privirile neputincioase ale celor trei tovarăși de celulă care i-au vegheat "marea trecere", l-au prohodit și i-au murmurat printre lacrămi, așa cum s-au priceput ei, rugăciunea de îngropăciune: "Odihnește, Doamne, pe robul tău..."

După ce i-au spălat fața și corpul cu picul de apă pe care o aveau într-o gamelă, i-au închis cu grijă ochii, i-au încrucișat, creștinește, brațele pe piept, au făcut asupra lui semnul crucii și, apoi, au bătut în ușă pentru a anunța, prin paznic, administrației, decesul. —"Ce-i bă?", întrebă răstit ca de obicei, cerberul, deschizînd vizeta și holbîndu-se înăuntru. —"Domn' major, a murit deținutul Oprișan Constantin", spuse unul dintre cei trei arătînd spre patul în care cel ce-i părăsise stătea "nepăsător și rece" la tot ce se întîmpla în jurul lui. După ce cumpăni o clipă, aducîndu-și aminte că nu are voie să se impresioneze și că trebuie să fie dur, gardianul replică: —"Nu-i nimic, un bandit mai puțin", după care, închizînd cu zgomot vizeta, plecă agale zornăind cheile, simbolul puterii lui asupra vieții și morții lor, să anunțe mai marilor săi, evenimentul.

După circa o jumătate de oră, timp în care cei trei au mai murmurat la căpătîiul camaradului lor o rugăciune, ușa s-a deschis brusc și temnicerul le-a ordonat să scoată corpul neînsuflețit, afară. L-au luat cu grijă, într-o pătură și l-au dus în curtea interioară unde li s-a poruncit să-l lase și să intre înapoi în celulă. Unul dintre ei, însă, a mai avut timp să ochiască și să culeagă, dintr-un colț al curții, o floare de păpădie care răsărise printre dalele de piatră și care, nu se știe prin ce miracol, scăpase nestrivită de cismele caraliilor. —"Nu!", se repezi gardianul să-l oprească, dar pînă cînd acesta să intervină, Iosif V. Iosif a și pus în mîna încleștată a mortului floarea de păpădie. —"Lăsați domn' major că a murit fără lumînare, săracul", spuse temerarul intrînd după ceilalți doi în cavoul lor cel de toate zilele. La început, temnicerul a avut pornirea să se ducă să smulgă floarea din mîna mortului, dar dîndu-și seama că este, totuși, vorba de un cadavru, n-a avut curajul să-l atingă și, bombănind o înjurătură, închise ușa în urma celor trei. Și, astfel, robul lui Dumnezeu, Constantin Oprișan (Costache, cum îi spuneau prietenii) trecu în eternitate cu o floare de păpădie pe piept.

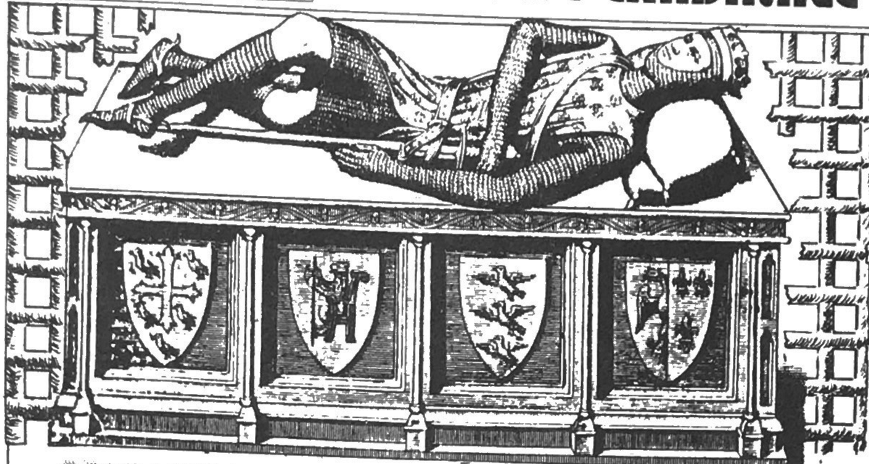
* * *

Constantin Oprișan s-a născut la 16 martie 1921 în comuna Oncești, fostul județ Tecuci, regiune care a dat țării pe un Vasile Pârvan, pe un Ștefan Zeletin, pe un Ion Nestor și multe alte mari figuri ale culturii noastre. Amintesc de acest lucru deoarece Constantin Oprișan promitea să devină, cum vom vedea, și el o astfel de mare figură. N-a fost, însă, să fie așa deoarece destinul i-a hărăzit o altă traiectorie. A urmat și absolvit liceul la Bacău iar, mai tîrziu, în 1946, după întoarcerea din pribegie, s-a înscris și a frecventat cursurile Facultății de Filosofie din Cluj. În mișcarea legionară s-a încadrat după propria-i declarație făcută la parodia de proces intentat de organele de securitate așa-zișilor inițiatori ai reeducării de la Pitești, în 1933. După pretinsa rebeliune legionară din ianuarie 1941, la nici 20 de ani împliniți, Constantin Oprișan ia drumul pribegiei. Trece mai întîi în Bulgaria, apoi în Iugoslavia și, în cele din urmă, prin Austria, ajunge în Germania unde este internat împreună cu ceilalți legionari care-și găsiseră refugiu în această țară, în lagărul de la Buchenwald. După terminarea războiului se întoarce în țară și se stabilește la Cluj, înscriindu-se la Facultatea de Filosofie. În patria lui Kant, a lui Hegel, Fichte, Schelling etc. venise în contact cu filosofia germană și, avînd înclinație în acest sens, citește enorm făcîndu-și o temeinică cultură filosofică. La facultate se remarcă repede devenind unul dintre cei mai apreciați studenți ai acestei facultăți. Regretatul Ovidiu Cotruș avea pentru el o mare admirație, socotindu-l mintea cea mai strălucită a generației sale, iar Lucian Blaga al cărui student preferat a fost îl considera o mare speranță a filosofiei românești și-i prevedea un strălucit viitor. Dar, după cum, deja, am amintit, n-a fost să fie așa căci, numai după doi ani de studii, cariera sa profesională ia sfîrșit, viața și vicisitudinile istoriei hărăzindu-i un alt destin, acela de martir al neamului său. În 1948 a fost arestat odată cu marele val de arestări din noaptea de 15 mai, cînd au fost arestate, în toată țara, cîteva mii de persoane de toate vîrstele și de toate culorile politice, în special intelectuali și mai cu seamă studenți. După o anchetă dură așa cum numai comuniștii, asistați de consilierii sovietici, știau să o facă, a fost judecat și condamnat la 25 de ani muncă silnică. Dar, calvarul lui și al neamului lui de abia începea. După un stagiu făcut în sinistra Jilavă, închisoare de tranzit în care se putea, însă, sta cu anii, este trimis, dimpreună cu toți studenții, în închisoarea din Pitești unde se pregătea teribilul experiment care avea să zguduie întreaga conștiință românească, experiment cunoscut astăzi sub denumirea de "fenomenul Pitești". Aici, Costache Oprișan a avut parte, datorită poziției sale în mișcarea legionară (din 1946 pînă la arestare a fost șef al Frățiilor de Cruce) de un tratament special. De el s-a ocupat, cu deosebit sîrg, personal Țurcanu. Cît i-o fi fost necesar acestuia să "lucreze" cu el, cîte torturi de neimaginat a fost nevoit să imagineze pentru a-l aduce în situația de a se **sinucide moral**, de a se **sinucide ca personalitate**, nimeni nu mai este ca să depună mărturie! Iată cum descrie Virgil Ierunca în "Fenomenul Pitești", după mărturiile adunate și trimise lui de către Ovidiu Cotruș, tratamentul de care Oprișan a avut parte: "Unul dintre cei mai schingiuiți... a fost Costache Oprișan, șeful Frățiilor de Cruce pe întreaga țară. Fost student la filosofie la Cluj, mai vîrstnic (fusese în Germania, unde îl audiase pe Heidegger), Oprișan fusese apreciat de Lucian Blaga și de D.D. Roșca, care, deși nu-l avuseseră student decît un an, îl consideraseră ca pe unul dintre elementele cele mai dotate. A trecut de mai multe ori prin toate fazele reeducării, de fiecare dată Țurcanu declarîndu-l nesincer. În camera 4 Spital se mai puteau vedea pînă în 1952 urmele sîngelui său, iar Țurcanu, chinuind odată pe un tînăr din Frățiile de Cruce îi spusese chiar: —«Vreau să-ți țîșnească sîngele pînă-n tavan, să facă acolo uniunea mistică cu sîngele lui Oprișan»". (Virgil Ierunca, "Fenomenul Pitești", p. 44).

De altfel, Țurcanu se mîndrea foarte de victoria lui asupra fostului șef al Frățiilor de Cruce și ori de cîte ori întîlnea cîte unul care-i opunea rezistență, refuzînd reeducarea, îl apostrofa cu oarecare emfază: —"Bă amărîtule, l-am îmblînzit eu ca pe un mielușel, pe camaradul Oprișan și-ai să-mi reziști tu, nenorocitule!". Iar cînd un nou lot de frați de cruce băgați în reeducare se încăpățînau să reziste, Țurcanu trimetea după Oprișan care era adus în camera cu pricina, cu un sac pe cap, complect gol, un biet schelet ambulant plin de răni și de vînătăi și era prezentat acestora: —"Iată-l pe comandantul vostru! Ia spune tu, camarade Oprișan, ce-i așteaptă dacă refuză reeducarea? și apoi le ținea un discurs care suna cam așa: "Noi nu procedăm ca idioții de burghezi care vă ucideau făcînd din voi eroi. Dacă v-am întreba care dintre voi vrea să moară, s-ar găsi destui nebuni cu educația voastră exaltată care să meargă cu fruntea sus în fața plutonului de execuție. Noi, însă, nu vrem să facem din voi martiri cum au făcut partidele istorice cînd v-au ucis. Noi facem altceva. Vă ucidem moral, să vă fie scîrbă de voi înșivă. Uitați-vă la comandantul vostru". Apoi, adresîndu-se acestuia: "Ia pășește tu, camarade Oprișan, «pe culmi de veac»". Să-ți văd pasul legionar. După ce ai trecut prin reeducare e imposibil să mai pășești cu mîndrie. Nu mai poți avea decît un mers umil, un mers care cere iertare".

Și totuși, Țurcanu și cei a căror unealtă a fost, s-au înșelat în privința eficacității reeducării. Au reușit și multe. Au reușit să ucidă omenescul din oameni: personalitate, idealuri lumești, orgolii etc. Nu au reușit, însă, să ucidă, în cei care au avut-o, fărîma de dumnezeire din ei. Ascunsă undeva, într-o cută de nepătruns a sufletului lor, această fărîmă de dumnezeire i-a ajutat, odată ce teroarea a încetat, să-și recompună personalitatea și să redevină oameni. Este adevărat, alt fel de oameni, cu alte năzuințe și cu altă înțelegere asupra lumii și vieții, dar totuși oameni. Unul dintre aceștia a fost și Costache Oprișan. La procesul ce i s-a înscenat și în care s-a vrut să se facă din el și din cei care au fost judecați împreună cu el, inițiatorii monstruozității de la Pitești "pentru a compromite, chipurile, regimul comunist din România", el a declarat răspicat: "Nu recunosc nici o declarație de la dosar. Mi-au fost luate prin tortură". La fel au declarat și ceilalți inculpați și la fel au declarat și cei mai mulți dintre martorii acuzării, aceștia din urmă, toți trecuți prin Pitești. Din aceste motive, acest proces a fost, pentru cei care l-au înscenat, un adevărat eșec și de aceea nu i s-a mai făcut publicitatea prevăzută inițial. S-a judecat în secret, cu ușile închise și tribunalul neavînd temeiuri suficiente să-i condamne la moarte cum preconizase Securitatea, i-a condamnat, pe unii, la muncă silnică pe viață, pe alții, la cîte 25 de ani. Neputînd să-i trimează în fața plutonului de execuție, Securitatea le-a hărăzit, totuși, o alt fel de moarte. O moarte lentă, prin exterminare. În acest scop, pentru întreg lotul judecat în acest proces, precum și pentru martorii acuzării care nu și-au făcut "datoria", s-a amenajat, în hrubele Jilavei, o secție specială unde au fost depozitați cu toții (16 persoane) și unde li s-a aplicat un regim sever, de exterminare, fără asistență medicală, fără lumină și fără aer. Și scopul călăilor a fost, în parte, atins, căci în circa doi ani cît a funcționat această "secție a morții" mai mult de jumătate dintre cei închiși aici, au murit. Printre aceștia se numără și ***COSTACHE OPRIȘAN***. Au rămas, însă, ceilalți care să depună mărturie.

Demostene Andronescu

PSYHAION (poem ontologic)

(A fost dictat în temnița Jilavei, la Casimcă, în anii 1958-1959, lui Gheorghe Calciu, Iosif V. Iosif și Marcel Petrișor, care s-au străduit să îl conserve, cît mai fidel, în memorie. Din acest vast poem al devenirii spirituale a ființei umane — putînd fi apropiat, în anumite privințe, de ***Panorama deșertăciunilor*** *a lui Eminescu, de* ***Faust II*** *al lui Goethe sau de* ***Tragedia omului*** *a lui Imre Madach — am ales aici doar cîteva fragmente finale)*

[EXCELSIOR]

....

Într-un amurg nostalgic, cînd soarele pe culmi
va săruta pămîntul, uitîndu-se-napoi,
vei revedea în zare pădurile de ulmi,
pe dulcele Psyhaion, cu turmele-i de oi.

Atunci ți-o pare clipa mai grea ca niciodată,
cu inima trudită, cu ochii triști și grei,
și frînt vei sta, cînd noaptea se lasă-nmiresmată,
să sorbi întreg parfumul din tainițele ei.

Iar mieii or să-ți simtă, pe întuneric, pasul
și ți-or sorbi rostirea sub falnicii stejari,
și turmele **vor crede**, că-ți vor cunoaște glasul;
ba chiar, văzînd, **vor crede** și scepticii măgari...

Vei regăsi toiagul și gluga de oier,
păstrate ca relicve, alături de caval,
iar cîntecul va prinde să suie lin spre cer,
sfios ca începutul și trist ca un final.

Din ce în ce mai plină suna-va melodia,
mai grea de înțelesuri cu fiece cuvînt,
și nopți la rînd, pe cîmpuri, va plînge bucuria
născută din întîiul și ultimul avînt.

Și-n noaptea cea mai clară, cînd stele tremurînd
din limpezimi de ape șiragurile-și scot,
vei levita; pădurea te va privi urcînd
și, dînd din cap, măgarii vor înțelege tot...

Iar turma, biata turmă, știindu-te plecat,
pe drumuri colbuite te-o aștepta să vii,
în marea ta iubire crezînd nestrămutat,
cu suflet singuratic, doinind peste cîmpii.

Tu tot mai jos lăsa-vei pămîntu-ntunecat,
prin pulbere de stele urcîndu-te senin;
va săruta lumina obrazul tău curat
și-or înflori luceferi pe haina ta de in.

În dodii de cerneală, taverne sodomite
vor încerca să mintă că ai murit și iar
se vor trudi să lege, cu fire măsluite,
de alba ta icoană comerțul lor murdar.
Baudelairii și Verlainii, sorbind din nou otrava,
și-or scărpina păduchii, strivindu-i sub călcîi
și fierea lor amară — ce lacrimi mai vărsa-va,
voind să-ți încropească din ele căpătîi!

....

De sus privind mocirla prin care ai trecut,
ca de un vis de groază te-o trece un fior.
Îți vei desprinde ochii și cugetul de lut,
simțindu-te, de toate, ca fulgul de ușor.

Și tot mai sus urca-vei, de geniul tău purtat,
lăsînd în urmă aștrii — cenușă tot mai fină.
foșnirea lor s-o stinge în sufletu-mpăcat
și vei intra, scînteie, în marea de lumină!

....

[MONOLOGUL DIAVOLULUI]

Ce este adevărul? Nu-i oare un raport,
un pol care cunoaște și altul care-ndură?
El nu există-n sine, ci tot în mine-l port,
justeții unor gînduri să-l folosesc măsură.

Sau crezi cumva că **este**? **Credința** ta te-nșeală,
căci de scobești în piatră sau tai în diamant,
ai pururea în față a minții formă goală,
iar de-i pătrunzi lăuntrul, dispare în neant.

De tai atomul, taina din lanțuri să i-o scot,
se spulberă în sine, asemeni unui vis;
materia e lege, constrîngere-i în tot,
iar dincolo de ele e doar pustiu deschis.

Sînt deci eu însumi legea, concept obiectivat;
de cresc în spațiul cosmic sau scad în amănunt,
mă regăsesc pe mine de mine proiectat
și mă privesc narcisic, cum sînt în ce nu sînt...

Tot ce-i sistem — gîndirea și cosmosul — sînt eu!
Eu pun gîndirii stavili și cosmosului legi;
eu sînt necesitatea, tu ești obiectul meu
și, tolerant cu tine, te las să mă-nțelegi.

Materia ți-e lege și tu exiști prin ea,
iar de comiți greșeala să-i lepezi lanțul greu,
îți voi distruge trupul, să-mi apăr legea mea,
căci apărîndu-mi legea, îmi apăr chipul meu.

Deci, nu greși! Dar asta știind că nu se poate,
îți voi salva ființa pe drumul cel mai bun:
originea greșelii constînd în **libertate**,
prin **lanțuri** te voi face greșelilor imun.

Salvarea, deci, e lanțul! Și nu-ncerca să ieși:
abisul neființei se casca-n fața ta!
Dar dus de geniu-mi sigur pe drumul fără greș,
pe poarta fericirii în lanțuri vei intra.

Miraculos e lanțul — principiul meu suprem!
Îl aflu și gîndirii și inimii temei:
e lege, rațiune, metodă și sistem,
e însăși viața lumii, iar eu sînt geniul ei!

....

[DESCÎNTEC SERAFIC]

Să nu te-ntorci din cale cînd duhul rău te minte,
căci vei rămîne pururi într-a Sodomei carceri!
Prin foc, prin fier, prin apă, dar numai **înainte**,
căci drumurile-n spirit nu suferă întoarceri!

Să te ridici mai tare din orice prăbușire,
săgeți de foc să-ți fie cuvintele temute,
voința ta-n credință și forța ta în bine,
din geniu să-ți faci spada și scutul de virtute!

Cînd ochiul nu mai vede și drumul pare-nchis,
cînd duhul îndoielii spre-ntoarcere te-mpinge,
închide-ți ochiul searbăd și-aruncă-te-n abis,
spărgînd cu pieptul moartea, căci **astfel** vei învinge!

Acesta fie semnul victoriilor tale:
cînd porți povară trupul, durerea drept hotar,
cînd lutul te constrînge prin lanțuri materiale,
să-nvingi cu geniul liber păcatul necesar!

....

[STRIGĂT FINAL]

Dormiți, cei din Sybaris... Grămezile de aur
v-asigură și somnul și pîinea îmbuibării;
în trîndăvia voastră nu știți că sub tezaur
o cîrtiță vă sapă prăpastia pierzării!

V-ați pervertit ființa, trăind din artificii,
iar adevărul simplu îl vindeți pe palavre,
virtuțile înalte le tîrguiți pe vicii
și colcăiți în patimi ca viermii în cadavre.

Prin somn zvîrliți moneda; aproape e taraba...
Cu drojdia gîndirii, cu tîlcuri răsuflate,
telalii cugetării dau marfă pe degeaba:
orice, oricînd, oriunde — căci asta-i libertate!

Vă vînd, în loc de geniu, sofisma parazită,
prin clarități banale cartezian vă poartă,
vă fabrică din resturi licoare otrăvită,
minciună din știință, narcotice din artă...

Vă lepădați cu grijă de tot ce nu-i plăcere;
minciunile comode fac vălul diafan;
Satan e o legendă, iar spiritul — părere...
Vă tot cîrpiți cu zdrențe infernul subteran!

Fugiți de adevăruri prin cotituri savante
și adorați minciuna de cum îmbracă fracul!
Vă lustruiți păcatul cu laurii lui Dante...
O, turmă sybarită, tu n-ai văzut pe dracul!

Din moarte-ndrept spre tine, mulțime sodomită,
apocaliptic strigăt, pămîntul să-l inunde.
De nu pricepi Misterul cu mintea-ți adormită,
cuvîntul meu, săgeată, în carne-ți va pătrunde!

La rădăcina vieții sobolul se ascunde
și seva cu otrăvuri și bale i-o-nvenină,
iar noaptea sapă-n taină cotloanele afunde,
să prăbușească totul în groază și-n ruină...

S-aveți armura gata cînd ceasul greu va bate,
vrăjmașului să-i prindeți intenția și jocul!
Vă va lovi în suflet cu vicii și păcate,
apoi vă va ucide cu fierul și cu focul...

A început în spirit o cruntă încleștare;
armate nevăzute stau aspre față-n față;
curînd va-ncepe lupta în voi, în fiecare,
și-o veți simți, cumplită, în cugete și-n viață!...

Simpozion

PETRE ȚUȚEA

București - 1992

EȘECUL "OMULUI AUTONOM"

Tragedia istorică a "omului autonom" a constituit una din temele de predilecție ale gîndirii lui Petre Țuțea. Pe acest "om autonom" a căutat el să-l vindece, la modul socratic, de prea multa lui deșteptăciune. Și cînd spun "deșteptăciune" în contextul acesta, am în minte cuvintele lui Nae Ionescu: "Marea nenorocire a lumii noastre — spunea Profesorul undeva — sînt prea mulții oameni **deștepți** și teoriile lor". În acest sens naeionescian, "deșteptăciunea" nu-i altceva decît fața poleită a prostiei omenești. Sau, altfel spus, nu-i decît apanajul acelor oameni despre care se spune îndeobște că "fac pe deștepții"...

"Omul autonom" al lui Petre Țuțea este, prin excelență, **omul care face pe deșteptul**, ajungînd, în cele din urmă, să trăiască în idolatria închipuitei sale "deșteptăciuni". Vorbind în termeni creștini, o astfel de atitudine reprezintă antiteza exactă a "sărăciei cu duhul". Grecescul **ptohós** din sintagma evanghelică **ptohós to pneumatí** ("sărac cu duhul") înseamnă, la primul sens, tocmai "smerit", "umil". Adevărata sărăcie cu duhul (al cărei sens adînc lumea modernă l-a pierdut), departe de a însemna prostie, ignoranță sau îngustime, reprezintă tocmai buna smerenie a minții omenești în fața Cuvîntului lui Dumnezeu. Desăvîrșirea însăși a putut fi definită creștinește, prin Sf. Isaac Sirul, drept "o prăpastie de smerenie". Dar "omul autonom" tocmai să se smerească refuză, crezînd, în orgolioasa lui însingurare, că "sărăcia cu duhul" ar exclude geniul sau erudiția. Că nu-i așa ne-a dovedit-o Petre Țuțea însuși, acest mare "sărac cu duhul", deopotrivă "genial" și "erudit"...

Fiind atitudinal atît de opus mentalității moderne, Petre Țuțea, apărînd în public și mărturisind "în amurg", cum îi plăcea să zică, i-a cam buimăcit pe mulți. Cînd nu i-a lăsat cu gura căscată ("Nu înțeleg, dar e trăsnic!"), el le-a stricat jalnica formulă de "echilibru existențial", bazată pe ignoranță și comoditate (căci ce altceva a făcut el decît rechizitoriul lumii noastre și al "omului autonom" pe care am ajuns să-l purtăm în noi ca pe o tumoare malignă?). Prin el ni s-a dat șansa unei buimăceli mîntuitoare (înrudite întru-un fel cu acea "neliniște metafizică" pe care-și propunea Nae Ionescu s-o trezească în sufletele auditorilor săi). Dacă neamul acesta ar fi binecuvîntat nu cu unul, ci cu o duzină de Petre Țuțea, atunci poate că am reuși chiar "europenizarea" acestei buimăceli! Ar fi frumos să mai poată porni o dată, de aici, din Răsărit, un temei de mîntuire pentru această Europă etimologic superbă, după care tînjesc astăzi — nu știu dacă ați băgat de seamă — mai ales "deștepții" acestui neam!

•

Pornind de aici, putem încerca o circumscriere mai exactă a conceptului de "om autonom", așa cum se desprinde el din gîndirea lui Petre Țuțea. **O primă distincție**, mai generală, este aceea dintre "omul etern" și "omul istoric". Cel dintîi este făptura arhetipală, creată "după chipul și asemănarea lui Dumnezeu". Icoană a omului trans-istoric, neatins de păcat și de moarte, el se opune "omului istoric", omului "căzut" în veac și desfigurat ontologic de **păcat**. Sau, altfel spus, "omul etern" este omul în condiția lui absolută, originară, în vreme ce "omul istoric" este omul în condiția lui relativă, actuală.

O a doua distincție îl privește exclusiv pe "omul istoric". În ipostaza sa pozitivă, acesta este "omul religios", cel care se raportează neîncetat la transcendența divină și la propria sa imagine absolută, "suspinînd după mîntuire", laolaltă cu Firea întreagă, cum spune Apostolul. Pentru Petre Țuțea omul religios se realizează suprem în **omul creștin**. În ciuda aparențelor, "omul religios" al lui Petre Țuțea nu-i totuna cu acel **homo religiosus** al lui Mircea Eliade, dedus științific din materialul mitico-magico-religios al istoriei religiilor. Petre Țuțea se raportează la omul Revelației depline, la cel care trăiește în Hristos și pentru Hristos. Mircea Eliade a înțeles de minune religiozitatea omului arhaic și componenta religioasă a sufletului omenesc în genere, dar, din păcate, a avut o proastă întîlnire tocmai cu creștinismul! Aici Petre Țuțea se arată mai degrabă de părerea lui Nichifor Crainic; religiile arhaice, pre-creștine, abia de pot fi numite religii; mai potrivit ar fi să le numim "religiozități în căutarea lui Dumnezeu", căci, în vreme ce creștinul îl trăiește **aievea** pe Dumnezeu, în Hristos Cel Întrupat, ne-creștinul îl **visează** imperfect, aproximîndu-l mitologic sau filosofic, cu puteri omenești. Dar Dumnezeul Cel Viu nu poate fi substituit nici de Zeii Fabulei, nici de Dumnezeul abstract al filosofilor! Nu-i mai puțin adevărat că omul religios, fie el creștin sau necreștin, este deopotrivă orientat spre Divinitate, refuzîndu-se devenirii oarbe și neputîndu-se consola în smîrcurile Istoriei.

Ipostaza negativă a "omului istoric" este "omul autonom", cel care raportează totul la sine însuși, tinzînd să se în-singureze în țarcul acestei lumi, dominat de trufie și de amăgire. Împrumutînd termenii lui Bossuet (la care și Petre Țuțea obișnuia să facă apel), putem spune că "omul autonom", ignorînd "calea Domnului", bîjbîie ca un orb pe "calea omului". Sau, în termeni augustinieni, el întoarce spatele acelei **civitas Dei** și se înfundă cu perversă voluptate în **civitas terrena**.

De fapt, creștinește vorbind, "autonomia" aceasta este doar una iluzorie. Căci omul, cînd se desprinde de Dumnezeu, nu rămîne singur decît în aparență. În realitate el devine "jucărie" sau "unealtă" a diavolului. Răul, s-a spus, nu este altceva decît **lipsa Binelui**. Prin urmare, acolo unde lipsește Dumnezeu, locul nu rămîne gol, ci el se umple automat de prezența diavolului. De aceea și "cetatea pămîntească" a Fericitului Augustin nu este doar o **civitas terrena** pur și simplu, ci este **civitas terrena sive Diaboli**. Vulgarizînd puțin, omul dacă nu este al lui Dumnezeu, devine "al dracului"! În fond, ce altceva face acest om decît să repete păcatul luciferic? Și poate că dacă un Lucian Blaga nu s-ar fi jucat mai înainte cu termenii aceștia, Petre Țuțea n-ar mai fi zis "om autonom", ci de-a dreptul "om luciferic". Căci, în ultimă instanță, acesta este "omul autonom": un om bolnav de luciferism, în sensul teologic al cuvîntului.

Acest om autonom sau luciferic poate fi privit din multe puncte de vedere. Petre Țuțea l-a tratat cu precădere din perspectiva cunoașterii. Înainte de toate, "omul autonom" deviază sensul existenței, dinspre mîntuire, fie spre cunoaștere, fie spre creație. El înlocuiește viziunea religioasă a lumii cu o viziune culturală; ar vrea să regîndească și să re-creeze lumea lui Dumnezeu cu puterile minții și mîinilor omenești! Toată existența lui devine căutare și făptuire deșartă, căci caută unde nu este de găsit și făptuiește ce nu poate să dureze. Își poate umple lumea pînă la refuz, dar nu și-o poate transcende. Se mișcă năuc în cercul vicios al acelei **docta ignorantia**, înșelînd și înșelîndu-se.

Este vorba, de fapt, de o proastă întîlnire cu Realul, pe care tinde să-l confunde cu aparențele acestei lumi sau cu fantasmele minții sale. De Realul unic, care este Dumnezeu, el nu știe, nu poate sau nu vrea să se apropie. De aceea cunoașterea eșuează fie în materialism pozitivist, fie în idealism raționalist, fie în scepticism. Începe prin a se crede "măsură a tuturor lucrurilor" și sfîrșește fie prin a certa realitatea că nu se potrivește cu ideile lui, precum Hegel, fie prin a se întreba, cu scepticul Pilat: **Quid est veritas?** ("Ce este adevărul?").

Istoricește vorbind, "omul autonom" s-a născut în Grecia filosofilor, a murit în Evul Mediu creștin și a reînviat odată cu Renașterea păgînizantă...

Petre Țuțea făcea undeva un fel de tipologie a omului cunoscător. Raportați la cunoaștere, oamenii ar fi de cinci tipuri: Misticul (contemplativul care se deschide smerit adevărului etern al Revelației), Căutătorul (rătăcitorul om istoric care "se întreabă, întreabă și caută" cu bietele lui puteri omenești, rămînînd mereu pradă neliniștii și neîmplinirii), Scepticul (care nu este decît căutătorul învins de neputință și ajuns să nege posibilitatea accesului la adevăr), Indiferentul și Imbecilul. Ultimele două tipuri neparticipînd propriu-zis la "aventura" cunoașterii, iar cel de-al treilea fiind doar varianta dezabuzată a celui de-al doilea, vor rămîne în atenția noastră doar Misticul și Căutătorul. Petre Țuțea își reprezintă tipul mistic în sens gnoseologic. În ce-l privește pe "omul autonom", el se acoperă gnoseologic cu tipul căutătorului. Incapabil de credință, el caută certitudini și consistențe acolo unde acestea nu sînt de găsit: în natură, în istorie sau în sinele său autonom. Dacă Misticul trăiește esențial, Căutătorul se înfundă în fenomenalitate, în acea "deșertăciune a deșertăciunilor" de care se tînguia Ecclesiastul.

Există două ipostaze generice ale Căutătorului: Filosoful (care jertfește rațiunii sale autonome și "se întreabă" necontenit) și Omul "de știință" (care jertfește prejudecății experimentalismului empiric și "întreabă" naiv lumea, universul). Dar omul de știință, istoric și structural, nu este decît un derivat al filosofului. De aceea filosoful rămîne ipostaza cea mai semnificativă atitudinal a căutătorului. El este omul întrebător prin excelență, "un om care transformă în viciu nevoia întrebării". El dizolvă rațional misterele și rămîne suspendat de propriile lui întrebări, în limitele fatale ale acestei lumi: căci ori nu le poate răspunde ori le dă o multitudine de răspunsuri ipotetice, ce adesea se bat cap în cap, astfel că nu face decît să penduleze între ignoranță pură și simplă și acea docta ignorantia despre care pomeneam. "Refuzînd Absolutul ca instanță supremă — scrie Petre Țuțea — și absolutizînd ilegitim dimensiunea imanentă a cunoașterii, spiritul filosofic cade în infinitul rătăcirii raționale. Căutătorul «alege și, alegînd, rătăcește». Asta l-a făcut probabil pe Tertullian să vorbească despre filosofi ca despre niște «patriarhi ai ereticilor»".

De aceea lui Petre Țuțea nu-i plăcea să i se spună filosof, ci se numea pe sine "gînditor creștin". Strădania lui a fost tocmai aceea de a-l trezi pe "omul autonom" din beția sa filosofantă, arătîndu-i calea spre Absolutul Divin (singurul Real autentic), spre Revelația ca garanție veșnică a Adevărului. Căci, în afara Revelației, omul nu va trece niciodată, cu toate demersurile lui autonome, dincolo de întrebarea lui Pilat: "Ce este adevărul?"...

Asta nu înseamnă că Petre Țuțea nu dădea nici o șansă și nici un rost filosofiei. Filosofia poate rămîne utilă în măsura în care admite să se pună, cu mijloacele ei, în slujba lui Dumnezeu. Dar nu în slujba Dumnezeului abstract al filosofilor sau a acelui metaforic "Dumnezeu al culturii" (C. Noica), ci în slujba Dumnezeului Celui Viu, a lui Iisus Hristos, Logosul Întrupat. Filosofia ar avea trei soluții: a) să piară pe limba ei; b) să devină slujnică a "științelor exacte" sau c) să redevină **ancilla theologiae**. Aceasta din urmă ar fi calea pe care s-ar putea "înălța smerindu-se", așa cum i s-a și întîmplat de cîteva ori în istorie: cu Sf. Pavel, cu Fericitul Augustin, cu Toma de Aquino, cu Pascal, cu Kierkegaard, cu Maritain, cu Berdiaev sau cu Nae Ionescu. Și, am adăuga: cu Petre Țuțea însuși.

Vorbind în termenii filosofiei culturii — și cred că în manuscrisele lui Petre Țuțea se află în nuce o întreagă filosofie creștină a culturii — s-ar zice că noi trăim astăzi nu doar eșecul unui tip antropologic ("omul autonom"), dar și al tipului de cultură ce s-a creat "după chipul și asemănarea" lui. Poate că se va găsi într-o zi cine să ducă pînă la capăt, într-o formă mai puțin aforistică, răzlețele gînduri geniale ale lui Petre Țuțea. Sau, altfel spus, poate că Petre Țuțea, acest "ultim Socrate", își va afla un Platon al său, care să se împlinească împlinindu-l! Există, în fond, un circuit de idei geniale în cultura românească, pe linia Eminescu — Nae Ionescu — Petre Țuțea, ce-și așteaptă cristalizarea ultimă într-o operă de superioară sinteză. Trebuie să renunțăm a judeca "fenomenul Țuțea" cu pre-judecățile noastre curente. În ultimă instanță îți vine să te întrebi dacă nu cumva cele mai strălucite mesaje spirituale ce au ajuns pînă la noi nu sînt caracterizate tocmai de această însușire: că la origine nu au fost **scrise** de purtătorii lor, ci doar **propovăduite**, ajungînd să fie consemnate abia în urmă, grație "ucenicilor" (exemplele cele mai notorii: relația Socrate — Platon, în sfera filosofiei; relația Hristos — evangheliștii, în sfera religiei)!

Întorcîndu-ne la acea filosofie creștină a culturii de care pomeneam, am putea spune, continuînd gîndirea lui Petre Țuțea, că se constată în istoria spirituală a omenirii două tipuri alternative de cultură, corespunzînd celor două viziuni fundamentale despre lume: o cultură **ancilară** (slujitoare), întemeiată pe viziunea teocentrică, și o cultură **autonomă** ("luciferică"), întemeiată pe viziunea antropocentrică. Pe de o parte o cultură de verticalitate sacră (cultura omului care-și venerează Zeii/Zeul), pe de altă parte o cultură de orizontalitate profană (cultura omului care se ve-

continuare în pag. 9

ÎNTRE PANDURI ȘI FANARIOȚI

În luna iulie, la sediul A.Z.R. din București, a avut loc o dezbatere pe tema: "Legionarii — niște nedreptățiți ai istoriei?" (cotidianul «România liberă» a avut "eleganța" de a anunța **pe 10 iulie** că dezbaterea "va avea loc pe 9 iulie"!). Prin modul secretos în care a fost organizată, dezbaterea n-a reunit, în afara invitaților, decît un public de circa 100 de persoane, majoritatea foști legionari sau tineri reprezentanți ai presei.

"Paravanul" organizatoric a fost asigurat de revista ieșeană «Opinia studențească» (prin d-na Alina Mungiu și d-l Cătălin Popescu), dar sînt temeiuri să bănuim că în spatele acestui paravan s-au aflat G.D.S. și revista «22», reprezentate mai cu seamă de d-l Andrei Pippidi.

La diversele probleme **puse în mod naiv** de "moderatorul" discuțiilor, d-na Alina Mungiu (o "unealtă" modestă, dar docilă, exprimîndu-se europenizat în dulcele grai moldovenesc), "tabăra legionară" a răspuns cu răbdare și limpezime (pe cît au permis-o condițiile), mai ales prin d-l ing. Mircea Nicolau (77 de ani, fost deținut politic). Cîteva din prejudecățile încetățenite cu privire la Mișcarea Legionară au putut fi contracarate fără drept de apel (presupusa "sponsorizare" germană, presupusele cadavre evreiești spînzurate la Abator, presupusa profanare a cadavrului lui N. Iorga și altele de aceeași speță), multe altele rămînînd însă obscure în dezordinea discuțiilor. D-l Marian Munteanu, într-o vervă admirată și de d-na Mungiu, a reușit să spulbere, pentru orice om de bună-cuviință, unele insinuări tendențioase privitoare la Mișcarea pentru România (din păcate, ca și în alte împrejurări, cu anumite afirmații cam năzdrăvane despre statutul politic și spiritual al Legiunii). În fond, lucrurile ar trebui privite cu mai multă seninătate. La mijloc nu este și nu poate fi vorba de un Neolegionarism, ci doar de o firească **resurecție a dreptei** (ci nu a "extremei drepte", cum s-a insinuat!). Mișcarea Legionară, aparținînd ca realitate politică a unui trecut destul de îndepărtat, n-a fost decît cristalizarea la un moment dat, în formele adecvate acelei vremi, a dreptei istorice românești, pe linie eminesciană, aprofundată însă în sens creștin. Nici măcar n-a fost, cum se crede îndeobște, o mișcare "de extremă dreaptă", ci doar o mișcare de dreapta **silită** cu obstinație de dușmanii ei să atingă, sporadic, forme extremiste. Istoriografia noastră (nu mă refer la d-l Pippidi, a cărui competență merge de la fanarioți în jos) este datoare în continuare să-i aprecieze corect atît părțile bune, cît și pe cele mai puțin bune. Actualele sau viitoarele formațiuni politice de dreapta n-o pot continua pur și simplu, ci și-o pot doar asuma ca experiență istorică (firește, în perspectiva noilor realități, atît de dureros altele).

Balanța dezbaterii a atîrnat vădit, în cele din urmă, de partea "incriminaților" (care s-a pripit să savureze "victoria"), dar **nota bene**: partea "incriminatoare" nu și-a propus cîtuși de puțin să cîștige această bătălie (d-l Pippidi însuși a fost destul de reținut, trădîndu-și mai degrabă reaua-voință decît argumentele)! Totuși a avut mai mult aspectul unei tatonări, dacă nu cumva al unei "repetiții generale" în vederea unei confruntări de mai mare amploare. Pro-legionarii au fost cîntăriți cu atenție (cam cine sînt oamenii, cum se pun problemele), aceasta părînd a fi fost, de altfel, și scopul organizatorilor.

În termenii cei mai simpli, grupurile de organizare masonică, agățîndu-se de vechea lozincă a "tineretului dezorientat", încep să-și manifeste teama față de o posibilă renaștere a dreptei românești autentice. În fond, așa cum a și formulat cineva în finalul dezbaterii, lupta se dă pe **tînăra generație**: va fi ea năimită mentalității și intereselor masonice occidentale sau va fi reintegrată, măcar parțial, în linia Tradiției naționale? Sau, în termeni oarecum metaforici, viitorul României va aparține "fanarioților" sau "pandurilor"?

Noi credem că răspunsul îl știe numai Dumnezeu. Datoria noastră rămîne "lupta cea bună", despre care iată că și d-na Alina Mungiu a început să afle cîte ceva...

V.A.M.

P.S. Facem un apel către cititori. Poate se va găsi un binevoitor care să-i indice d-nei Mungiu o bibliografie minimă privitoare atît la masoni, cît și la legionari (căci N. Steinhardt și M. Vulcănescu nu ajung)...

Umor politic din perioada interbelică. Așa îl vede caricaturistul Gall pe profesorul A.C. Cuza, conducătorul formațiunii politice de inspirație antisemită Liga Apărării Național Creștină.

urmare din pag. 8

EȘECUL "OMULUI AUTONOM"

nerează pe sine însuși). Cultura **ancilară** a caracterizat, istoricește vorbind, Antichitatea timpurie și Evul Mediu, în vreme ce cultura **autonomă** a caracterizat Antichitatea clasică ("primul antropocentrism") și Epoca Modernă (de la Renaștere încoace — "al doilea antropocentrism"). Astăzi sîntem martori ai falimentului acestei culturi **autonome** și ne punem nădejdea în zorii mesianici ai unei noi culturi **ancillare**, ai unui "Nou Ev Mediu" (N. Berdiaev), în sensul spiritual al cuvîntului. Inepțiilor dizolvante ale **new-age**-ismului (trecerea de la "vechea paradigmă" a Erei Peștilor la "noua paradigmă" a Erei Vărsătorului!) dreapta gîndire creștină trebuie să le opună, cu forță duhovnicească, viziunea unei smerite și mîntuitoare "ancillarități", împărtășindu-se din slava "luminii neînserate" a Zilei a Opta. Căci omul nu se poate salva singur (nici ca ins, nici ca omenire), ci numai prin harul lui Dumnezeu, Cel ce S-a în-omenit pentru ca și omul să se poată în-dumnezei (Sf. Atanasie cel Mare).

Va catadicsi "omul autonom", intrat în criză cu toată lumea lui și ajuns pînă în pragul auto-distrugerii, să-și asume înțelepciunea ultimă a "fiului rătăcitor"? Va ști, va putea și va voi el să-și înfrîngă orgoliul luciferic și să se întoarcă smerit la Dumnezeu? Iată adevărata problemă! Poate că așa vom înțelege mai bine și toată gravitatea cuprinsă în acele vorbe banalizate ale lui Malraux: "Secolul XXI va fi unul religios sau nu va fi deloc"...

*

Urmîndu-i lui Petre Țuțea, am putea spune că, dacă există o problemă a "omului românesc" și a culturii românești de astăzi, aceea nu este de "a intra în Europa" (fie ea "unificată" sau nu), ci de a intra în grația lui Dumnezeu, cu sau fără această Europă crepusculară. Căci dacă ne vom întoarce la Dumnezeu, toate celelalte ni se vor adăuga nouă. Mă tem că astăzi, așa cum stau lucrurile, noi n-am putea dărui Europei decît ceea ce ar fi ea dispusă să primească. Dar ceea ce ar fi ea dispusă să primească, nu mi se pare că noi am avea de dat... Să nădăjduim la ziua în care va veni ea să ne caute pe noi, dispusă să primească ceea ce vom avea noi atunci să-i dăruim! Așa să ne ajute Dumnezeu!

VASILE A. MARIAN

Creștin și om politic

Marius Bădițescu

Un tînăr din Antichitate care voia să devină judecător era frămîntat de această dilemă: "Dacă voi fi drept și aspru, mă vor urî oamenii; dacă voi fi nedrept, mă vor urî zeii..." Și i s-a răspuns: "Dacă vei fi drept, te vor iubi zeii; dacă vei fi nedrept în interesul oamenilor, te vor iubi oamenii..."

Dilema tînărului, grec după cîte se pare, e falsă, ca și replica ei. Pentru că acolo unde e imperativ nu există alegere. Și pentru că el șovăia între două feluri de a fi urît, iar ceilalți i-au propus două feluri de a-și excita vanitatea. Dar, la urma urmei, el își punea, cu jocul lui sofistic, o problemă fundamentală, inerentă condiției umane: cum se pot împăca în om, cît mai mîntuitor posibil, cele două lumi ale căror stihii își fac în noi lucrarea și încercarea; și care, aparent tragic, sînt incompatibile. Cerescul vertical și pămîntescul orizontal; istoria și veșnicia; secularul și spiritualul; **Civitas Dei** și **civitas terrena sive diaboli**. Neliniștea tînărului suspendat între cer și pămînt s-a risipit într-un ispititor dans de silogisme și mi-l închipui și azi protagonist într-o variantă pierdută din "Norii" cabotinului de Aristofan. Dacă ar fi fost contemporan cu Răstignirea și dacă era într-adevăr grec, adică geometru, ar fi observat un lucru cutremurător de simplu: că brațul orizontal al crucii e mult mai scurt decît verticala ei...

Fiecare individ și fiecare popor își pune, într-un ceas de răscruce, această întrebare, cu condiția să nu fie degenerat mintal; și fiecare epocă istorică o face, cu condiția să nu-și fixeze ca ideal "fericirea". Oameni și epoci, într-un joc inegal și sinuos, încearcă un răspuns la întrebarea: CE JERTFEȘTI, PENTRU CE? Istoria nu e decît diagrama pe fond sîngeriu a tuturor posibilelor nuanțe pe care le comportă aceste răspunsuri.

Pe acest echilibru fragil între secular și spiritual, oriunde și oricînd s-a supralicitat termenul secular — variabilă pe care ne-am legănat nemeritata libertate — cumpăna s-a frînt, s-au pulverizat imperii și s-a destrămat tot ce a fost alcătuire omenească. Iată sinuosul marș în istorie al poporului evreu: de la o conducere și o organizare fondată exclusiv religios, a decăzut treptat pînă la starea actuală, astatală sau superstatală, coagulată doar pe criteriul rasial — pe care-l refuză însă altora — și de o oligarhie financiară universală. Toate imperiile Orientului s-au prăbușit în pulbere atunci cînd au pierdut legătura cu sacrul, nu atunci cînd le-au obosit soldații. Evul Mediu, theocentrist, cea mai grandioasă acumulare de forțe și forme spirituale, a încercat în Apus, alternativ, cezaro-papismului și papo-cezarismului, formule din care și ideea Bisericii Universale și ideea imperială au avut de suferit. Iar Renașterea a inaugurat catastrofal antropocentrismul. Peste deșertul în mijlocul căruia a fost așezat gol și singur, ca în ziua rușinării lui, **omul**, a trecut stupidul veac al luminilor, apoi nostalgia tulbure a romantismului — variantă expiatorie culturală — apoi satanicul veac în care ne e dat să trăim. Din dilema grecului se pare că am ales întotdeauna, în chip fatal, să fim urîți și de zei și de oameni!

Dacă, deci, sub pedeapsa de a fi socotit mai prejos de necuvîntătoare, fiecare e chemat să stea drept înaintea acestei alegeri, cu atît mai mult sînt chemați s-o facă cei ce-și închipuie că hotărăsc soarta popoarelor. (Ei o pot hotărî aici și acum, dar în ordinea eternității sînt la fel de neputincioși și ușori ca o muscă sub coada calului lui Dumnezeu).

Își mai pun însă oamenii politici de azi această întrebare? Căci de oameni politici e vorba. E compatibilă calitatea de creștin cu cea de om politic? Se pot ele concilia fără compromisuri? Comandamentele creștine se regăsesc în principiile statului de drept?

Apostolul despărțea apele în termeni atît de categorici, încît ar trebui nuanțați pentru a nu prilejui oamenilor noștri politici să pozeze în sacrificați. "Nu poți fi în același timp și iubit de oameni și plăcut de Dumnezeu!". Această teribilă afirmație e de fapt o provocare subtilă; reformulată, ea ar suna astfel: "Încercați să faceți posibil acest lucru!". Din păcate însă doar sfinții au reușit-o. Sfîntul e singurul care reușește performanța de a concilia cele două "părți", de a stinge mîntuitor în ființa lui antinomia ceresc—pămîntesc, divin—uman, fiind el însuși o lume în care Creatorul și făptura se regăsesc împăcați. Sfîntul e un judecător de pace instituit divin. Dar cu ce preț? Cu cel mai mic! Un Sfînt Părinte spunea în Pateric cuiva prea aplecat celor lumești: "Vezi, tu ai jertfit mult mai mult decît mine, căci ai schimbat Împărăția veșnică pe mai nimic, pe cînd eu am jertfit atît de puțin, o clipă fugară și fără greutate, pentru o veșnicie grea de slavă și iubire". Sus, deci, foarte sus, așa se pune problema. Dar nu le putem cere oamenilor noștri politici atît de mult. Căci, în neputința lor, ar poza în sacrificați, invocînd neștiutele planuri divine; și n-ar avea nici tăria lui Iuda să se spînzure, iar cu cei treizeci de arginți și-ar cumpăra probabil acțiuni la bursa sărăcirii neamului..

Aici e vorba doar de condiția omului politic obișnuit, care vrea și poate să înfăptuiască, în lume și pentru lume, lăsînd pe Dumnezeu să aleagă din lucrarea lui "ce i se cuvine". Se disting astfel cîteva categorii perfect identificabile, mai mult sau mai puțin detestabile. Există cîrtița politică, a cărei lucrare se bizuie pe labele de dinainte și pe care lumina o ucide. Ea proliferează și prosperă sub toate regimurile. Pe instinctele și pe fotofobia ei se sprijină canalia de sus. Există apoi animalul politic amfibiu, care știe (sau bănuiește numai) că fără o raportare la transcedental toată truda lui sterilă se va îneca în socialul efemer, dar care nu are destulă putere și voință să-și asume această raportare și consecințele ei ultime. Ar mai exista o subcategorie, monstruoasa însă, deci imposibil de clasificat — apostații care simulează pocăința, maimuțărind sinistru gesticulația creștină, insultînd icoanele cu pupături de iudă și pîngărind lăcașurile de cult. Din fericire pentru ei, Biserica noastră nu a practicat niciodată excomunicarea; i-a numit pur și simplu **apostați**. Ei pot fi văzuți adesea, cînd televiziunea îl invită pe Iisus Christos în studioul patru. Mai există, în urmă, marile canalii, structuri luciferice, funcționari ai neantului ce au subsemnat certificatului de deces nietzschean și se socotesc moștenitorii direcți ai creației lui Dumnezeu.

Din prima categorie fac parte cei ce vor deveni în viitor nume comune în nomenclatorul zoologiei populare — gen năpîrcă de măgură, dihorul marțian, guzganul verdeț, dumitrașca de canal, vadimul cu clopoței, etc. Cea de a doua categorie șovăie etern între a lăsa lumea pe mîna bezbojnicilor — cu final ușor previzibil — timp în care să se dedice individual nu exercițiului dur și primejdios al sfințeniei, ci măcar unei vieți decente, imaginînd o lume guvernată de sfinți. Două imposibilități evidente. Din incomoditatea acestei opțiuni s-a născut în politică falsul panaceu universal — *COMPROMISUL*.

Compromisul e o formă degradată și periculoasă de conciliere a două sau mai multe părți, avîndu-și măsură drept metodă, perpetuarea mizeriei morale drept scop și neantul drept final. Poate un creștin admite această situație sordidă fără să renunțe la calitatea de creștin? Îl poate pune el pe Dumnezeu în paranteză, fie și în numele salvării unor valori umane, considerate eterne dintr-un găunos și lamentabil orgoliu? El știe că nu e de nici un folos să cîștigi toată lumea aceasta dacă ți-ai pierdut viața veșnică. Ridicat la rang de principiu și invocat de orice trepăduș, cu portofoliu sau nu, compromisul se vrea chiar aureolat de oarecari merite în istorie. Îl invocă azi, de pildă, nostalgicii comunismului, care susțin că, deși ne puteau ucide pe toți, n-au făcut decît să ne mutileze! În magnificența lor au practicat compromisul cu diavolul ca să ne ofere șansa supraviețuirii în acest azil de turpitudini și deșeuri umane; îl invocă turnătorii, urmașii lui Iuda, pretinzînd că ne-au vîndut, oricum, pe un preț cu mult mai mic decît acela și decît prețul aparaturii de ascultare străine, care trebuia importată; truda lor murdară a menajat economia națională; îl invocă anticipat cei care intenționează delapidări, dezerțiuni morale, fraude politice ori chiar crime naționale. Poate însă un creștin să-l invoce? (Știm bine, se va replica: dar clerul? Să-l judece Dumnezeu! N-avem a-i imputa decît că, avînd această tîrzie șansă a persecuției, a dat puțini martiri și prea mulți apostați ademeniți de erezia roșie!)

Evident că există domenii ale vieții politice unde comandamentele creștine, unele, lasă locul legilor cetății. Justiția umană se substituie anticipat celei divine, izolînd de corpul social parazitul, virusul, cangrena. Dar un judecător ar trebui să știe că el luptă împotriva relelor, nu a Răului și să caute între perceptele creștine elementele profilactice mai degrabă decît pe cele punitive. De asemenea, o națiune nu se poate lăsa umilită, batjocorită și jefuită, în numele umilinței și smereniei creștine, dar o politică militară nefundamentată pe ideea că apără o comunitate de destin și valorile mistice care dau configurație specifică neamului, nu va face decît să adauge un măcel inutil istoriei. (Ironia istoriei face ca atei declarați și anticreștini sălbateci să se fi comportat de curînd într-un mod excesiv de creștin — după ce am primit palma pe obrazul drept prin luarea Basarabiei, l-am întors și pe celălalt, sărăcindu-ne voluntar pentru bunăstarea pravoslavnicilor de la răsărit).

Dar, abolind compromisul și considerînd ca improbabile deocamdată situațiile în care pentru a apăra valorile creștine va trebui să ne asumăm momentan eludarea unor comandamente creștine, fiecare e chemat să-și pună întrebarea circumscrisă de titlu. Căci calitatea de creștin e subînțeleasă în mod imperios necesar unui om politic, esențială chiar. Raportul de determinare între cei doi termeni e evident. Calitatea de om politic e secundară, inerentă celei de creștin, decurgînd din ea. Iar dacă oamenii noștri politici nu vor ști să găsească modalitățile de reală conciliere — nu de compromis! — între acestea două, vor guverna în curînd un reziduu istoric...

Întrebat de ce merg prost treburile în țara aceasta, un mucalit om politic din trecut a arătat spre Dealul Mitropoliei: "Tot așa vor merge cîtă vreme vulturul de pe cupola Parlamentului va sta mai sus decît crucea de pe turla Bisericii mitropolitane".

Psalm

Poate fiindcă nu-l găsesc pe Dumnezeu
e întuneric uneori în gîndul meu.
Cîntecul, versul, mînjite și ele
de negura nedumeririi mele.
Închis în mine, bine, cu zăvorul,
am vrut să aflu faptelor izvorul
în lumina care vine de la El.
M-am dovedit nemernic și mișel.
M-am prosternat, dar neînțelegînd
că nu Îl pot afla decît în gînd,
L-am măsurat cu faptele mărunte.
Mă-ntreb acum cu tîmplele cărunte:
treptele Lui din stele voi putea să le urc
venind din smîrcuri fără să le spurc?
De vină-i ochiul minții, că i s-a părut.
Întinde-un deget, Doamne, să-l sărut!

Ion Paraschivescu

STRATEGIILE CULPABILIZĂRII NAȚIONALE

Dora Mezdrea

În condițiile în care există o adevărată campanie de culpabilizare, poate că nu este lipsit de interes să răspundem la unele dintre întrebările care o însoțesc; pentru astăzi ne-am propus să cercetăm dacă are ea, această campanie, un temei real și cine are capacitatea de a stabili culpabilități? Strategiile culpabilizării cuprind două niveluri: 1. culpabilizarea valorilor individuale; 2. culpabilizarea întregului neam. Cum despre culpabilizarea valorilor individuale am scris în mai multe rînduri, nu facem decît să repetăm aici că ea vizează nu pe vinovații ori complicii comunismului, așa cum ar părea firesc, ci elita dintotdeauna a neamului. În momentul în care unii dintre intelectualii acestei țări au început să se trezească din anestezia comunistă și să realizeze că singura cale este întoarcerea la valorile neamului, atacurile au început: de la Eminescu la Noica totul a fost tîrît în noroi și batjocorit.

Am vrea să ne referim aici la culpabilizarea întregului neam și pornim demersul nostru de la următoarele afirmații făcute de d-l Moses Rosen în revista «Cuvîntul» [nr. 18 (118) mai 1992]: "După toată această stupidă chestiune — un popor ajuns în halul în care se ocupă de cîteva mii de bătrîni evrei care au rămas aici, care nu sînt nici bancheri, nici fabricanți —, mie mi-ar fi rușine să ridic capul. Iar poporul ăsta sau, în orice caz, o bună parte din el a făcut ceea ce a făcut cu noi".

Nu vom pune problemele în termenii dreptului divin, ci în cei ai dreptului natural. Există, mai întîi, o instanță exterioară: justiția pămînteană este în măsură să stabilească culpabilități și să-i facă pe cei care nu respectă legile să fie pedepsiți. Justiția are stabilit un cod de proceduri conform căruia poate pronunța sentințe, însă doar după ce a fost făcută dovada de necontestat a vinovăției (probe penale). A pune sub acuzație înseamnă a prezenta probe irefutabile care să facă dovada vinovăției. Or, acuzațiile din fragmentul de mai sus, dacă nu vor să rămînă simple fraze, au nevoie să fie probate în fața unui eventual tribunal; ceea ce nu este cazul (și vom vedea mai jos de ce).

Cine are îndreptățirea să stabilească culpabilități?

Morala (discutăm, de asemenea, de cea laică, nu de cea divină), ne spune Nae Ionescu, are două rădăcini: una exterioară, care înseamnă constrîngerea exterioară asupra noastră și cealaltă, interioară, care izvorăște din noi înșine. În «Metafizica moravurilor» Kant arăta care sînt datoriile omului față de sine ca ființă materială (autoconservarea naturii umane, versus uciderea de sine totală — suicidium — sau parțială — mutilare; dezonorarea prin voluptate, abrutizarea prin exces alimentar sau alcoolic) și care sînt datoriile omului față de sine considerat ca ființă morală. Desprins de legătura cu Dumnezeu, omul este, în viziunea kantiană, un judecător înnăscut al său: tribunalului interior din om, pe care Kant îl numește "conștiință", îi revine responsabilitatea interioară a faptei, ca și sentința propriei persoane morale. Ajunși în acest punct, să ne întrebăm, după Nae Ionescu, ce îndreptățire are morala care vine din exterior (constrîngerea celorlalți asupra noastră)? Cine, în virtutea a ce, are dreptul să aducă acuzații cuiva?

Dacă omul are niște datorii față de sine și nu le respectă, asta înseamnă că nu respectă umanitatea din el. Dar datoriile față de ceilalți oameni? Să ne întoarcem la «Metafizica moravurilor», capitolul "Despre datoriile virtuții față de ceilalți oameni, provenite din respectul ce li se cuvine"; acestea ar fi: modestia, stima și recunoașterea demnității celorlalți oameni. Contrariul acestora ar fi: disprețul, "prin comparație cu alții este uneori inevitabil să le arătăm o desconsiderare interioară, însă manifestarea exterioară a desconsiderării este, totuși, o insultă" (Im. Kant — «Metafizica moravurilor» ed. Șt., 1991, p. 303); trufia, "înclinația de a se menține întotdeauna deasupra celorlalți", calomnia, "înclinația nemijlocită, plănuită fără vreo intenție specială, de a întreține zvonuri care prejudiciază respectul față de celălalt" și batjocura, "greșelile adevărate sau cele care trec drept adevărate prin care se vizează privarea persoanei de respectul meritat" (op. cit., p. 307). În măsura în care acestea aduc prejudicii unei persoane, lezînd demnitatea sa umană, ele pot fi considerate, sub aspect moral, ca o cădere de la calitatea de om și, sub aspectul penal, ca ultragii aduse demnității sale.

Există însă și un alt mod de culpabilizare: cel care pornește de la un individ către un neam, conținut în citatul de la care am pornit.

Ar trebui mai întîi să facem o distincție între NEAM — și urmărim definiția lui Mircea Vulcănescu din «Omul românesc», pentru care neamul "este o realitate care stă la încheietura metafizicii cu istoria, o unitate de soartă, de destin în timp, unitate pentru care pămînt, sînge, trecut, lege, limbă, datini, obicei, cuget, credință, virtute, muncă, așezăminte, port, dureri, bucurii și semne de trăire laolaltă, stăpîniri și asupriri constituie doar chezășii, semne de recunoaștere, peceți, temeiuri" — ca virtualitate, și POPOR, care înseamnă actualizarea acestor virtualități, în mod diferit pentru fiecare generație.

Așadar, dacă în citatul din revista «Cuvîntul», formula atît de vagă, "acest popor" este o referire la neamul românesc dintotdeauna, este o blasfemie; dacă "acest popor" sîntem noi, generația de astăzi, care actualizăm, după puțințele noastre, virtualitățile neamului, ne este greu să acceptăm atari acuzații. Pentru că noi, cei care reprezentăm astăzi poporul român, nu ne putem asuma fapte care nu ne aparțin. Dacă însă referirea era făcută la o perioadă anume de timp din istoria noastră, mai întîi că acest lucru ar fi trebuit precizat. În al doilea rînd, se pune întrebarea: poate fi un popor întreg vinovat?

Evident că gîndul ne-a dus imediat la poporul german, căruia i se aduceau acuzații asemănătoare cu cinci decenii în urmă. Deși comparația este disproporționată, să vedem ce spunea Jaspers în 1946 în eseul său «Conștiința culpei».

Instanța exterioară pe care a constituit-o tribunalul în celebrul proces de la Nürnberg a putut să judece ceea ce Jaspers numește "culpa criminală", care cuprinde acțiuni ce pot fi dovedite obiectiv: crime împotriva păcii, crime de război și crime împotriva umanității. Acuzațiile au fost formulate, după identificarea vinovaților, în persoana unor indivizi și a unor organizații (Guvernul Reichului, corpul conducătorilor politici ai NSDAP, SS, SD, Gestapo, SA, Marele Stat Major, Înaltul Comandament al Armatelor germane). Culpa politică este, pentru Jaspers, atribuibilă oamenilor de stat. Cetățeanul care suportă consecințele acțiunilor statului este mai curînd culpabil de complicitate; căci "fiecare om este co-responsabil pentru modul în care este guvernat". Este adevărat că omul de rînd, pe care nu-l privește puterea politică, nu se consideră co-responsabil la ceea ce se întîmplă pe plan politic, dar, fără acordul lui tacit, dedus din neparticipare, acțiunile puterii politice n-ar fi posibile. Instanța exterioară, constituită de învingător în caz de război, poate să judece această culpă, care nu înseamnă nici pe departe o acuzație colectivă, ci doar asumarea sentimentului dezonoarei ca și responsabilitatea de a despăgubi părțile lezate, la modul material. Asta nu înseamnă și că învingătorul este purtătorul justiției. Celelalte două culpe despre care vorbește Jaspers, "culpa morală" și "culpa metafizică", sînt de resortul instanței interioare și nu au ce căuta în economia demonstrației de față. Vinovăție colectivă nu există.

Conștientizarea culpei morale și a celei metafizice a fiecărui individ este cu totul altceva; ea este fundamentul pe care se bazează posibila transformare lăuntrică a fiecăruia. Dar asta o hotărește, repetăm, instanța interioară a fiecăruia.

În concluzie, strategiile de culpabilizare la adresa unor valori sau a unei nații întregi sînt aberante și trădează intențiile deviate ale inițiatorilor acestora.

Dürer: Melancolie

Creştinism şi Francmasonerie

Inaugurăm, din acest Număr al «Punctelor Cardinale», publicarea în foileton a utilei cărţi semnate de prof. univ. Ioan Gh. Savin, Iconoclaşti şi apostaţi *(Bucureşti, Tipografia cărţilor bisericeşti, 1932).*

Între curentele ostile creştinismului şi faţă de care conştiinţa creştină dela noi trebuie să-şi impună o atitudine precisă, francmasoneria este la loc de frunte.

Ce este Francmasoneria? Să încercăm o definiţie: o asociaţie secretă de înfrăţire universală peste deosebirile de rasă şi religie, pentru progresul omenirii şi perfecţionarea individuală pe baza principiilor furnizate de raţiunea umană.

Cred că această definiţie va fi primită ca justă, chiar de cei mai susceptibili dintre masoni. De altfel ea corespunde întru totul constituţiei masonice, promulgate în 1885, din care extragem şi cităm: "Francmasoneria, instituţie filantropică, filosofică şi progresivă, are de obiect cercetarea adevărului, studiul moralei şi practica solidarităţii. Ea lucrează la perfecţionarea intelectuală şi socială a umanităţii, având drept principii: toleranţa mutuală, respectul de altul şi de sine, şi libertatea absolută de conştiinţă. Ea **îşi interzice ori ce afirmaţie dogmatică**. Ea are drept deviză: libertate, fraternitate, egalitate. Ea recomandă propaganda prin exemplu, grai şi scris, sub rezerva păstrării secretului masonic".

Acestea sunt principiile de bază ale masoneriei, fie ea a marelui Orient sau cea scoţiană. Nimic despre religie. **Dar totul contra ei.** Francmasoneria este o asociaţie **filosofică**, nu însă şi **religioasă**. Principiul ei este **refuzul oricărei credinţe dogmatice**, ceea ce în esenţă este refuzul oricărei credinţe religioase. Singura sursă a principiilor directoare o oferă raţiunea umană. Deci e exclusă orice intervenire a **revelaţiunii**, fără care nu există, nu poate exista o religie. Drept conduită religioasă a membrilor nu e indicat decât: **principiul toleranţei**. Dar şi sub aceste principii, noi ştim ce se ascunde: **războiul contra bisericii creştine**.

La ce se reduce această libertate religioasă, afişată de francmasonerie, am văzut-o în timpul revoluţiei franceze — care făurită în oficinele lojilor masonice, şi-a valorificat prin **ghilotină**: libertatea, egalitatea şi fraternitatea, şi prin mascarada "Zeiţei raţiunii" purtată pe străzile Parisului — toleranţa religioasă.

Se zice: excese, de care nu-i vinovată ideologia masonică. Excese care se repetă însă oriunde această ideologie a ajuns la faptă. Uitaţi-vă la tragedia catolică din Spania, zvârlită în haosul republican şi anti-clerical de aceeaşi ideologie masonică. Şi uitaţi-vă, mai ales, la sinistra tragedie din Rusia Sovietică, fruct al aceleiaşi acţiuni disolvante şi clandestine a francmasoneriei internaţionale. Toleranţa ei e doar o vorbă. Sau un compromis. În fond ea nu acceptă, **nu poate accepta religiile**, socotite drept mari piedici despărţitoare între popoare şi mai ales piedici în calea progresului umanităţii! Chiar dacă francmasoneria acceptă ideea despre existenţa unei divinităţi şi detestă ateismul, pe care-l şi interzice membrilor săi. Ştim asta. Ceeace nu schimbă însă problema. Fiindcă Dumnezeul mason, "marele arhitect al lumii", **nu este şi nu poate fi obiect al unei religii**. El este o simplă entitate metafizică — fără să poată naşte sau îngădui un raport cu omul sau cu lumea. E concepţia **deistă** a divinităţii, care, după ce a creeat lumea s'a dezinteresat complet de ea, omul rămânând la luminile şi destinele propriei sale raţiuni. Este Dumnezeul lui Epicur şi al lui Voltaire, imaginat de unul ca antidot contra "himerei religioase" şi postulat de celălalt pentru a expulza "mitul lui Christos din lume".

Şi atunci unde mai este loc pentru religie în concepţia francmasonică?

Dar să admitem, totuşi, că acolo unde e admisă ideia unui Dumnezeu creator, poate fi loc şi pentru religie. Pentru oricare religie, **însă nu pentru creştinism**.

Creştinismul poate naşte prin marea dogmă şi marea minune a **Întrupării** şi a **Răscumpărării** şi trăeşte din prezenţa mistică a Mântuitorului şi asistenţa harică a Sf. Duh în Biserică.

Poate admite concepţia deistă-raţionalistă a masoneriei întruparea Dumnezeului-om şi prezenţa lui mistică în lume până la sfîrşitul veacurilor?

Nu — fiindcă nu admite **posibilitatea minunii**.

Nu — fiindcă nu admite **intervenirea divinităţii** în mersul lumii şi al umanităţii.

Nu — fiindcă nu poate admite **dumnezeirea lui Christos**.

Dürer: Cavalerul, Moartea şi Diavolul

Nu le poate admite, căci s'ar desfiinţa.

Dar atunci cum rămâne cu creştinismul şi cu membrii, care îşi zic încă creştini, din lojile masonice?

Simpla credinţă într'o divinitate expulzată dincolo de marginile lumii, nu îngădue o religie şi mai ales nu îngădue **religia creştină**.

Căci dacă faţă de Dumnezeul abstract şi arid al **Islamismului** sau **Iudaismului** concepţia masonică ar putea găsi puncte de contact şi îngăduinţă, cu Dumnezeul viu, în permanent contact cu omul răscumpărat, al Creştinismului, ea nu găseşte **nici unul**. Pentru că nu-l găseşte pe cel dintâi: Divinitatea Mântuitorului. În chiar cea mai apropiată de creştinism dintre loji, cum este socotită cea scoţiană, Christos nu este decît un mare **geniu**, un mare **iniţiat**, un **mare mason** dacă vreţi, dar nu un Dumnezeu. Un om, un reformator religios, pus pe aceeaşi linie de veneraţie şi respect cu Buda, Mahomed sau Moise! Deci un **"rabbi"** oarecare, ieşit din geniul rasei iudaice, căruia i-a aparţinut şi-i aparţine!

Cu această ultimă ofensă, care face din creştinism o anexă a vechiului Iudaism, îşi fixează francmasoneria poziţia faţă de creştinism.

Şi dacă aşa stau lucrurile — mai poate fi vorba de conciliere între creştinism şi francmasonerie? Mai poate sta cineva, care-şi ia în serios creştinismul, într-o lojă masonică (în care Dumnezeu Mântuitorul este, "de plano", tăgăduit) fără a fi el însuşi un tăgăduitor al acestei divinităţi? **Un apostat?**

Aici nu e vorba de calcul şi de oportunităţi, **ci de adevăr**. Cine ar crede că poate trăi în acest **echivoc** se înşeală.

Între creştinism şi masonerie este o absolută stare de opoziţie şi excludere.

Cine crede în Evanghelie şi în Isus Mântuitorul, nu mai poate acţiona şi oficia în lojele oculte ale masoneriei, înlocuind crucea cu mistria şi misterul jertfei celei fără de sînge cu misterele oculte ale masoneriei! Lucrul acesta trebuie precizat şi bine ştiut, spre a se înceta cu mistificările şi echivocurile, care stăruesc şi de o parte şi de cealaltă. Din partea creştinilor, care vorbesc de teismul şi elevaţia morală a masonilor, ca şi din partea masonilor, care vorbesc de perfecta concordanţă între puterea mântuiroare a crucii şi cea ziditoare a mistriei. Deosebirile sunt esenţiale şi ireductibile şi cine crede în **Dumnezeul** creştin, nu mai are nevoe de **Demiurgul** păgân al masoneriei.

- va urma -

Ioan Gh. Savin

Temeiurile și izvoarele creștinismului

1. De la iudaism la crestinism

Se afirmă uneori despre creștinism că ar fi o creație a geniului semitic. Unii cred că nuanțează lucrurile căutînd să arate că în creștinism am avea de-a face cu un fel de sinteză religioasă, în care geniul iudaic ar fi fost catalizat de geniul elin. Cazul Sf. Apostol Pavel (cu sînge evreiesc, cetățenie romană și formație intelectuală grecească) este adesea invocat, ajungîndu-se pînă la a fi considerat drept adevăratul întemeietor al creștinismului (Iisus rămînînd să fie socotit doar o simplă invenție mitologică)! Ne aflăm, neîndoielnic, în fața unei false probleme.

Din punct de vedere teologic, creștinismul nu poate fi considerat drept "capodopera iudaismului, gloria și rezumatul evoluției sale" (Ernest Renan), iar Iisus Hristos (de a cărui existență istorică nimeni nu se mai poate îndoi astăzi în mod serios, căci s-au acumulat pînă și dovezile... științifice!) nu poate fi considerat un simplu "pui de profet întîrziat" (Ch. Guignebert), chiar dacă vine pe urmele vechilor profeți, desăvîrșind revelația divină inițiată prin aceia.

O primă întîmpinare împotriva unor astfel de teorii se poate face chiar la nivelul strict al bunului simț: "Dacă, în adevăr, Iisus n-ar fi decît o reeditare a vechilor profeți, să zicem într-o ediție mai completă și mai îngrijită, de ce oare a fost repudiat și prigonit cu mai multă înverșunare tocmai de către reprezentanții autorizați ai iudaismului? Dacă era un exponent al spiritului iudaic, ce i-a făcut oare pe evrei să-l renege și să-l prigonească? Ba mai mult: cum de s-a impus creștinismul tocmai în lumea greco-romană, atît de refractară iudaismului? Faptul concret că religia lui Hristos s-a răspîndit mai mult în Occident decît în Palestina constituie dovada peremptorie că ea este cu totul altceva decît o expresie a geniului iudaic" (Sterie Diamandi, **Fiul lui Dumnezeu, Fiul Omului**, Editura Cartea Românească, București, 1942, p. 264). Nichifor Crainic scria la rîndul său, în fundamentalul studiu **Rasă și religiune**: "Dacă ar fi fost creștinismul un mit semitic, cum se face că tocmai evreii stau în afară de el? Din moment ce un mit religios este produsul geniului unei rase, urmează că ea se va recunoaște în el, cel puțin pentru o epocă oarecare. Geniul Eladei, bunăoară, se recunoștea în Olimpul pe care l-a imaginat. Dar evreii se recunosc în religiunea lui Iisus Hristos? Nu numai că nu se recunosc, dar ei, cu mitul lor rasial, specific iudaic, reprezintă pe pămînt o unică organizație de feroce negare a Mîntuitorului lumii. Crima săvîrșită pe Golgota este de atunci încoace însăși substanța otrăvită a talmudismului. Căci talmudismul este tocmai cultul urii neostoite împotriva lui Iisus Hristos(...). Pe vîrful Golgotei Iisus a murit, dar a înviat a treia zi. Tot pe vîrful Golgotei mozaismul a murit însă o dată pentru totdeauna. Căci **astăzi nu mai există de fapt o religiune mozaică**. Ea a existat pînă la urmă pînă la întruparea Mîntuitorului, avînd rostul providențial precis de a fi "pedagogul ce duce către Hristos" (...). Evreii, refuzîndu-se lui Hristos, n-au rămas în adevăratul mozaism (fiindcă nu avea în ce să mai rămînă), ci, caricaturizînd doctrina revelată despre Mesia, au creat un mit național despre un Mesia specific și exclusiv evreiesc. Ca să și-l poată afirma pe acesta, ei îl tăgăduiesc pe Hristos ca Mesia întrupat, ca adevărat Mîntuitor al lumii. Talmudismul este astfel degradarea fostei religiuni revelate prin Moise și prin profeți pînă la rangul unui mit național ca oricare altul" (**Puncte cardinale în haos**, ed. cit., pp. 183-185). În termeni mai strict teologici, problema se pune astfel: "Este creștinismul o religiune iudaică? Ar fi putut să fie într-un singur caz: dacă întemeietorul ei n-ar fi fost altceva decît fiul omului născut din neamul regesc al lui David. Atunci doctrina lui n-ar fi decît un mit semitic de valoare relativă, ca și miturile religioase ale celorlalte neamuri. Dar natura creștinismului este dată în persoana divin-umană a Mîntuitorului (...). Ce ne învață Biserica despre omul Iisus? **Că acest om s-a născut fără de păcat, că în el nu e păcat și nici putința de a păcătui (...)**. În ordinea naturală păcatul se moștenește. Iisus însă, fiind deasupra acestei ordini, deși născut trupește din neamul lui David, nu moștenește totuși nici păcatul lui David, nici vreun alt păcat. Prin aceasta omul din el se izolează de fatalitățile rasei în care s-a născut (...). Omul Iisus e numit în creștinism "Fiul Omului" sau "Noul Adam". Prin aceasta se înțelege că umanitatea din Iisus e umanitatea deplină din Adam cel de dinainte de păcat și de diferențierea omenirii în rase (...). El nu aparține nici unei rase, dar în lamura pură a umanității lui e reprezentat întregul neam omenesc" (N. Crainic, op. cit., pp. 182-183).

Așadar Iisus Hristos, ca Dumnezeu întrupat, rămîne mai presus de orice determinare (piatra de temelie a creștinismului) scoate problema din orizontul îngust al etno-biologiei. Așa stînd lucrurile, la fel de eronată este și încercarea inversă, făcută în secolul al XIX-lea (și popularizată la noi mai ales de ultrarasistul A.C. Cuza, de pildă în anexele cărții sale **Naționalitatea în artă**), conform căreia Iisus, ca **galilean**, era evreu mai mult prin Lege decît prin sînge, trebuind considerat mai degrabă... arian! (Galileea, din pricina transmutărilor de populație și a marelui amestec de rase, fapte pomenite explicit în Vechiul Testament, era numită de către evrei "Galileea neamurilor", adevărații iudei disprețuindu-i pe galileeni, deosebindu-i după grai și contestîndu-le orice înzestrare: "Din Nazaret (situat în Galileea — n.n.) poate fi ceva bun?" se întreabă bătrînul Natanael — IOAN, 1, 6; "Cu adevărat ești unul dintre ei, căci ești și Galilean și vorbirea ta te vădește", i se spune lui Petru înaintea lepădării — MARCU, 14, 70; "Nu cumva și tu ești din Galileea? Cercetează și vezi că din Galileea nu s-a ridicat prooroc!" îi apostrofează fariseii pe dreptul Nicodim — IOAN, 7, 52).

Nichifor Crainic conchide: "Pentru noi însă Revelația, situînd creștinismul mai presus de miturile religioase cu legi genetice omenești, lămurește dintr-o dată problema raporturilor dintre rasă și religiune. Creștinismul nu e creația nici unei rase umane. Oricine susține contrariul contestă implicit Revelația" (op. cit., p. 182).

Cum se face atunci că Hristos s-a întrupat tocmai dintre evrei, împlinind vechile profeții mesianice ale lui Israel (cum vom arăta pe larg în subcapitolul următor)? Cum trebuie înțeleasă descendența sa "din osul lui David"? Cum rămîne cu trimiterea sa la "oile cele rătăcite ale turmei lui Israel" și cu vorbele prin care El însuși se mărturisește ca aparținînd neamului evreiesc? Cum rămîne, în fine, cu strînsa legătură dintre Vechiul și Noul Testament?

Curs elementar de religie creștină (XII)

Răspunsurile sînt relativ simple și firești. Iisus s-a întrupat în mijlocul evreilor datorită faptului că acolo era pregătit deja **contextul religios monoteist și mesianic**, prin intermediul revelației vetero-testamentare. "Limbajul" și "structura" religiei mozaice erau potrivite cu noul mesaj dumnezeiesc, adresat întregii omeniri. Raportul dintre iudaism și creștinism este unul de la "parțial" la "total", de la "puținătate" la "plinătate", pe aceeași linie de spiritualitate dumnezeiască. "Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să împlinesc", zice Domnul (MATEI, 5, 17). "Pentru că Legea prin Moise s-a dat, dar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos" (IOAN, 1, 17). Sf. Pavel arăta și el (EVREI, 10, 1 și urm.) că Legea (Vechiul Testament), insuficientă ca drum spre adevărata desăvîrșire, n-a fost decît "umbra bunurilor **viitoare**" (adică a Noului Testament). Chiar descendența din "osul" lui David se cuvine înțeleasă în primul rînd simbolic, ca o continuare a tradiției faste ale vechiului iudaism (David însuși avînd nu doar demnitate regală, ci și proorocească; nu doar determinare etnică, dar și mistică). Apare deci limpede că Iisus Hristos, teologic vorbind, trebuie raportat la Israel prin contextul religios, iar nu prin cel etnic. Irelevanța etnicului din acest punct de vedere apare de altfel tranșant formulată în Noul Testament, fie prin gura Sf. Ioan Botezătorul: "Să nu credeți că puteți zice în voi înșivă: Părinte îl avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam" (MATEI, 3, 9), fie prin gura Sf. Apostol Pavel: "Pentru că nu cel ce se arată pe dinafară e Iudeu, nici cea arătată pe dinafară, în trup, e tăiere-împrejur; ci este Iudeu cel întru ascuns, iar tăierea-împrejur este aceea a inimii, în duh, nu în literă; a căror laudă nu vine de la oameni, ci de la Dumnezeu" (ROMANI, 2, 28-29).

Este adevărat că creștinismul a fost adoptat și propovăduit mai întîi de o minoritate evreiască (apostolii și ucenicii) că tot un evreu, Sf. Ștefan, a fost primul dintre martirii noii religii. Dar grosul poporului, urmîndu-și orbește căpeteniile religioase și politice, i-a dușmănit fățiș atît pe Iisus ("Să fie răstignit!... Sîngele lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!" — MATEI, 27, 22-25) cît și pe cei care l-au mărturisit în mod deschis ("Și îl băteau cu pietre pe Ștefan, care se ruga și zicea: Doamne, Iisuse, primește duhul meu!" — FAPTE, 7, 59). Ei au rămas pînă astăzi cei mai neîmpăcați dușmani ai creștinismului, pe care-l subminează pe toate căile, preferînd să rămînă închiși în "nedesăvîrșirea" iudaismului lor talmudic, cu un orgoliu rasial exacerbat, subordonînd religiosul etnicului și politicului, dar arătîndu-se necruțători față de "rasismul" sau "fundamentalismul" altora! Dintr-o rasă dumnezeiască, evreii au ajuns cu vremea o rasă aproape satanizată, lucrînd sistematic la surparea temeliilor lumii creștine. Această frondă permanentă și disprețuitoare față de celelalte neamuri (mai ales față de cele creștine și islamice) le-a pricinuit multe și uneori groaznice suferințe. Ceva din drama aceasta a poporului evreu — deopotrivă metafizică și istorică — a încercat să surprindă, de pe poziții de înaltă înțelegere creștină, și Nae Ionescu în faimoasa prefață la romanul **De două mii de ani** al lui Mihail Sebastian (alias Iosef Hechter), căruia ii adresează în final cuvinte de sinceră și profundă compasiune: "Eu însă nu pot face nimic pentru tine (care suferi — n.n.). Pentru că eu (creștinul — n.n.) știu că Mesia acela (pe care tu, evreul, îl aștepți încă — n.n.) nu va veni. Mesia a venit, Iosef Hechter — și tu nu l-ai cunoscut. Atît ți se cerea în schimbul tuturor bunătăților pe care Dumnezeu le-a avut pentru tine: să veghezi. Și n-ai vegheat. Sau nu ai văzut — pentru că orgoliul ți-a pus solzi pe ochi"... (ed. Humanitas, București, 1990, p. 25). E drept că astăzi, după mai bine de 50 de ani, problema a căpătat noi dimensiuni...

Se cade să menționăm însă că istoria creștină cunoaște și cazuri ilustre de evrei creștinați. Nu este vorba aici doar de cei creștinați în chip formal, ci de cei care au ajuns să trăiască autentic întru Hristos, cum a fost la noi cazul Părintelui Nicolae Steinhardt, una dintre cele mai luminoase figuri ale ortodoxiei contemporane (de cîteva din scrierile sale — și mai ales de **Jurnalul fericirii** — vom avea prilejul să ne folosim în cele ce urmează).

Memorabile rămîn paginile privitoare la poporul evreu din cartea lui G. Papini, **Viața lui Iisus** (cităm din vechea ediție a traducerii românești a lui Al. Marcu, pp. 66-67): "Acest neam care atîtea veacuri trăise liber și bogat în pustiu, iar într-o bună zi se văzuse stăpîn al altor țări, ba se și socotise, sub oblăduirea Dumnezeului său, a fi cel dintîi neam de pe fața pămîntului, a ajuns, cu vremea, de ocara lumii, încălcat și asuprit de străini, lov al noroadelor. După moartea lui Iisus soarta-i va fi și mai amară: Ierusalimul va fi nimicit a doua oară; în ținutul acela pustiit vor porunci grecii și romanii, iar cele din urmă rămășițe ale Israelului vor fi îndelung vînturate prin lume, precum praful drumurilor mînat de vîrtejuri.

Nici un alt neam n-a fost vreodată mai iubit de Dumnezeul său și mai crunt pedepsit de acesta! Fost-a ales a fi cel dintîi, ca să ajungă sclavul celor de pe urmă! A rîvnit să aibă o țară mare și temută, ca să se vadă surghiunit și rob în țări străine (...)!

Crescut în mijlocul cultelor sălbatice din preajma-i, ajunge să descopere iubirea pentru Dumnezeu, unicul tată al tuturor celor văzute și nevăzute; lacom de pămînt și de aur, se poate făli însă cu proorocii săi, cei dintîi apărători ai săracilor și disprețuitori ai bogăției; același neam care a adus jertfe pe altarele sale și a măcelărit cetăți întregi de nevinovați, i-a dat ucenici Celui ce va propovădui iubirea de dușmani; acest neam, gelos pe gelosu-i Dumnezeu, l-a trădat mereu, umblînd după alți Zei; din Templul său, de trei ori zidit și de trei ori surpat, n-a mai rămas astăzi decît un zid stingher, numai bine cît să cuprindă un șirag de bocitori ce-și reazimă fruntea acolo, spre a-și ascunde plînsul...

Dar acest neam absurd și problematic, supraomenesc și păcătoșit, cel dintîi și cel de pe urmă, cel mai fericit și cel mai nefericit dintre toate, deși a fost sclav al națiilor, stăpînește pînă astăzi națiile cu Banul și cu Vorba (Papini se referă aici la marea finanță evreiască, fără concurență în lumea actuală, precum și la întinsa presă evreiască, ajunsă a monopoliza practic **mass-media** lumii, făcînd și desfăcînd reputații, avansînd și retractînd ideologii, după timpuri și interese, la adăpostul unui "umanitarism" laic, demagogic și abstract, dar cu incontestabile abilități "dialectice" — n.n.); Deși n-a avut de veacuri o patrie a sa (Papini scria la începutul deceniului trei al secolului nostru; acum evreii au un Stat al lor pe teritoriul palestinian, pe care și-au îngăduit să și-l dea singuri în dar, sub masca Națiunilor Unite, după tragicul epilog al celui de-al doilea război mondial — n.n.), dăinuiește printre stăpînii tuturor patriilor; deși l-a omorît pe cel răsărit dintre fii săi, a despicat în două, prin acea vărsare de sînge, istoria lumii întregi; iar prăsila acestor Ucigași de Dumnezeu a ajuns a fi cea mai netrebnică, dar și cea mai sfîntă dintre toate semințiile pămîntului".

Dumnezeu le-a rînduit evreilor un destin mare în bine, dar le-a îngăduit și un destin la fel de mare în răul Spre pildă? Spre pocăință? Spre osîndă? **Statutul mistic și istoric al lui Israel rămîne un adînc de taină dumnezeiască (a se vedea, în acest sens, întregul capitol 11 din Epistola către romani a Sf. Apostol Pavel). Cert este că creștinismul nu poate fi înțeles și asumat decît pornind de la aceste rădăcini...**

- va urma -

Vasile A. Marian

„SPĂLAREA CREIERULUI", o metodă de „A INTRA ÎN EUROPA"?

Nici n-au apucat bine să se odihnească foarfecele cenzurii comuniste, ce-au făcut să se caște, vreme de 45 de ani atîtea răni dureroase în trupul martirizat al culturii române și iată că se găsește cine să le apuce din nou, cu aceeași hotărîre, spre a le folosi — de astă-dată mult mai perfid — într-un scop identic: acela de "a decupa" din cuprinsul spiritualității românești figurile ideologic neconvenabile orientării noilor cenzori "democrați"!

Constatăm cu strîngere de inimă că atît comuniștii, cît și urmașii lor întru cenzură — altminteri intelectuali subțiri și anticomuniști cu toții — se împacă de minune cînd e vorba să lovească în gînditorii români de dreapta. Dacă aceștia ar fi doar niște bieți "marginali", lucrurile ar putea trece neobservate. Dar aici este vorba, nici mai mult nici mai puțin, decît despre niște personalități exemplare precum (între alții) B. P. Hașdeu, Mihai Eminescu, Vasile Pârvan, Nicolae Iorga, Mircea Eliade sau Constantin Noica. Aceștia trebuie să fie sistematic discreditați, iar exemplaritatea lor trebuie să fie demolată bucată cu bucată, astfel încît golul lăsat de uriașa lor statură să poată fi umplută cu diferiți ipochimeni de planul doi, mai mult sau mai puțin mediocri, mai mult sau mai puțini români...

Traducînd în termeni mai sofisticați violențele antiromânești ale rabinului Rosen Moses, se înscriu pe linia acestei strategii demolatoare un Ion Negoițescu, un Zigu Ornea sau un Alexandru George. Dar cazul care a stîrnit în ultima vreme cele mai efervescente dezbateri a fost cel al aventurierului cultural Norman Manea, cu articolul său **Culpa fericită. Mircea Eliade, fascismul și soarta nefericită a României** (apărut inițial în **The New Republic**, apoi preluat și tradus cu promptitudine în trei numere consecutive ale revistei «22»). Un ecou mai recent al acestei inepții publicistice poartă semnătura d-lui Virgil Nemoianu: **Mircea Eliade între Chicago și București** (în suplimentul cultural al ziarului «Cotidianul» din 29 iunie 1992). Dacă "eseul" lui Norman Manea înmărmurea prin aroganța cu care, dincolo de orice scrupul de ordin valoric, incrimina ca nocive tocmai modelele culturale mai înainte pomenite, articolul d-lui Nemoianu, de o insidioasă urbanitate, nu face altceva decît să ducă pînă la capăt, cu mănuși, ceea ce d-l Manea începuse fără.

Țelul articolelor se arată a fi dublu: pe de o parte discutarea opțiunii politice a tînărului Mircea Eliade (în contextul general al opțiunilor spirituale ale celui ce avea să devină mai tîrziu un cărturar cu o impresionantă carieră științifică și literară), iar pe de altă parte — pornind de la cazul Eliade — analiza unei mai largi orientări a spiritualității românești (orientare ce-și are obîrșia în momentul politic și cultural Hașdeu-Eminescu și căreia i se subsumează, ca principale jaloane, Iorga, Pârvan, Goga, Crainic, Nae Ionescu, iar în generația următoare — M. Vulcănescu, C. Noica, V. Băncilă sau P. Țuțea.

Chestiunea opțiunii politice juvenile a lui Eliade se arată, dintru început, spinoasă. Tînărul a fost, în mod mărturisit, de dreapta.

Ce ne facem acum — se îngrijorează domnii în cauză — cu savantul istoric al religiilor? Căci nu le vine dumnealor la socoteală cum ar putea cineva să reprezinte o valoare certă (recunoscută, elogiată, publicată) și să fie în același timp de dreapta! Hotărît lucru, un astfel de fenomen trebuie fie incriminat (soluția d-lui Manea), fie perfid ambalat în nuanțări nemoiene: Mircea Eliade n-ar fi fost legionar, ci, după spusa lui Ovidiu Cotruș, "legionaroid", manifestîndu-se adică, asemenea lui Cioran, ca "tovarăș de drum"... Rămîne întrebarea dacă d-l Nemoianu n-ar putea fi numit "masonoid", formă mai nouă a "tovarășului de drum"... Dar iată-l pe autorul nostru mustrîndu-l cu degetul ridicat pe tînărul Eliade: "Realitatea aceasta incontestabilă nu-l face în nici un caz cinste, iar episodul poate ridica legitime semne de întrebare privind întreaga sa orientare ideologică". Oare ce înseamnă "poate ridica legitime... etc."?! Nu are Eliade o operă monumentală, din care se poate deduce direcția majoră a spiritului său? Nu este aceasta, în mod incontestabil și independent de posibilele puncte de vedere critice, o operă solid fundamentată, cu impresionante temelii erudite, cu intuiții atît de fecunde în domeniul istoriei religiilor și cu reușite artistice imposibil de trecut cu vederea de vreo istorie a literaturii române? De unde atunci "legitimitatea" acelor "semne de întrebare"? Din faptul că — după cum chiar d-l Nemoianu ne atenționează — în Occident se practică astăzi "o critică generală la adresa legăturilor de extremă dreaptă a multor intelectuali europeni" (între care ne sînt enumerați Heidegger, De Man, Toynbee, T. S. Eliot, C. G. Jung, Ernst Jünger)? Și dacă așa se exprimă în cor, ca la un semn, "critica" occidentală, trebuie ca noi să-i preluăm de-a gata atitudinile? Multe se spun și se petrec prin Occident; să fie oare toate "legitime", vorba d-lui Nemoianu, numai pentru că vin de acolo? Imitarea pioasă a Occidentului să fie oare rostul din urmă al lumii românești? Și dacă opinia publică occidentală flirtează consecvent cu stînga, fără a fi avut de îndurat nici una dintre consecințele ei extreme, de ce am continua s-o facem și noi, care i-am cunoscut în chiar ființa noastră acțiunea ucigașă? La ce atîta suferință istorică dacă vom ajunge să ne cenzurăm valorile după bunul plac al stîngiștilor occidentali?

Dar poate că d-l Nemoianu vrea să se refere strict la activitatea gazetărească a lui Eliade. Oricine a citit măcar atît cît s-a reeditat din publicistica sa interbelică — și nu putem crede că d-l Nemoianu n-a făcut-o — își poate da seama fără greș de ideile directoare ale tînărului ziarist: critica politicianismului corupt și a imposturii intelectuale, analiza rolului generației interbelice ca împlinitoare de destin creator românesc, definirea cumpătată a naționalismului drept "iubirea pentru eternitatea neamului", semnalarea insistentă a pericolului bolșevic și a urmărilor sale distrugătoare pentru o țară ce abia își regăsise ființa înlăuntrul hotarelor sale istorice. În măsura în care se poate demonstra falsitatea sau nocivitatea acestor idei, în aceeași măsură ele pot fi incriminate. Nu pot fi însă incriminate doar pentru că sînt "idei de dreapta", fiindcă ar însemna să fie puși sub acuzație oameni, cărți, idei după criterii strict politice. Care ar mai rămîne atunci deosebirea față de mentalitatea comunistă? Altminteri d-l Nemoianu se pricepe la sloganuri democratice. Să fie ele oare valabile doar într-un singur sens? Noi îl credem pe d-l Nemoianu capabil de mai multă consecvență...

Dar să revenim. După această "punere la punct", d-l Nemoianu trece la analiza cauzelor care, după domnia-sa, ar explica orientarea de dreapta a lui Eliade. O primă cauză ar fi Tratatul de la Versailles, care nu a acceptat pentru centrul și estul Europei o soluție de tip federal (un Maastricht avant la lettre?), creîndu-se astfel cadrul pentru dezvoltarea unui discurs naționalist, pe care chiar și liberalii sau țărăniștii vremii "se văd nevoiți să-l adopte verbal". Frumos ar mai fi arătat, după belșugul de sînge vărsat pentru cauza Reîntregirii, o Românie federalizată într-un conglomerat central-european! Pe de altă parte, dacă discursul naționalist s-a impus ca o necesitate a perioadei interbelice, înseamnă că duhul timpului se mișca în liniile de forță ale ideii naționale și că tocmai în aceasta a constat autenticitatea și consecvența sa cu sine, lucru ce rezultă limpede și din preocuparea mai tuturor spiritelor însemnate ale vremii de a defini identitatea românească în contextul universal (preocupare detectabilă și în cazul unor personalități culturale care nu s-au manifestat politic ca naționaliste: Blaga, Călinescu etc.). Faptul acesta ne pare că se datorează, mai degrabă decît circumstanței exterioare a inaderenței Tratatului de la Versailles la soluția federală, unui firesc climat de entuziasm instaurat la nivelul întregii națiuni în urma înfăptuirii României Mari.

O altă cauză, "care explică, dar nu scuză", ar fi solidaritatea lui Eliade cu "atmosfera generațională" creată de "discursul-cadru naționalist". Cum am mai amintit, Eliade trăia acut și mărturisit sentimentul misiunii creatoare a generației sale, situîndu-se, din acest punct de vedere, în linia eminesciană, ce identifica țelul românismului cu crearea unui "strat de cultură la gurile Dunării". Ca să fie convingător ar fi trebuit ca d-l Nemoianu să ne demonstreze în prealabil că sentimentul misionar este acuzabil. Mărturisim că nouă el ni se pare mai degrabă onorant.

În sfîrșit, o altă explicație cauzală ar mai fi, tot după d-l Nemoianu, oportunismul și chiar arivismul lui Eliade — mai bine să fii lipsit de caracter decît să fii de dreapta! — precum și "incompetența și ignoranța ieșite din comun" (!) ale "elitei generației intelectuale tinere de atunci (criterioniști în speță)"! Ne explicăm mai greu cum incompetența și ignoranța — și încă "ieșite din comun"! — ar putea fi caracteristici ale... "elitei". Nici de data aceasta d-l Nemoianu nu abuzează de argumente (o fi simțit dumnealui că așa ceva e anevoie de dovedit!). Noi, din umila noastră experiență, știam că incompetența și ignoranța au fost trăsături specifice ale pseudo-elitei comuniste, a ceea ce Dostoievski numea "pleava pe care o ridică revoluția". Și mai știam că de incompetenți și de ignoranți a fost mai degrabă generația intelectuală a d-lui Nemoianu, școlită în plin stalinism; "incompetenții" și "ignoranții" generației anterioare făcuseră studii strălucite (inclusiv în Occidentul pe care-l adoră d-l Nemoianu), iar lucrările lor din acea vreme nu s-au bucurat doar de succes conjunctural, ci s-au dovedit fecunde puncte de plecare pentru opere viitoare, adesea monumentale.

Last but not least — mai este menționată drept cauză aderența lui Eliade la "structuri mentale legitimate de valorile unor Iorga și Pârvan, iar înaintea lor, Eminescu", structuri pe care clădea totuși "nefastul și insignifiantul Nae Ionescu" (același "nefast" și "insignifiant" despre care M. Eliade scria, în prefața la volumul **Roza vînturilor**, că ne făcuse vreme de cincisprezece ani contemporani Europei numai prin cursurile sale!; e drept că Eliade o spunea în 1935 — păcatele tinereților! — dar nu s-a dezis nicicînd de această afirmație, ba chiar a întărit-o în **Memoriile** sale scrise la anii și din perspectiva senectuții). Poate că d-l Nemoianu ar fi fost dator, ținînd seama de statura intelectuală legendară pe care o înfruntă, să-și justifice măcar într-o frază această afirmație pigmee, ce se poate regăsi în orice manual marxist de istoria filosofiei românești. În lipsa acestei necesare demonstrații, nu putem decît sa constatăm cu tristețe că d-l Nemoianu nu se ridică peste nivelul de argumentare al "filosofului" Gh. Al. Cazan...

Va să zică, în chipul arătat mai sus, scopul criticului nostru se consideră a fi fost atins. Eliade a fost deci, în junie, pe de o parte "victima" ambianței ideologice a timpului, pe de altă parte robul propriului caracter (arivism) și propriilor nedesăvîrșiri intelectuale (incompetență și ignoranță)!

Deducem însă că toate acestea au început să se corecteze din momentul în care, în dinamica sa, gîndirea lui Eliade, renunțînd la implicațiile politice, a prins să se aplece nu asupra "identității separatoare", ci asupra "elementelor unificatoare" sesizate în fenomenul religios, găsind modalitatea de a împăca civilizația modernă cu sacralitatea naturală. Totuși, în pofida acestei deschideri, d-l Nemoianu ține să ne avertizeze că "nu e cazul să-și facă nimeni iluzii. Eliade, Noica, Cioran, toată generația lor, de la Vulcănescu pînă la Țuțea, aparțin trecutului. O reconstrucție democratică a societății românești nu se poate face începînd de la aceste figuri".

"Canonul autorilor" de la care, în schimb, ar trebui pornit, ni-l indică pe larg, în maniera sa haotică, d-l Nemoianu: "Între Maiorescu și Blaga, pe de o parte, Ibrăileanu, Stere și Petre Andrei de cealaltă (sau, dacă vrem să extindem terenul, între Barbu Catargiu, Petre Carp și Aurel Popovici de o parte și Dobrogeanu-Gherea și Șerban Voinea de cealaltă) se găsesc în acest spațiu Lovinescu și Bălcescu, Vianu, Madgearu, Șincai, Barițiu și Maniu, Anton Dumitriu și Mircea Florian, Kogălniceanu, Gusti și Cercul de la Sibiu, Vintilă Brătianu și Spiru Haret. Nu vreau să spun că ultima generație eminesciană (?!) ar trebui exclusă din acest spațiu al resurselor culturale. Spun numai că nu i se cuvine decît o părticică". Aici era nedreptatea: se cam întinsese "arivistul" de Eliade în spațiul cultural cuvenit lui Șerban Voinea sau Virgil Madgearu! Halucinant tărîm cultural în care simplutul venetic C. Dobrogeanu-Gherea are deplin drept de cetate, dar din care lui Constantin Noica nu i se cuvine decît o părticică!

Dar atitudinea d-lui Nemoianu nu este singulară. Domnia-sa își aduce în sprijin nu numai pe confratele Norman Manea, dar și pe confratele Ion Negoițescu, cu a sa *Istorie a literaturii române pînă la 1945*, în care "Dinu Nicodim, F. Aderca și I. Călugăru apar sporiți în valoare" în vreme ce "Eminescu și Sadoveanu, Iorga și Noica nu sînt cruțați de ocazionale severități critice". Avantajos schimb, nimic de zis! Îl punem în banca lui Eminescu pentru că mijește la orizont steaua lui Froim Aderca! Pînă cînd, în fond, atîta școlărească admirație pentru opera monumentală, pentru tipurile culturale exemplare, emblematice? Pînă cînd atîta nedemocratică ignorare a obscurilor și mărginașilor, a simțirilor de import și a gîndirii sterpe? Pînă cînd această teamă "fascistă" față de ideile dizolvante ale tuturor neromânilor, cînd uite cu cîtă evlavie știe să-și privească intelectualitatea noastră "subțire" pînă la inconsistență?

Tristă alegere pare să ne stea în față! Ori "intrăm în Europa" cu o umbră de spiritualitate amputată și cosmetizată după ultimele rețete francmasonice occidentale, ori rămînem noi înșine, dar atunci ne amenință izolarea și disprețul. Fiindcă se pare că pentru valorile autentice ale românismului nu este loc în actualul peisaj european. Ceea ce ni se propune aduce cu un fel de "spălare a creierului" la nivel național. Merită oare Europa de azi un asemenea preț?

Anca Crivăț

"NEVINOVĂȚIA" COMUNISMULUI ȘI SURPRIZELE "CAUZALITĂȚII DIABOLICE"

Monica Papazu

1. Citind articolul lui Norman Manea, «Culpa fericită, Mircea Eliade, fascismul și soarta nefericită a României», m-am întrebat dacă trebuie să răspund sau nu. M-am hotărît să o fac. Pe de o parte, pentru că mi-am amintit de reflectia lui Steinhardt, pe care o găsim și la Nae Ionescu, că o nedreptate personală poate și chiar trebuie trecută cu vederea, în timp ce în fața nedreptății făcute altora trebuie protestat. Pe de altă parte, pentru că greu ar fi putut cineva să reziste elegantei invitații a d-lui Dan Pavel, care afirmă că revista «22» își pune paginile la dispoziția adversarilor articolului, pe care — în orice caz pe unii dintre ei — îi aseamănă cu "muncitorii care strigau «Nu ne vindem țara!»" și cu Hitler din *"Mein Kampf"*.

Pentru cititorii care, la început cu reală bucurie, apoi cu crescîndă îndurerare și decepție, au urmărit revista «22» de la apariția sa, textul lui Norman Manea nu a fost cîtuși de puțin o surpriză. Articolul marchează doar punctul culminant al unei campanii de mistificare a memoriei și conștiinței poporului român, plasîndu-se în continuarea unei serii de articole, printre care se numără cele din august 1991, semnate de Ileana Vrancea și de Z. Ornea, articole prin care se instaura deja semnul egalității și al identității între fascism și comunism.

Titlul lui Norman Manea "Eliade, fascismul și soarta nefericită a României" este expresia sintetică a unei largi ecuații care constituie esența articolului său, și anume: spiritul culturii românești = ideile criminale de dreapta = legionarism = "fundamentalism creștin ortodox cu o structură teroristă" = fascism = comunism.

Ultimul din acești termeni, comunismul, nici nu ar trebui, în opinia autorului, să mai fie folosit, întrucît, scrie el, "comunismul nu mai este o primejdie reală în România. Într-un sens, într-adevăr, n-a fost niciodată, stalinismul lui Ceaușescu devenind treptat un fascism camuflat". "Într-adevăr, regimul lui Ceaușescu era orice altceva, numai de stînga nu". României nu i-a fost dat, indică autorul, scriind cuvintele în ghilimele, să cunoască "adevăratul socialism". Dacă România nu l-a cunoscut, atunci cine? Doar Uniunea Sovietică, doar Cehoslovacia, doar Germania de Răsărit?

Iată sub ce auspicii a debutat "procesul comunismului" în România. Acest proces nu trebuie făcut deci împotriva acelei scheme de gîndire, care falsifică realitatea umană, utopia marxist-leninistă, fundament al statului comunist, și nici împotriva călăilor, judecătorilor nedrepți, criminalilor, pe care supraviețuitorii închisorilor și nedreptăților încă îi mai pot recunoaște. România apare astfel ca o enclavă în blocul țărilor comuniste, orice asemănare între colectivizarea din România și cea din Uniunea Sovietică, între arestările în masă în țara noastră și cele din Uniunea Sovietică, între distrugerea culturală în România lui Ceaușescu și cea din Cehoslovacia lui Husak, între securitatea românească, KGB, și Stasi, între predarea marxismului în școlile din România și în cele din Uniunea Sovietică, între minciuna de fiecare zi din paginile «Scînteii» și cea din «Pravda», cît și ciudata concordanță între liniile politicii ceaușiste și Manifestul Comunist al lui Marx și Engels fiind, desigur, pur întîmplătoare! Căci România nu ar fi trăit comunismul, ci "un fascism camuflat"!

Dacă fascismul este, cum arată savantul francez Jean Beachler, rezultatul "crizei pluralismului" și se caracterizează printr-o serie de teme: critica "tehnicii", "științei" și "birocratizării", cultivarea "corporatismului", întoarcerea spre "natură" (care poate merge pînă la cultul "nudismului") și spre irațional, trebuie să concludem că în România celei mai "științifice" dintre concepții a existat nu numai un fascism camuflat, ci un fascism de tip nou, demn de a fi menționat ca un fenomen unic în istoria omenirii. "Adevărații agenți de creștere a fascismului, cei care îi fac apariția inevitabilă, sînt deliranții de toate soiurile, sexiștii, iraționaliștii, primitiviștii", precizează și Jacques Ellul ("Trădarea Occidentului" —"La Trahison de l'Occident", 1975).

Prezența fascismului nu poate fi arătată prin reliefarea unor trăsături care prin esență sînt comune între fascism și comunism (sistemul partidului unic, exaltarea statului și a șefului, folosirea urii), ci numai dacă se constată trăsăturile lui specifice, diferite de ale sistemului comunist. Numai aceasta este rigoare științifică. Ticurile verbale din bîlbîiala megalomană a șefului sînt irelevante, atîta vreme cît SISTEMUL CU STRUCTURILE ȘI IDEOLOGIA LUI rămîne intact. Pe parcursul articolului, autorul însă nici nu-și definește măcar conceptele: "comunist"—"fascist","progresist"—"reacționar","dreapta"—"stînga" sînt folosite automat, fără vreo precizare a conținutului.

Punîndu-se semnul identității între comunism și fascism, se operează eliminarea conceptului de comunism și se ambiguizează pînă la non-sens cel de fascism, provocîndu-se astfel o gravă confuzie de limbaj și, în consecință, de gîndire. Aceasta împiedică și înțelegerea fenomenului fascismului (istoria europeană interbelică) cît și înțelegerea sensului lui nenorocirii din ultima jumătatea de veac, pe care poporul român a trăit-o LAOLALTĂ CU CELELALTE POPOARE DIN ESTUL ȘI CENTRUL EUROPEI.

În loc ca reflecția noastră în cadrul procesului comunismului să fie îndreptată asupra marxismului și rădăcinilor lui, a acelei false gîndiri care, crezîndu-se atotștiutoare, a pus MATERIA și URA (lupta de clasă) la baza societății, pervertind noțiunile de bine și rău, și ale cărei scheme s-au realizat cu preț de sînge în țările noastre, ceea ce aici este pus la stîlpul infamiei, drept cauză a "soartei nefericite a României", este cultura română și valorile sale principale!

"De la poetul național Eminescu, prin B. P. Hașdeu, Nicolae Iorga, Octavian Goga și mai recent Eliade și prietenul său, strălucitul gînditor și scriitor Constantin Noica, faptul că nume importante ale culturii române au putut fi revendicate drept portdrapele ale mișcării extremiste de dreapta constituie o măsură adîncă și nefericită a opiniei publice românești și a opțiunilor politice românești. În mod evident scrierile politice ale acestor figuri nu au incitat direct cititorii la crimă (deși limbajul lor intolerant și încărcat de ură atinge cote de violență de nesuportat în cîteva din textele lor naționaliste), dar ei au împins cu siguranță către direcțiile cele mai întunecate", scrie Norman Manea.

La valorile culturii române incriminate, autorul adaugă și "fundamentalismul creștin ortodox".

Iată deci că ceea ce este înfierat aici nu este un aspect secundar al culturii române, ci întreaga spiritualitate română, în fundamentul său creștin, prin figurile sale cele mai luminoase și prin valorile sale de semnificație nu numai națională, ci și universală. Numai o mare ignoranță atît a esenței creștinismului în general cît și a esenței creștinismului oriental, considerat totalitar și terorist, poate explica o asemenea afirmație. E suficient, pentru a arăta caracterul prin esență anti-totalitar al creștinismului răsăritean, a aminti Legenda Marelui Inchizitor a lui Dostoievski (libertatea conștiinței: dar dumnezeiesc), cît și faptul istoric că în cadrul ortodoxiei Inchiziția nu a existat vreodată.

Dacă, așa cum lasă să se înțeleagă autorul, între creștinismul ortodox și comunismul din România ("fascismul camuflat") a fost o înrudire profundă, este ciudat de ce bisericile au fost dărîmate în timpul lui Ceaușescu, de ce prigoana împotriva creștinismului și a Bisericii a fost constantă de la instaurarea regimului comunist în țară, și de ce găsim aceleași măsuri represive împotriva Bisericii în Uniunea Sovietică. Cuvintele lui Bukarin din «Pravda», 30 martie 1934: "Iubirea creștină înseamnă a iubi pe toți oamenii... ea este cel mai mare dușman al comunismului" — trebuie, desigur, privite ca însemnînd cu totul altceva. De altfel, prigoana împotriva creștinismului și a Bisericii îi pare autorului articolului foarte îndoielnică, dînsul punînd ghilimele cuvîntului "ateistă" ("România ateistă").

Faptul că o întreagă cultură națională este considerată "de dreapta" și culpabilizată ne indică foarte clar schema mentală a autorului articolului. Incriminarea culturii și tradițiilor unui popor are loc în baza stereotipurilor mentale de "progresist" — "reacționar" și printr-o operație de demonizare a "dreptei". Dacă "dreapta" nu ar fi considerată demonică prin esența ei, atunci de ce găsește autorul drept semnificativ că piesa "Ifigenia" a lui Eliade a fost republicată "de către tipografia unui expatriat de dreapta"?

Savantul Léon Poliakov, autorul unor remarcabile studii despre anti-semitism, arată în cartea sa «Cauzalitatea diabolică» («La causalité diabolique», v.I, 1980) că rădăcinile antisemitismului modern trebuie căutate în ideologia progresului, rațiunii zeificate, reducționismului și scientismului, caracteristică Secolului Luminilor și Revoluției Franceze. În același timp, Léon Poliakov subliniază un fapt de extremă importanță: răsturnarea, începînd cu această epocă, a semnificației universal valabile în toate societățile omenești a "dreptei" și a "stîngii", prin inversarea conținutului lor semantic, conținutul "dreptei" (bine, adevăr, dreptate, Dumnezeu) fiind proiectat asupra "stîngii", al cărui conținut (răul, sinistrul, demonicul) este trecut asupra "dreptei".

Calificînd cultura română drept o criminală cultură de dreapta, și adăugîndu-i creștinismul ortodox, pe care îl consideră și înapoiat și terorist, autorul articolului din «22» ne arată cît se poate mai clar cum funcționează schema "cauzalității diabolice", "diavolul", cauza majoră a răului fiind spiritualitatea multiseculară a poporului român. În felul acesta se continuă și acțiunea de distrugere a culturii române, practicată timp de 50 de ani prin schemele cauzalității diabolice de tip marxist.

Lui Mircea Eliade i se impută nu numai opiniile și erorile tinereții, întocmindu-i-se în cadrul articolului, lucru pe care autorul îl recunoaște, dosarul pe care l-ar fi putut folosi "autoritățile comuniste", ci și o colaborare atît directă cît și indirectă cu regimul Ceaușescu, ideile lui Eliade fiind inculpate de a fi "condus la una dintre cele mai sinistre campanii... împotriva inteligenței"(?!). De aici nu se poate deduce decît necunoașterea textelor lui Eliade, care în totalitatea lor — istoria religiilor și ficțiunea — sînt scrise întru apărarea libertății spiritului, a valorilor culturii universale și naționale! Continuitatea fenomenului de la Gheorghiu-Dej la Ceaușescu, asemănarea cu modelul sovietic al campaniilor împotriva culturii, de cenzură a valorilor și pedepsire a scriitorilor (de la Mandelstam la Soljenițîn), fiind iarăși simplu hazard, coincidență fără importanță!

(va urma)

Cui îi este frică de Eminescu ?

Numărul 29 din revista Baricada întrece orice limită a bunului simț și a lipsei de respect față de tot ceea ce românii au mai scump. După ce lovește de la un capăt la altul în ortodoxism și în biserica ortodoxă română, revista mai publică și un interviu cu domnul profesor Ion Negoițescu, în care acesta calcă în picioare și pe cel mai sacru reprezentant al neamului românesc, pe Eminescu.

Discutînd despre așa-zisa extremă dreaptă existentă la ora actuală în România, despre efectele sale negative asupra societății românești, d-l Negoițescu îl regăsește vinovat de toate acestea, nici mai mult, nici mai puțin decît pe... Eminescu, afirmînd că: "Răul e mai vechi la români. Începe cu Eminescu."!

La aceasta, Eminescu ar fi răspuns, poate, așa cum a răspuns și altora: "eu nu mă supăr de modul cum se reflectă persoana mea în ochii dumitale, căci în așa oglindă nu mă pot aștepta la alt reflex." El nu ar fi polemizat cu d-l Negoițescu. Geniul ar fi înțeles că omul de rînd e supus greșelii.

În schimb noi avem datoria de a răspunde acestor ofense, întrucît lovesc mai adînc decît pare la prima vedere. Lovind în Eminescu, d-l Negoițescu lovește de fapt în însuși poporul român. Căci Eminescu este mai mult decît un mare poet. El este un complex de sentimente și idei, o apoteoză a tot ce are mai bun neamul românesc. Din păcate, d-l profesor nu este singurul care atentează la Eminescu. Au mai făcut-o și rabinul Moses Rosen și mulți alții. Faptul este cu atît mai îngrijorător cu cît se găsesc tot mai puțini care să ia atitudine în fața acestor ofense. Iar cei ce vor s-o facă, nu au acces nici chiar la publicațiile ce se pretind independente.

În altă ordine de idei, trebuie să ne gîndim ce a însemnat momentul Eminescu în procesul cristalizării conștiinței naționale. El a fost un mare naționalist. Ideile sale au contribuit substanțial la cristalizarea și consolidarea conștiinței naționale. De la Eminescu încoace, românii au început să gîndească altfel. Au trecut de la "iubirea de moșie" la un sentiment mult mai complex, care implică pe lîngă iubirea de țară și cultură. Ori, aceasta nu mi se pare a fi ceva negativ. Ba, dimpotrivă.

Răul este de fapt ceea ce gîndește d-l Negoițescu, identificînd naționalismul cu fascismul. Au făcut-o și comuniștii (și nu numai ei). O manevră abilă, menită să desprindă poporul din rădăcini, de legăturile sale cu trecutul, transformîndu-l într-o mulțime obedientă, ușor de manevrat (de comuniști, nu de d-l Negoițescu).

A identifica naționalismul cu fascismul, înseamnă, în ultimă instanță, a-l face pe Eminescu fascist. Ceea ce d-l profesor nici nu se sfiește. E adevărat, îl numește proto-legionar, dar din interviu ne dăm seama că d-l profesor confundă legionarismul cu fascismul. Doi termeni pe care pînă și parlamentarul nostru de doi bani îi deosebește.

Amintind că ideile eminesciene au stat la baza programului lui A.C. Cuza, d-l Negoițescu îi aruncă implicit acuzația de antisemit. Este știut că profesorul Cuza a fost exponentul unui antisemitism dur, bazat pe ura de rasă. Ori, Eminescu nu a cunoscut ura de rasă. El a luat atitudine împotriva evreilor, deoarece considera dezastruoase pentru români efectele migrației israelite. A-l numi pe Eminescu antisemit și a-l găsi vinovat de existența unei extreme drepte gălăgioase reprezintă o încercare de-a dreptul copilărească de a-i știrbi imaginea în ochii poporului român. Și mă întreb cui folosește acest lucru?

Dacă răul vine de la Eminescu, d-l Negoițescu ne-ar lăsa să înțelegem că binele vine de la cei care nu s-au călăuzit după ideile acestuia. Dintre aceștia, cei mai pregnanți au fost comuniștii.Poate de aceea d-l Negoițescu le-a servit ca martor al acuzării în procesul lotului Noica, Steinhardt etc., săvîrșind fără îndoială un lucru "bun".

În continuare, d-l profesor comite cea mai gravă lezmaiestate, asociind persoanei lui Eminescu epitetul "execrabil": :un om politic execrabil". Pe lîngă faptul că mi se pare a fi o chestiune de bun simț, d-l Negoițescu dovedește că nu cunoaște sau nu înțelege opera etico—socială a lui Eminescu. Este de mirare, pentru un om a cărui operă capitală se numește "Poezia lui Eminescu". Oare cine a descifrat poezia eminesciană în esența ei, să nu fie în stare să înțeleagă nimic din opera politică a acestuia? Eu nu am pretenția că o cunosc în întregime, dar, din cît am citit, m-a impresionat luciditatea gazetarului Eminescu, precum și spiritul vizionar al acestuia, articolele sale de fond fiind valabile și azi. Sînt convins că și d-l Negoițescu înțelege aceste lucruri. Deci, aparenta ofensă apare ca o afirmație bine gîndită. Periculoasă nu este confundarea poetului Eminescu cu omul politic Eminescu, așa cum pretinde d-l Negoițescu, deoarece geniul este un tot unitar, ci încercarea de separare a întregului. Sau poate acest profesor se socotește deasupra geniului? Oare ca bun cunoscător al poeziei eminesciene, să-i fi scăpat tocmai versurile: *"Critici voi, cu flori deșarte, Care roade n-ați adus."?*

Întrucît a urmat ideile lui Eminescu, înțelegem că d-l Negoițescu îl consideră și pe Nae Ionescu execrabil. Curios că acesta a fost incapabil să înțeleagă justețea ideilor eminesciene. Tragedia lui a fost că i-a lipsit un domn Negoițescu care să-i explice acest lucru.

Poate tot execrabilă a fost și manifestația din Piața Universității. Execrabili au fost și acei zeci de mii de oameni care s-au strîns acolo zi de zi, sub portretul lui Eminescu, în acea fantastică descătușare și renaștere a românismului execrabil. Execrabil este și Grigore Vieru, care îl alege pe Eminescu supremul judecător al faptelor noastre. Probabil că ar fi fost mult mai nimerit ca în balconul Universității să atîrne portretul lui Negoițescu. Și, eventual, versurile lui Vieru să fi sunat astfel: "De avem sau nu dreptate, Negoițescu să ne judece."!!!

Tot execrabili sîntem și tinerii acestei țări, adevărați discipoli ai lui Eminescu. Execrabili sînt și cei care au căzut în Decembrie, pierzînd astfel marea șansă de a afla de la profesorul Negoițescu ceea ce aflăm noi azi. Execrabili sînt în special tinerii, cei mai capabili de a înțelege și continua ideile eminesciene.

Oare domnului Negoițescu îi este frică de ideile lui Eminescu? ***Nici unui român adevărat nu are de ce să-i fie frică de aceste idei.*** Totuși, dacă mă gîndesc bine cum arată întregul număr 29 din **Baricada**, întrebarea "Cui îi este frică de Eminescu?" devine aproape retorică.

Cristi Joanță

Tinerii

Mulți adulți sînt supărați pentru că tinerii îi resping, îi desconsideră, îi neglijează.

Să avem pardon. Problema se pune altfel. Noi, tinerii, nu îi respingem pe adulți. Dar ei, prin purtarea lor, s-au separat de noi. După revoluția din 1989 — în care tinerii au strigat pentru toți durerea unui neam — după aceea cei mari nu au mai știut să-i urmeze pe copiii lor. Noi doream ridicarea țării și curățirea morală a nației. Doream ceva greu și frumos. Și i-am primit cu brațele deschise pe cei mari, cu experiența și vîrsta lor. Și aceștia nu ne-au răsplătit cum se cuvenea. Puțin cîte puțin, tot ce se construia cădea.

Puțin cîte puțin tinerii și-au luat speranțele de la cei mari. Știu acum că nu se pot baza decît pe ei și dacă nu mișcă ei, dacă nu luptă ei, adulții nu vor face nimic.

Tinerii își croiesc de-acum singuri drum în viață. Uneori se mai abat pe sub geamurile bunicilor lor. În ei găsesc un continuu sprijin. O prețioasă susținere morală.

Copiii de acum sînt continuatorii luptei și idealurilor bunicilor lor. Părinții lor nu au fost la înălțime. Și pînă în 1989 România era moartă. În 1989 tinerii au reluat firul istoriei. Au reînviat România. România a înviat în clipa cînd primii adolescenți, hăituiți și însîngerați, cu hainele rupte și respirația gîfîită, cu foc adînc arzînd în spatele ochilor misterios ațintiți spre cer, strigau pentru prima oară după 50 de ani: "Jos comunismul!"

Tinerii luptă. Bunicii noștri au luptat singuri în tinerețea lor. La fel, luptăm singuri și uitați de ceilalți. Noi dorim să fim împreună cu ceilalți. Dar dacă adulții se simt lași, plictisiți și fricoși, noi nu înțelegem a da înapoi de la niște idealuri care ne sînt sfinte, pentru care am murit și vom muri.

Ion Cosmovici

Articolele de mai sus au fost preluate din Revista «Decembrie», a unui grup de elevi de la Liceul de Informatică din București

Vasile Militaru

PACEA LUMII

E știut de toată lumea
că sub soare și sub stele
animalele pădurii
— pline de veninul urii —
se sfâșie între ele.
Cerbul spune, că'ntr'o vreme,
nu pot ști prin ce mijloc,
reuși precum se spune
să le-adune la un loc.
Ba dorind, cu gânduri bune,
să le mai amestece
a adus printre jivine
și-unele domestice.
Și-adunate astfel, horă,
într'o tainică poiană,
cerbul, nobil în simțire
și cu lacrimă în geană,
a luat atunci cuvântul:
— Haideți fraților, fiți nobili,
de la leu și pân' la oaie
de la lupi până la miel,
să uităm de-acum încolo
pe vecie de războaie,
să lăsăm să se sfâșie
numai oamenii'ntre ei.
Vreți? — le spuse cerbu — atuncea
vreau răspunsul tuturor,
— Da! Răspunseră ferice
animalele în cor.

Și făcură astfel roată
la umbra unui platan;
toți semnară pactul păcii
pe o foaie de lipan.

După ce semnară pactul
pleacă toți spre casa lor,
pe sub bolți de fagi și tei:
ursul cu vreo patru miei,
lupul cu vreo două oi,
un biet șarpe cu'n rățoi
uliul cu un cintezoi...

Însă n'au ajuns departe
și din bietele-animale,
pân s'apună soarele,
n'a rămas decît blănița,
fulgii și oscioarele.

Cred că tîlcul celor spuse
îl ghicesc popoarele:
Cine face
așa pace,
sigur o să-i steie capul
unde-i stau picioarele.

Radu Gyr

ÎNȚELEPTUL

Nu scuip pe'nfrângerile mele!
Ce-am adorat nu știu să ard
și nu ridic în vânt obiele
în locul ruptului stindard.

De funia spînzurătorii
dezastrele nu mi le-agăț
și nici mândria din victorii
n'o pun sperietoare'n băț.

Cu-aceleași zâmbete'nțelepte
îmi port și lanțuri și cununi
urcând spre soare clare trepte
sau coborînd printre furtuni.

Și merg pe-acelaș țărm ce suie,
la braț cu prieteni sau vrăjmași,
de-o fi să-mi bată trupu'n cuie
sau să-mi presare crini sub pași.

METANIE

Doamne, fă din umilință
pod de aur, pod înalt.
Și din lacrimă, velință,
ca pe-un pat adînc și cald.

Din lovirile nedrepte,
faguri facă-se și vin.
Din înfrângeri, scări și trepte;
din căderi, urcuș alpin.

Din otrava pusă'n cană,
fă miresme ce nu pier.
Și din fiecare rană,
o cădelniță spre cer.

Și din orișice dezastru
sau crepuscul stins în piept,
Doamne, fă lăstun albastru
și dă zâmbet înțelept.

După un an de independență a Basarabiei

Războiul ultimei îngenunchieri a Basarabiei şi-a găsit capătul iar peste malurile Nistrului s-a aşternut, în sfîrşit, tăcerea mormintelor celor sacrificaţi pentru dăinuirea stăpînirii bolşevice. Înfrîngerea pe cîmpul de luptă a românilor basarabeni s-a dovedit mult prea nesigură, aşa că strategul-preşedent de la Chişinău împreună cu marele său stat major, au purces la semnarea Convenţiei din 21 iulie a.c., prin care Moscova îşi reia rolul de centru de comandă şi coordonare, fapt reconsfinţit de jure.

Evenimentele ultimului timp au semnificat metamorfozarea URSS într-o altă împărăţie definită pretenţios Comunitatea Statelor Independente, alcătuire în care nu-şi găseşte loc în nici un chip, tocmai independenţa. Noua denumire este şi cel mai recent veşmînt sub care imperiul caută să se perpetueze. Marea putere ţaristă, apoi cea bolşevică, au reuşit să supravieţuiască datorită multor cauze între care o semnificaţie aparte o are, pe de o parte, colosala putere militară, iar pe de alta, supuşenia vasalilor ale căror privilegii au putut dăinui doar prin puterea perpetuată pe calea mijloacelor corupţiei şi minciunii, forţei şi intimidării, ameninţării şi constrîngerii.

Rană sîngerîndă a spaţiului românesc — Basarabia — continuă să-şi trăiască soarta tragică la un an de la actul de proclamare a independenţei, neatîrnarea rămînînd pe mai departe un vis neîmplinit, aşa cum neîmplinită rămîne şi REÎNTREGIREA.

Guvernanţii români actuali din dreapta şi din stînga Prutului şi-au definit opţiunile tot pentru sfera intereselor comuniste, chiar dacă au făcut manevrele de rigoare pentru mascarea intenţiilor lor reale. Conducătorii de la Bucureşti au rămas fideli atît iubirilor şi convingerilor de tinereţe, cît şi tradiţiilor de familie. Tratatul din aprilie 1991 cu statul devenit între timp CSI cît şi disponibilitatea declarată de către primul ministru al României, pentru aderarea ţării la noua entitate, se constituie în capcane menite să anihileze interesele naţionale româneşti. Dincolo de Prut, la Chişinău, se pare că se uzează de metode mai pragmatice. Prin duplicitatea ce se practică s-a consfinţit de jure ceea ce exista de facto de peste 50 de ani. Dominaţia rusească asupra părţii de răsărit a României se înfăptuieşte în actualele circumstanţe, la cererea celor interesaţi în consolidarea propriei lor puteri, dar şi înlăturarea prezenţei româneşti. Forţa militară rusească consolidată este garanţia perpetuării stării din trecut — deci a menţinerii graniţei imperiale pe Prut.

La un an de la proclamarea celei de a doua independenţe româneşti, aniversarea evenimentului la Chişinău a pus în evidenţă puncte de vedere deosebite atît în ceea ce priveşte evaluarea evenimentelor consumate, cît şi obiectivele care trebuie atinse, dar şi căile de urmat spre a ajunge la ele. Pe de o parte se conturează tot mai evidentă opţiunea pentru acţiuni şi demersuri în vederea REÎNTREGIRII, idee exprimată de la nivelul conducerii FPCD şi al Parlamentului basarabean. Acest punct de vedere este exprimat simultan cu perceperea, ca pe un obstacol major în calea înfăptuirii obiectivului naţional suprem, a prezenţei militare ruseşti în Basarabia, pîndită nu numai de ameninţarea de a face parte din CSI, dar şi de aceea de a fi chiar o republică rusă Moldova. Pe de altă parte, preşedintele de la Chişinău, ca şi cel de la Bucureşti, se autofelicită pentru isprava tratatului cu Rusia, prin care conferă şi consfinţeşte armatelor imperiale calitatea de cerber oficial la Nistru şi Prut.

Problema Basarabiei, în fond, cauza naţională românească esenţială la ora actuală este, de fapt, ignorată din unghiul de vedere al componentei sale esenţiale atît de guvernanţi cît şi de formaţiunile politice care se declară apărătoare ale intereselor naţionale. La ultima întîlnire de la Huşi a celor doi preşedinţi, fraţi întru ideologie, s-a făcut, în primul rînd, vorbire despre "cele două state româneşti", evitîndu-se cu obstinaţie orice referire la REÎNTREGIRE. S-a făcut, în schimb, risipă de vorbe despre colaborare, avantaj reciproc, integrare etc., limbajul amintind de cel de pe vremea defunctului CAER, cînd colaborarea era în folosul celui mai mare. Din nefericire pentru interesul ca România să ocupe locul care i se cuvine în Europa, se observă că guvernanţii de astăzi manifestă o înclinaţie deosebită pentru relaţiile cu estul şi pentru întreţinerea acelor legături ce convin, în esenţă, intenţiilor şi acţiunilor concepute şi desfăşurate în scopul menţinerii Imperiilor ţarilor, indiferent dacă au fost Romanovi sau bolşevici.

La începutul lunii august, primul ministru al unei Iugoslavii fantomatice, dar rămasă agresivă, găseşte înţelegere, stîrneşte chiar entuziasm, la Bucureşti, cu propunerile sale privind întemeierea unei comunităţi economice balcanice. Iniţiativa, menită să creeze o diversiune în imediata vecinătate a iadului iugoslav, îi face pe diriguitorii români să radieze de încîntare la gîndul unui nou CAER de astă dată mai mic şi limitat la zona balcanică. În acelaşi timp, pe Dunăre continuă să urce nave sub pavilion CSI, în ciuda embargoului impus de Consiliul de Securitate, cu destinaţia Serbia.

De la Moscova la Belgrad, via Chişinău-Bucureşti, axa ce se vrea a unei istorii a menţinerii şi perpetuării unui trecut ce şi-a dovedit falimentul, se mai învîrte încă într-un scrîşnet sinistru, strivind destine nimicind vieţi. România rămîne veriga de legătură între CSI şi infernul iugoslav, în ambele zone ţelurile urmărite fiind cele ale supravieţuirii imperiilor, dintre care cel din răsărit urmăreşte cu obstinaţie menţinerea în zona sa de control a spaţiului românesc. În acest cadru geopolitic Basarabia este partea de trup şi fiinţă românească ce are nevoie de grabnic şi frăţesc ajutor.

Atîta vreme cît CSI rămîne conglomeratul care este alcătuit dintr-un grup de state aflate sub permanenta ameninţare a forţei Kremlinului, iar în fosta Iugoslavie ororile vor continua, în timp ce guvernanţii de la Bucureşti şi Chişinău vor juca pe cartea unei complicităţi care pune în pericol interesele de căpătîi ale naţiunii, nu putem spera într-un proces de pacificare a acestui colţ din Europa şi nici — ceea ce ne interesează în mod nemijlocit — într-o grabnică reunificare în hotarele României Mari.

Prof. Nicolae Pop

PESTE PRAPASTII DE POTRIVNICIE

Aron Cotruș

peste prăpăstii de potrivnicie,
eu te slăvesc, năprasnică Rusia,
pentrucă nu dormi,
pentru că ne pândeşti,
cu ochi tâlhăreşti
şi enormi...
şi nu ne laşi să ne-odihnim
în picioare să putrezim
lângă tine ca'ntr'un ţintirim...
...
vreai peste noi să-ţi spinteci roşu vad
spre Ţarigrad,
cum am face şi noi, poate,
răsuciţi de vreri nemăsurate,
dacă-am fi mai cruzi, mai răi,
dacă-am avea:
pumnii tăi,
plămânii tăi...
dacă ni l-ar arăta, alb, din a vremilor zare,
vr'un valah de statura lui Petru cel Mare—
...
ne crezi fără ieri, fără mâine
şi uiţi c'am fost, —pentru cine ştie s'asculte
cu-auzuri de câine, —
sub ale vremii ape sălbatice, multe:
piatra neclintită ce rămâne.

într'o fierbinţeală ce n'o să mai scapete,
Rusie,
hidră cu milioane de capete,
cu ochi şireţi
şi semeţi,
tu ne'nveţi
gata să stăm de luptă,
cu răsuflarea ruptă,
cu puşca sătulă-flămândă,
pe graniţa verde, la pândă...
...
te aşteptăm în gând, în porniri,
cu mii de Horia şi de Cantemiri,
cu mers şi cu dârjenie făr' de pereche,
cu-aceeaşi năvalnică fierbinţeală
străveche...

în cutremurarea oarbă, adâncă,
Ioni uriaşi vor creşte ca din stâncă
şi, poate, n'o să ai nici tu Ivani destui,
să-i potoleşti pe-aceşti ciobani hai-hui,
în potrivnicia crâncenă a muntelui...
...
sântem dintre cei ce nu se dau la o parte...
orice prăpăd ne-ar împarte,
orice sfârşit zdrobitor ar avea —
gata cu toţii de moarte
primim, neşovăielnici, lupta cea mai grea...

au la răspântia primejdiilor mari
n'am trăit vânjoşi, voioşi, voinici?!...
şi dăinuirea noastră-aici
peste cimitire de barbari,
peste urma de pârjol a Sciţilor şi-a Hunilor,
nu-i oare o minine a minunilor?!
...

EVREII ÎN ROMÂNIA

1. Consideraţii introductive (II)

Conform textului biblic, Iacov fiul lui Isaac, cel care a cumpărat pe un blid de linte de la fratele său Isav dreptul de prim născut şi apoi, ajutat de mama sa Rebeca, printr-o înşelătorie, a obţinut confirmarea acestui drept prin binecuvîntarea tatălui său, a avut doisprezece fii rezultaţi din căsătoria cu cele două fiice ale lui Laban, Lia şi Rahila şi din legăturile cu slujnicele soţiilor sale legitime, Bilha şi Zilpa. Şi tot conform aceluiaşi text, cei doisprezece fii ai lui Iacov sînt strămoşii întemeietori ai celor douăsprezece triburi care formau poporul evreu.

După moartea lui Solomon (932 î.d.Chr.), încercarea fiului acestuia, Roboam, de a menţine unitatea regatului întemeiat de marii săi înaintaşi, a eşuat. Deşi la Ierusalim neamul regal al lui David se bucura de mare respect, reprezentanţii celor zece triburi din nord au condiţionat recunoaşterea sa ca suveran al întregului popor evreu de adoptarea unor măsuri menite să uşureze fiscalitatea excesivă impusă de Solomon. Această cerere, întru totul îndreptăţită, a fost respinsă de Roboam cu aroganţă: "Tatăl meu a pus jug greu peste voi; eu însă şi mai greu voi face jugul vostru; tatăl meu v-a pedepsit cu bice, eu însă vă voi pedepsi cu scorpioane!" (Cartea a doua a Cronicilor, 10; 14). Consecinţa acestei atitudini nesăbuite a fost scindarea regatului în două state evreieşti slabe, implicate în multe războaie fratricide: în nord Regatul Israel, în sud Regatul Iudeea.

Profitînd de luptele interne din fostul regat al regelui Solomon, faraonul Şişak al Egiptului (947—925 î.d.Chr.) a întreprins în Canaan o expediţie de jefuire, retrăgîndu-se numai după ce Roboam i-a plătit un tribut uriaş. Splendoarea şi strălucirea edificiilor construite de Solomon au dispărut după numai douăzeci de ani de la moartea marelui rege. Splendidele ornamente de aur care împodobeau templul şi palatul regal au luat calea Egiptului. După plecarea invadatorilor, Roboam a poruncit ca ele să fie înlocuite cu copii executate în bronz pentru a ascunde în spatele lor decăderea dureroasă a unei glorii care nu va mai reînvia niciodată.

În timp ce în Regatul Iudeea conducerea statului a rămas în mîna dinastiei întemeiată de David, în Regatul Israel, la cîrma statului, s-au succedat domnitori şi uzurpatori ai acestora, după cum pe scena politică reuşea să se impună un partid sau altul. Istoria biblică consemnează, începînd cu Ieroboam, (926—907 î.d. Chr.), primul rege al Israelului, un număr de douăzeci de domnitori care au ocupat tronul micului regat. Capitala a fost mai întîi la Sichem, apoi la Penuel şi Tirţa şi, în cele din urmă, la Samaria, un oraş nou construit de regele Omri (878—871 î.d.Chr.).

Concomitent cu instabilitatea politică, în Israel se înregistrează o continuă canaanizare a cultului manifestat prin îndepărterea de la Iahvismul autentic şi adoptarea unor ritualuri idolatrice. La acest fenomen a contribuit într-o bună măsură şi faptul că după despărţirea nordului de sud, preoţii din Israel s-au mutat la Ierusalim, iar oamenii profund credincioşi se duceau în pelerinaj la templul lui Solomon, locaşul sfînt care adăpostea simbolul cel mai de preţ al religiei întemeiate de Moise — Arca Legămîntului.

În atmosfera spirituală poluată de penetrarea cultelor idolatrice de provenienţă străină, reacţia Iahvismului nu a întîrziat. Ea s-a manifestat prin glasul profeţilor Ilie, Elisei, Osea, Amos şi Iona, însă rezultatele obţinute de aceşti trimişi ai lui Dumnezeu au fost nesemnificative. Glasul lor a răsunat în deşert!

Dar marea primejdie pentru existenţa micului Regat Israel a constituit-o, într-un moment în care ţara era în pragul anarhiei ca urmare a luptelor interne dintre partidele proegiptean şi proasirian, ascensiunea spectaculoasă a puterii militare a Asiriei odată cu suirea la tron a marelui războinic Tiglatpalassar al III-lea (745—727 î.d.Chr.).

În urma unei campanii fulgerătoare armata asiriană sub conducerea lui Tiglatpalassar cucereşte Damascul şi apoi pătrunde în Israel. Invadatorii s-au purtat cu o cruzime rar întîlnită chiar şi pentru timpul acela. Ţara a fost pustiită şi populaţia decimată. Invadatorii le-au scos ochii prizonierilor, le-au rupt mîinile şi picioarele, după care i-au ars şi i-au jupuit de vii. Locuitorii Israelului rămaşi în viaţă au fost deportaţi în interiorul Mesopotamiei, iar în locul lor au fost aduse triburi din Arabia şi Babilonia înfrînte în campaniile anterioare. Singurul punct pe care asirienii nu au reuşit să-l cucerească a fost muntele pe care era aşezată capitala regatului, Samaria, unde regele Pecah (735—732 î.d.Chr.) a continuat să reziste. Cetatea va fi cucerită abia peste zece ani de Sargon al II-lea (722—705 î.d.Chr.). Ultimul rege al Regatului Israel, Hosea, va fi luat prizonier şi trimis înlănţuit la Ninive. Cu acest ultim episod, în anul 722 î.d.Chr., Regatul Israel încetează de a mai exista, devenind o neînsemnată provincie asiriană. Prin deportarea populaţiei evreieşti, cele zece seminţii ale lui Iacov care alcătuiau această populaţie dispar fără urmă. Conglomeratul de popoare, colonizat pe teritoriul fostului Regat Israel de asirieni va adopta cu timpul Iahvismul şi istoria îl va înregistra sub denumirea comună de samariteni.

Istoria Regatului Iudeea se aseamănă în multe privinţe cu frămîntata istorie a regatului frate din nord, Israelul. Aşezarea sa geografică între Egipt şi Asiria l-a făcut dependent de evoluţia raporturilor de forţe şi de confruntările dintre cele două mari puteri ale timpului. Ca şi în Israel, şi în Iudeea au existat două partide, unul proegiptean, celălalt proasirian. Şi tot ca şi în Israel viaţa politică internă a fost dominată de neînţelegerile şi conflictele dintre cele două partide. Soarta popoarelor mici, aşezate geografic la intersecţia intereselor a două mari imperii! În plus, conflictele care adeseori au degenerat în războaie sîngeroase cu popoarele mărunte învecinate, filistenii, ammoniţii, sirienii, edomiţii şi, bineînţeles israeliţii, au făcut ca istoria Iudeii în perioada ce a urmat scindării regatului lui Solomon să fie destul de agitată.

Succesele militare ale Asiriei au avut drept urmare creşterea influenţei partidului proasirian cu consecinţe dăunătoare pe plan religios. Regele Ahaz (736—726 î.d.Chr.), reîntors de la Ninive unde fusese pentru a se închina lui Tiglatpalassar, a fost atît de impresionat de măreţia şi splendoarea acestui oraş încît a devenit un fervent adorator al zeităţilor asiriene. El a poruncit ca în templul de la Ierusalim să se aşeze alături de altarul lui Iahve altare pentru zeităţile asiriene. În oraşul lui David, acolo unde ar fi trebuit să se păstreze puritatea iahvismului, cultura şi religia asiriană deveniseră preponderente în rîndul populaţiei înstărite.

În faţa primejdiei ca unitatea spirituală a poporului evreu să fie alterată prin adoptarea unor culte şi practici rituale idolatre, reacţia iahvismului nu a întîrziat. Ea s-a exprimat viguros prin glasul proorocului Isaia. În predicile şi cuvîntările sale, pe lîngă îndemnurile de a se reveni la dreapta credinţă, Isaia şi-a prevenit concetăţenii de pericolul pe care-l reprezintă expansionismul asirian. Glasul său nu a răsunat în deşert. Regele Iezechia (725—697 î.d.Chr.), cel în timpul domniei căruia ultima insulă de rezistenţă a regatului din nord, Samaria, a fost ocupată de asirieni, l-a sprijinit. Manifestările cu caracter idolatric au fost interzise şi obiectele de cult înlăturate. Au fost smulşi din rădăcini copacii de pe dealuri pe care populaţia îi venera. Idolii de inspiraţie asiriană au fost scoşi din templu şi sfărîmaţi. Concomitent s-au luat măsuri de întărire a apărării. Armata a fost pregătită de luptă şi fortificaţiile au fost consolidate. Pe plan politic Iudeea a aderat la coaliţia antiasiriană condusă de Egipt. Dar războiul dezlănţuit de asirieni a fost defavorabil aliaţilor. Armata asiriană sub conducerea regelui Sennacherib (705—681 î.d.Chr.) îi zdrobeşte pe egipteni şi pustieşte Iudeea. Ierusalimul a rezistat şi conform textului biblic cetatea lui David este salvată printr-o minune dumnezeiască. În urma rugăciunilor lui Isaia, îngerul Domnului a pătruns în tabăra asirienilor şi a ucis 185.000 de războinici. "Atunci Sanherib, regele Asiriei, a ridicat tabăra şi s-a oprit la Ninive" (Isaia 37; 37).

Urmaşii lui Iezechia nu au fost însă la înălţimea sa. Duşmanii iahvismului au reuşit să se impună din nou. Altarele zeităţilor asiriene, canaaneene, moabite şi sidoniene au reapărut în templul de la Ierusalim şi populaţia a reînceput să venereze stîlpii de piatră şi copacii. Reacţia iahvismului împotriva idolatriei s-a produs şi de data aceasta. Prin glasul proorocului Ieremia care şi-a rostit profeţiile în timpul domniei ultimilor cinci regi ai regatului lui Iuda, poporul evreu a fost avertizat necontenit de urmările pe care le va avea îndepărtarea sa de la cuvîntul Domnului. Se pare însă că nici chiar profeţia despre apropiata dărîmare a Cetăţii sfinte nu i-a impresionat pe evrei.

La sfîrşitul secolului al VII-lea î.d.Chr., pe fundalul unor frămîntări interne, Regatul Asiriei trebuie să facă faţă atacului armatelor coalizate ale Mediei şi Regatului Noului Babilon. În anul 612 î.d.Chr. Cyaxeres, regele Mediei cucereşte capitala Regatului Asiriei, Ninive. Şapte ani mai tîrziu, Aşur-uballit II,

Proorocul Ilie

ultimul rege asirian, este înfrînt în bătălia de la Karkemiş de către Nabucodonosor şi stăpînirile asiriene vor fi împărţite între Media şi Regatul Noului Babilon. Iudeea devine unul din statele vasale ale noului hegemon al Orientului Apropiat, regele Ioachim (608—597 î.d.Chr.) acceptînd să plătească tributul impus.

După trei ani de vasalitate, la incitarea partidului proegiptean, Ioachim refuză să mai plătească tribu-tul. Răspunsul lui Nabucodonosor la această ofensă a fost fulgerător. Ar-matele sale pătrund în Iudeea, ocupă şi jefuiesc Ierusalimul, îl iau prizonier pe regele Ioachim şi duc în sclavie în Babilon 10.000 de evrei din rîndul oa-menilor de vază şi a celor mai price-puţi meseriaşi. În locul lui Ioachim, care îşi va sfîrşi zilele în captivitate, Nabucodonosor îl pune pe tronul Iudeii pe Sedechia (597—587 î.d. Chr.). Dar şi acest ultim monarh al Iudeii s-a dovedit, în curînd, dornic să dobîndească independenţa ţării sale faţă de Babilon. Înfuriat, Nabucodonosor se reîntoarce în fruntea armatelor sale în Iudeea, **hotărît să rezolve odată pentru totdeauna problema evreiască.** Cucereşte pentru a doua oară Ierusalimul pe care de data aceasta îl transformă într-un morman uriaş de moloz şi cenuşă. Distruge templul lui Solomon din temelii şi după ce îi ucide fiii, lui Sedechia îi străpunge ochii cu un fier înroşit în foc. Toată populaţia Ierusalimului, fără excepţie, va fi tîrîtă în captivitatea babiloniană. În anul 587 î.d.Chr. şi cel de al doilea regat evreiesc îşi încetează existenţa. Mai tîrziu, un psalmist evreu, în impresionantele versuri ale Psalmului 136 intitulat **"Iubirea de ţară şi blestemul tiranilor"** va da expresie durerii care copleşeşte sufletul unui popor care şi-a pierdut libertatea şi patria.

1. La rîul Babilonului, acolo am şezut şi am plîns, cînd ne-am adus aminte de Sion.
2. În sălcii, în mijlocul lor, am atîrnat harpele noastre.
3. Că acolo cei ce ne-au robit pe noi ne-au cerut nouă cîntare, zicînd: "Cîntaţi-ne nouă din cîntările Sionului!"
4. Cum să cîntăm cîntarea Domnului pe pămînt străin?
5. De te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta mea!
6. Să se lipească limba mea de grumazul meu, de nu-mi voi aduce aminte de tine, de nu voi pune înainte Ierusalimul, ca început al bucuriei mele.
7. Adu-Ţi aminte, Doamne, de fiii lui Edom, în ziua dărîmării Ierusalimului, cînd ziceau: "Stricaţi-l, stricaţi-l pînă la temeliile lui!"
8. Fiica Babilonului, ticăloasă! Fericit este cel ce-ţi va răsplăti ţie fapta ta pe care ai făcut-o nouă.
9. Fericit este cel care va lua şi va zdrobi de stînci pe pruncii tăi!

În ţinuturile pustiite ale Iudeii învingătorul nu a lăsat decît populaţia rurală săracă şi, ca un favor deosebit, de privilegiul de a nu fi deportat s-a bucurat şi proorocul Ieremia. Profitînd de această favoare, Ieremia a scos, pe ascuns, din Ierusalimul dărîmat Arca Legămîntului şi altarul de jertfe pe care le-a ascuns într-o peşteră din muntele Nebo spre a nu fi pîngărite de cuceritori. Din păcate aceste obiecte sfinte nu au mai fost găsite niciodată.

În literatura religioasă creştină, răstimpul petrecut de evrei în Babilon este denumit "Robia babiloniană". Istoricii însă, şi din rîndul acestora trebuie menţionat în primul rînd istoricul evreu Hirsch Heinrich Graetz a cărui lucrare monumentală intitulată "Geschichte der Juden" este considerat de Samuel Caplan ca făcînd parte din cele douăsprezece mari cărţi iudaice care au "influenţat cursul istoriei", utilizează sintagma "exilul babilonian" în loc de "robia babiloniană". Un temei pentru această nuanţare nu există.

La început evreii strămutaţi au fost ţinuţi în lagăre şi folosiţi la muncile de reconstrucţie a Babilonului. Dar după moartea lui Nabucodonosor şi-au recăpătat libertatea personală. Şi-au construit sate proprii, ocupîndu-se cu grădinăria. Cei mai întreprinzători dintre ei, şi aceştia nu au fost puţini, s-au avîntat în negoţ, reuşind să agonisească averi considerabile.

Evreii îmbogăţiţi au început să imite stilul de viaţă molatec al babilonienilor. Bogăţia le-a deschis calea spre funcţii în administraţia de stat şi chiar la curtea regală. Au început să se îndepărteze de credinţa în Iahve, parcurgînd un proces lent dar continuu de integrare în obiceiurile, mentalitatea şi credinţele localnicilor. Încetul cu încetul în rîndul populaţiei evreieşti strămutată în Babilon îşi fac apariţia două grupuri distincte. De o parte cei care purtau încă în suflet imaginea patriei pierdute, aşteptînd cu nerăbdare, dar cu credinţă fermă, clipa în care Iahve va pedepsi Babilonul, le va reda libertatea şi le va permite să se reîntoarcă pe meleagurile strămoşeşti. Ei păstrau cu rigurozitate Legea, respectau sabatul şi toate celelalte sărbători religioase şi, în lipsa templului de la Ierusalim, se adunau în casele conducătorilor comunităţilor spre a se ruga în comun. Aceste adunări au constituit embrionul viitoarelor sinagogi. O modalitate de a practica cultul mozaic ce va fi adoptat de toate comunităţile evreieşti obligate de împrejurările istorice să trăiască departe de Ţara sfîntă, în mijlocul unor populaţii străine şi adeseori ostile. De cealaltă parte evreii asimilaţi sau în curs de asimilare care vedeau în Babilon noua lor patrie.

În climatul spiritual dominat de descurajare, dar mai ales lipsit de unitate în care trăiau evreii strămutaţi în Babilon se produce intervenţia tonifiantă a proorocului Iezechiel. Provenind dintr-o familie de preoţi, el a făcut parte din primele grupuri de evrei care au fost deportaţi în Mesopotamia. Cunoscînd starea de spirit a compatrioţilor săi, Iezechiel a înţeles cît de importantă este pentru ei încrederea într-un viitor mai bun. El i-a asigurat că pe o parte din ei Domnul îi va salva, proorocind totodată renaşterea Ierusalimului, construirea unui nou templu, întemeierea unui regat condus de preoţi şi, ca o încununare a împlinirilor, Iahve se va aşeza pe veci în mijlocul poporului său.

Zugrăvind un tablou atît de optimist pentru viitor, Iezechiel spera ca prin el să păstreze trează, în sufletele deportaţilor, speranţa şi prin aceasta să împiedice asimilarea lor în masa populaţiei babiloniene. Atunci, ca şi acum, un astfel de proces ar fi însemnat pierderea unităţii şi identităţii iudaice. Din păcate, acest proces nu a putut fi deplin stăvilit datorită, în principal, condiţiilor uşoare de viaţă pe care le oferea solul fertil al Mesopotamiei, precum şi libertăţii religioase care domnea în Babilon. Consecinţa a fost că numărul evreilor care adoptau zeităţile babiloniene şi, odată cu ele moravurile hedoniste din uriaşa metropolă, creştea necontenit. Cea de a doua generaţie de deportaţi aproape uitase Ierusalimul! Caracterizînd mentalitatea evreilor înstăriţi, H. Graetz scrie: "Într-atît se identificaseră cu specificul babilonian, încît îşi uitaseră complect patria şi Ierusalimul, nemaivoind să ştie nimic de existenţa lor, necum să se mai gîndească la reîntoarcere. Voiau să fie şi să rămînă babilonieni şi îi batjocoreau pe cei care trăiau nostalgia Ierusalimului"

Proorocul Daniel

Urmaşii lui Nabucodonosor, Evil-Merodach, Neriglissar şi mai ales ultimul rege al Noului Babilon — Nabonid —, nu au fost nici războinici şi nici buni administratori. În acest timp regele persan Cyrus al II-lea cel Mare (559—529 î.d.Chr.), după ce cucereşte Media, se pregăteşte să-şi întindă stăpînirea asupra întregului Orient Apropiat. Pentru a face faţă primejdiei, Lidia, Babilonul şi Egiptul încheie o alianţă care însă nu poate stăvili expansiunea persană. Rînd pe rînd aliaţii vor fi înfrînţi şi ţările lor ocupate de armatele perşilor. În anul 539 î.d.Chr., Cyrus cucereşte, fără luptă, regatul Noului Babilon.

Popoarele din Caldeea l-au primit pe Cyrus ca pe un adevărat izbăvitor. Spre deosebire de regii asirieni şi caldeeni el nu a omorît şi nu a persecutat populaţiile învinse, nu le-a ars oraşele şi nu a permis ostaşilor săi să jefuiască. Sub conducerea sa, viaţa în provinciile ocupate şi-a urmat cursul ca şi cum nimic nu s-ar fi schimbat. Toleranţa sa politică şi religioasă a îmbrăcat forme necunoscute încă pînă atunci. Cyrus a permis populaţiilor strămutate să se întoarcă la locurile lor de baştină şi a poruncit să li se restituie statuile şi obiectele de cult jefuite de babilonieni din templele lor. Nici o mirare deci că evreii l-au considerat un adevărat trimis al lui Iahve iar preoţii şi proorocii i-au ridicat imnuri de slavă.

La scurt timp de la cucerirea Babilonului, Cyrus le-a acordat evreilor permisiunea de a se întoarce la Ierusalim, ocupîndu-se prin administraţia sa de organizarea şi protecţia deplasării. Nu toţi deportaţii s-au decis însă să se repatrieze. Evreii bogaţi, cei care posedau moşii întinse, sau practicau un negoţ prosper, precum şi cei care deţineau funcţii înalte în stat nu se simţeau îndemnaţi să părăsească tot ce agoniseră şi să se stabilească în săraca şi îndepărtata Iudee.

Cucerirea persană a avut totuşi un efect salutar pentru unitatea spirituală a evreilor deportaţi în Babilon. Cei care, fie din convingere, fie din motive de oportunitate, se îndepărtaseră de credinţa strămoşească, adoptînd cultul zeităţilor caldeene, văzînd cît de neputincioase se dovediseră acestea în faţa impetuozităţii lui Cyrus, au înţeles greşala pe care o făcuseră şi au revenit smeriţi în sînul comunităţii. Acest reviriment spiritual va fi de lungă durată şi de o importanţă deosebită pentru evoluţia ulterioară a religiei mozaice. Comunitatea iudaică din Babilon va deveni, pentru o perioadă îndelungată, centrul spiritual al iudaismului. Aici, pe pămîntul Mesopotamiei, generaţii după generaţii de oameni de carte vor clădi cu migală opera fundamentală a teologiei iudaice, opera care constituie pînă în ziua de astăzi liantul spiritual al evreimii de pretutindeni, Talmudul.

Deportaţii decişi să se repatrieze erau fie patrioţi înflăcăraţi, adepţi convinşi ai cultului lui Iahve, fie oameni cărora nu le mersese prea bine în exil. Conform textului biblic (I Ezdra 2; 64-70), coloana care a părăsit Mesopotamia, îndreptîndu-se spre Ierusalim număra 42.360 de bărbaţi, femei şi copii, 7.337 de robi şi roabe şi 200 de cîntăreţi şi cîntăreţe. Bagajele erau purtate de 736 de cai, 435 de asini, 6.720 de catîri şi 435 de cămile. Conducerea acestei impresionante deplasări de oameni şi animale era asigurată de marele preot Iosua, de Zorobabel, nepotul fostului rege al Iudeii Ioachim, descendent direct din regele David şi de doisprezece bărbaţi aleşi din Sfatul bătrînilor. Cei mai mulţi dintre repatriaţi făceau parte din triburile Iuda şi Veniamin. Ei erau însoţiţi de preoţii lui Iahve şi de un mic număr de Leviţi.

Coloana de repatriaţi a urmat drumul cunoscut al caravanelor de negustori. Mai întîi s-au deplasat în susul Eufratului, au ocolit ruinele oraşului Ninive pentru a ajunge la Haran. De acolo, pe acelaşi itinerariu pe care-l urmase Avraam pentru a ajunge în Pămîntul Făgăduinţei, s-au îndreptat prin Damasc spre lacul Ghenizaret şi vechea graniţă a Regatului Iudeu. La capătul călătoriei, într-o bună zi, dintre stînci, li s-au înfăţişat în faţa ochilor înlăcrimaţi ruinele Ierusalimului. De acum înainte va începe munca grea a refacerii. O nouă pagină din frămîntata istorie a poporului evreu.

(va urma)

De rîs...

Despre cît ne informează Televiziunea Română şi mai ales despre cît nu ne informează, s-a scris şi mai mult ca sigur se va mai scrie. Noi ne propunem doar să relevăm cîteva aspecte pe care numai cu îngăduinţă le-am putea numi "simple neglijenţe", îngăduinţă care nu ne-ar lipsi dacă ele nu s-ar repeta prea des, uneori pînă la exasperare. Nu poate fi vorba de o trecere în revistă, de o enumerare exhaustivă a gafelor — ca să le numim astfel — pe care Televiziunea le-a comis de cînd şi-a spus "liberă" (oare aceasta să fie libertatea pe care şi-a propus-o?). Aceasta ar fi o operaţie prea dificilă, imposibilă poate. Nu dorim să polemizăm cu orice chip, nu vrem să supărăm pe cineva anume — este motivul pentru care nu vom indica numele autorilor de "perle" — ci intenţionăm doar să încercăm a determina o schimbare în bine a transmisiilor, prin acordarea unui plus de atenţie de către toţi cei implicaţi în acest complex proces cultural.

Calitatea în care intervenim este strict aceea de abonat şi ne cerem iertare dacă în schimbul plăţii abonamentului pretindem prestaţii corespunzătoare nu atît sumei plătite, cît mai cu seamă importanţei acestei instituţii.

Dar mai întîi ceva în legătură cu abonamentul: am fost informaţi că vom suporta o nouă creştere a taxei, fapt care ne face să credem că situaţia financiară a RTV nu-i strălucită. Aşa stînd lucrurile, credem că nu-i vom supăra conducerea dacă o vom întreba pentru ce a trimis atîţi crainici pe plaiuri scandinave, cîtă vreme puteau face aceleaşi comentarii din studio? În cazul în care în Suedia ar fi participat la întreceri şi echipa României, situaţia ar fi fost alta: crainicii ne-ar fi ţinut las curent (în afara transmisiei jocurilor) cu activitatea echipei în afara competiţiei; poate "stelelor" noastre li s-ar fi luat interviuri care ne-ar fi interesat, poate am fi avut parte de comentarii competente ale antrenorilor noştri asupra jocurilor celorlalte echipe sau asupra personalităţii din compunerea acestora, ni s-ar fi redat comentariile presei străine asupra echipei noastre etc., etc. Credem că nu era nevoie să se ajungă tocmai în ţinuturile vikingilor pentru ca unul din crainici să ne asigure că "dacă Danemarca ar cîştiga meciul cu Germania, acestă sărbătoare (a fotbalului — n.n.) s-ar transforma într-o adevărată fiesta". Este vorba de acelaşi crainic care ne-a intoxicat cu vocabula "deci" pronunţată în exces, cu sens uneori, dar absolut fără sens alteori. Citäm: "arbitrul este medic veterinar, deci la pauză Olanda conduce cu 2:1"!...

Plimbarea în Suedia nu numai că nu l-a vindecat de acest tic verbal, care îl chinuia şi în ţară, dar i-a inspirat şi panseuri de genul: "primele zece minute au trecut, acum ne aflăm în minutul unsprezece".

N-am putea spune că asupra unui alt crainic sportiv clima Suediei ar fi avut vreo influenţă mai binefăcătoare, domnia-sa neleculndu-se de confuzia dintre senzaţie şi impresie, cu care a plecat din ţară. Citäm din transmisie: "am senzaţia că echipa CSI este resemnată" sau "am senzaţia că Jensen face meciul vieţii". La capitolul vorbe de duh, nici acesta nu se lasă mai prejos: "o vorbă din fotbal spune că tremură bara cînd trage Brehme". Cît despre pronunţarea numelor jucătorilor, credem că lui Riedle îi datorează un miel, fiindcă acum îl făcea englez, acum îl lăsa neamţ!

Ca să punem punct reportajelor sportive, ne îngăduim să atragem atenţia că un comentator sportiv trebuie să rămînă absolut neutru, fiindcă nu toţi cei care îl ascultă îi împărtăşesc simpatiile sau antipatiile. Ne-am referit la meciul de hockey dintre Canada şi echipa fostei URSS. Sigur, cînd în joc se află o echipă românescă, se înţelege că şi crainicul şi noi vom fi alături de ea.

Conducerea RTV s-a plîns de sărăcie. În această situaţie n-ar trebui oare să fie mai puţin mărinimoasă cu delegaţiile de comentatori? Fiindcă... ajungem să ne întrebăm dacă nu cumva pentru eşecul echipei naţionale au fost compensaţi crainicii! Rugăm să nu fim înţeleşi greşit: tocmai pentru că acestor crainici sportivi noi le acordăm aceeaşi consideraţie ca şi celorlalţi, le suportăm greu exprimări cacofonice sau ciudate, de felul "o părere extrem de singulară"...

Dar ceea ce a determinat scrierea acestui articol a fost acea după-amiază în care o personalitate a RTV ne-a prezentat un program în. care a căutat să ne amuze cu răspunsurile date de o seamă de cetăţeni unor întrebări cu privire la "Honda", la "General Store", mă rog, firme asupra semnificaţiei cărora nu toată lumea era edificată. Evident, "ridendo castigat mores" — ni se va spune (şi pe bună dreptate). Numai că dacă apelăm la memorie, aceasta ne va furniza şi motive de rîs amar, scoase la iveală din însăşi activitatea televiziunii române, motive de altă nuanţă decît aceea a "generarului Store". De pildă, chiar cu cîteva clipe înainte de a ne delecta cu Honda şi Store, domnul care răspundea de programul destinat să ne distreze se adresa astfel unei distinse figuri a teatrului nostru: "ne-aţi buimăcit la cap" — expresie ce se voia şi nonşalantă şi familiară, dar păstrînd şi urme de condescendenţă, adică aşa cum cade bine cînd pleacă de la un om deprins cu studioul şi celebrităţile. Dar... după o astfel de mostră de "spirit" mai poţi avea curajul să expui pe alţii hazului public? Departe de noi ideea de a milita pentru lipsa de perspicacitate sau de informare la concetăţenii noştri sau pentru atitudini înţepenite, uscate din partea celor din TVR. Numai că pentru a avea voie să faci haz de ignoranţa din jur trebuie ca tu însuţi să fii stăpîn măcar pe mijloacele profesiei pe care o practici. Iar primul mijloc al profesiei "omului de televiziune" este — credem noi — limba română. Or aici avem de obiectat atît asupra exprimării corecte din punct de vedere gramatical, cît şi asupra unor improprietăţi de termeni.

Să facem o scurtă enumerare a unor expresii incorecte, pronunţate adeseori de crainicii t.v.:

— "mi-ar place" sau "va apare" în loc de "mi-ar plăcea" sau "va apărea"; să fie un uşor dispreţ pentru conjugarea a II-a?

— "cartea care am cumpărat-o" sau banii care i-am cheltuit" în loc de "cartea pe care am cumpărat-o" şi banii pe care i-am cheltuit".

— "enorm de mult", cînd prin simplul "enorm" s-ar evita pleonasmul.

— "aparţine de sectorul 1" în loc de: "aparţine sectorului 1".

— Dacă se pronunţă Sălişte cu accentul pe prima silabă, nu-i bai, fiindcă ne dăm seama că este vorba de Săliştea cu accentul corect pe a doua silabă! Nu acelaşi lucru se petrece însă cu accentuarea neglijentă a cuvîntului "mozaic", care atrage o radicală schimbare de sens...

— expresia "afară-i vopsit gardul, înăuntru-i leopardul" vrea să spună că reclama nu poate egala superba realitate din menajerie, dar nu că una scrie pe gard şi altceva e înăuntru.

— mai demult, un domn din TVR ne-a explicat un fapt anume petrecut atunci, în limbajul cel mai normal cu putinţă, dar a ţinut să ne atragă atenţia că şi-a ales în mod special cuvintele, pentru ca noi să-l putem urmări — adică nu a folosit "termeni prea licenţioşi" (şi... domnul cu pricina este... licenţiat)!

Schimbînd ordinea de idei, am recomanda uneia din doamnele care comentează importanţa anumitor date calendaristice (şi care rîde toată de bucuria pe care ne-o produce) să ne destăinuie numele cronicarului atunci cînd improvizează în maniera: "şi se luptară ei ce se luptară — vorba cronicarului". Dacă ni s-ar spune: "San Marc sinistru miezul nopţii bate — vorba poetului", nu i-am cere numele acestuia. Ca să improvizezi însă în contul unui presupus cronicar este ceva mai grav decît a nu şti că octombrie este tot una cu brumărel şi nu cu brumar, cum ne-a informat odată vesela doamnă.

Nu, nu învinuim Televiziunea Română că ar fi provocat o contaminare în rîndul parlamentarilor, dar dacă unor parlamentari le putem trece cu vederea anumite scăpări în materie de exprimare, fie socotindu-i copleşiţi de grijile ţării, fie învinuind şcoala marxistă (povestea "revindecărilor" a căpătat notorietate), pe nişte profesionişti care lucrează cu limba română nu-i putem scuza uşor. Imaginaţi-vă un profesor de limba română care ar prescurta Gheorghe în forma Ghe. sau ar folosi într-o exprimare orală termenul "subsemnatul", aşa cum am auzit adresîndu-se la TV un parlamentar care voia probabil să liciteze...

Îndrăznim să credem că testamentul Văcărescului — într-un fel măcar — ar trebui respectat şi de către cei care oficiază în studiourile TVR, aceasta ca să fim siguri că nu vom aluneca mîine-poimîine şi în dezacord gramatical...

Schimbînd ordinea de idei, poate că ar merita să fie altfel prezentată de către oamenii televiziunii o personalitate care vine în studio decît sub forma: "lîngă mine, în studio, se află d-nul ministru X". N-ar fi mai potrivit: "ne aflăm în studio, în prezenţa d-lui ministru X" sau "salutăm prezenţa în studio a d-lui ministru X"? Ceva mai multă politeţe, un oarecare rafinament, poate n-ar strica.

Este departe de noi gîndul că oamenii care lucrează în cadrul TVR n-ar fi nişte profesionişti sau (Doamne fereşte!) că pregătirea şcolară a domniilor lor ar fi cumva carentă. Dar ne simţim obligaţi să reamintim că această instituţie nu are doar menirea de a ne informa şi amuza, ci o are şi pe aceea de a ne instrui şi educa. Iată de ce astfel de inadvertenţe de limbaj sau atitudine supără.

şi nu numai

Sau un alt exemplu de inadecvare: aceea a ţinutei cu împrejurarea. Ce impresie credeţi că a făcut telespectatorilor (şi nu ne îndoim că în egală măsură şi celor din studio) o apariţie feminină abordînd o rochie verde-prăzuliu, cu o mare floare în păr, exact în ziua de doliu a Televiziunii Române?

Revenim şi insistăm cu asigurarea că nu a fost în intenţia noastră de a supăra pe cineva, iar dacă aceasta s-a produs totuşi, ne cerem iertare. Apreciem ca foarte dificilă munca "omului de televiziune" şi o stimăm ca atare. Dar în acelaşi timp socotim că, dacă nu ne vom dezbăra de obiceiul tăcerii (atunci cînd avem ceva de spus), greu va face societatea noastră necesarii paşi înainte.

Mărturisim că ne-am fi simţit mai bine dacă n-ar fi trebuit să scriem aceste rînduri. Ar fi fost mai uşor pentru noi dacă le-am fi citit doar, ele fiind scrise de către altcineva — o autoritate, o personalitate de prestigiu, bunăoară. Acum, după semnătură, nu ne rămîne decît să sperăm: că acei care se vor fi recunoscut în această pagină nu ne vor urî mai mult ca pînă acum, cînd nu ştiau de existenţa noastră şi mai sperăm că aceste observaţii, adăugate altora scrise pînă acum, vor contribui, oricît de timid, la o schimbare în calitate care ni se pare absolut necesară.

Ion Paraschivescu

N.A. Spicuirile fiind făcute din memorie, nu excludem posibilitatea unor mici inadvertenţe (care nu modifică însă nici sensul şi nicigravitatea problemelor).

Probleme de etica în închisoare

Epoca noastră a dat naștere unor situații atît de complexe încît de multe ori, încercînd să deslușească între bine și rău, omul contemporan a avut de dezbătut îndelung o situație, fără să fie sigur , atunci cînd ajungea să ia o hotărîre, dacă era cea bună. Prima cauză a incapacității de a alege între bine și rău a fost (sau este încă) instinctul de conservare asociat cu interesul imediat. Instinctul de conservare are desigur și un rol pozitiv , acela al ajutorării individului să-și prelungească viața în condiții foarte grele. De obicei însă, în asemenea condiții, instinctul de conservare se hipertrofiază și odată hipertrofiat el funcționează orbește și hotărîrile pentru care optează sunt de multe ori în detrimentul supraviețuirii, mai ales cînd aceasta se reduce la o singură dimensiune: cea biologică. Desigur că în primul rînd trebuie salvat biologicul. Dar numai el? Oare un om care și-a salvat biologicul, călcînd în picioare orice normă de conviețuire umană, orice urmă de solidaritate cu semenii mai poate spune că a supraviețuit? Ruptura dintre cel care a supraviețuit și cel care a murit (pentru că cineva moare în orice supraviețuire) este totală. De multe ori supraviețuitorul este un strigoi, care, în cazurile de amară și autentică trezire, nu se va putea singur suporta, căci mortul va fi în veșnică gîlceavă cu cel care a supraviețuit. Am afirmat că și interesul imediat este o cauză a unei greșite alegeri între bine și rău. Interesul imediat, mai ales în condiții de existență la extremă limită, te face să iei pripit o hotărîre, împins de presiunea momentului. Dar această hotărîre, aparent salvatoare, poate fi fatală la pasul următor sau chiar la mulți pași după aceea. Capcanele au pîndit la fiecare pas pe bietul om contemporan. La un moment dat s-a crezut că pericolul este mai mare în pușcărie, ca atare normele morale trebuiau să fie altele iar respectarea lor era și mai dificilă. N-a trecut mult și, conform principiului vaselor comunicante, nivelul răului sau suma capcanelor și presiunilor s-au uniformizat. Nu s-a mai putut spune dacă instinctul de conservare era mai exacerbat afară sau în pușcărie. În orice caz, unii oameni care și-au păstrat capul și sufletul în viața de pușcărie și le-au pierdut afară. Bineînțeles că situația inversă a fost mai frecventă. Aici mai trebuie ținut seama de așa-zisa limită de rezistență a materialului. Căci și bietul om este un material! În orice caz, situațiile "afară—înăuntru" nu vor fi niciodată identice, chiar dacă de multe ori tind să se uniformizeze, așa că rămîne deschisă problema dacă avem două feluri de norme morale, pentru "afară" și pentru "înăuntru".

Prima dată cînd mi-am dat seama cît de dificil este să te încadrezi într-o "minima moralia" în pușcărie a fost în fabrica Aiudului, prin anul 1952. Pe vremea aceea nu exista o lucrare minunată ca aceea a domnului Andrei Pleșu, în care să fie sistematizată cu atîta pătrundere perceptele morale minime pe care ar trebui să le respecte cel care voiește să merite numele de OM. Deci pînă în 1952, eu și ceilalți, știam că regula de aur a vieții de penitenciar era solidaritatea cu frații de suferință, asociată cu refuzul de "a fi sincer" și a "colabora" cu anchetatorul, adică de a deveni "turnător" sau "ciripitor". Atunci, în acel Aiud al anului 1952, cînd ieșirea în fabrică devenise obligatorie, alternativa fiind carcera prelungită (de unde pînă atunci fusese o favoare), cînd se lucra în două schimburi de 12 ore, am înțeles că dacă problema necolaborării era simplă, cea a solidarizării se complica de nu mai știai ce înseamnă solidaritate, cu cine să te solidarizezi și de cine să te disociezi. Și lucrurile nu s-au oprit aici. Încîlcirea (cred că e termenul cel mai indicat) problemei solidarizării provoacă, prin complexitatea ei, efecte retroactive, astfel că și problema necolaborării nu mai era așa simplă, căci deși erai complet hotărît să nu colaborezi, prin solidaritate cu cine nu trebuia te trezeai că, fără să știi, colaborai. Un om numit Vasile Aramă, m-a trezit, ca să zic așa, din somn și mi-a arătat cum să ies din acest labirint. Nea Vasile era "afară" căpitan mecanic de marină, iar "înăuntru" era, ca noi toți, deținut, dar mai era și un om serios și bun cum puțini dintre noi eram. Cu mult bun simț, știa totdeauna ce are de făcut. Datorită faptului că era un bun meseriaș, dublat de un bun asigurator (era să adaug și triplat de un om bun, dar — din punct de vedere a conducerii fabricii aceasta constituia un defect) — nea Vasile fusese numit șef de secție la paturi. Bineînțeles că o cantitate de muncă trebuia efectuată. Lucrurile nu erau însă deloc simple. Unii din lucrătorii deținuți erau mai pricepuți, alții mai puțin pricepuți, unii mai viguroși, alții mai slabi, unii mai conștiincioși, alții mai puțin conștiincioși. Erau și dintre aceia lipsiți de orice scrupul și stăpîniți pînă la animalizare de acel instinct de conservare de care am vorbit. Aceștia căutau să se sustragă oricărui efort, lăsînd ca toată greutatea să cadă pe spatele altora. Nea Vasile (în calitatea lui de șef de secție și bun tehnician) trebuia să aibă grijă ca acea cantitate de muncă ce se pretindea efectuată, spre a se evita sancțiunile care cădeau cu nemiluita și loveau la întîmplare: punerea în lanțuri, asociată sau nu cu dormitul la carceră, reducerea porției de mîncare, etc. Toate acestea făceau ca — în afara producției — nea Vasile să aibă multe probleme cu armonizarea intereselor acestei mulțimi de oameni în suferință. Trebuia să-i facă să înțeleagă că ei toți constituiau o formațiune organică ce trebuia să se comporte de așa manieră încît și șansele de supraviețuire să fie uniform distribuite. Privită astfel problema — constituind noi un grup omogen care trebuia să străbată un pustiu — instinctul de conservare și problema supraviețuirii căpătau cu totul alte aspecte. Tot ce era egoism, tot ce suna a "să se salveze cine poate" trebuia să dispară.

Fiind militar, la nea Vasile ajungeau (prin fel de fel de manevre)

Nea Vasile

foarte mulți foști militari, chiar dacă la început fuseseră repartizați la alte secții. Mulți aveau grade mai mari decît dînsul, grade de care se prevalau pentru a-și abandona lucrul ca să meargă prin fabrică după "știri". Cine e noul secretar de stat, ce se aude cu conferința X, dar cu trupele ONU? Nea Vasile, care avea atîtea pe cap, se enerva de multe ori, dar nu se vedea la el mai mult decît o privire dezaprobatoare, uneori disprețuitoare. O dată însă nu s-a mai putut stăpîni și a intervenit foarte dur, dojenind, așa cum nu l-am mai văzut altă dată, pe un astfel de mare amator de știri. Era un colonel. Lipsise aproape două ore de la locul de lucru, făcuse o lungă vizită prietenilor de la atelierul de jucării și dintr-o dată bucuria ce-i strălucea pe față a fost ofilită la strigătul sever al lui nea Vasile, unde mi-ai umblat domnule? Și i-a arătat un confrate de suferință care, mult mai slab decît colonelul, se chinuia să-și dea și el contribuția la cantitatea de muncă colectivă, care trebuia, cît de cît, să asigure absența sancțiunilor. A urmat apoi o predică mai mult decît virulentă. Nea Vasile îmi apărea ca un profet din vechime, care certa pe cineva care se abătuse de la regulile de viață colectivă. Ce-ai căutat aici domnule? Să știi că pușcăria e o treabă foarte serioasă, pe care o fac numai oamenii serioși. De ce nu te-ai făcut comunist domnule? De ce nu te-ai făcut turnător? Trebuia să faci pe dracu' în patru ca să rămîi afară. Să nu vii aici ca să ne poluezi atmosfera. Pușcăria e un loc de înaltă moralitate. Lichelele să rămîie afară!

Bietul nea Vasile nu știa că această preselecție existentă, oarecum, la început, dispăruse de mult. Nu știa că se arestau de-a valma oameni vinovați sau nevinovați, mai mult nevinovați. Era adusă în închisoare tot felul de pleavă umană care odată ajunsă aici arăta cel mai mare zel spre a demonstra că ei sunt conștienți de vina lor, că se căiesc și vor să se reeduce. Turnători de afară care nu mai corespundeau, activiști căzuți în dizgrație, ilegaliști descoperiți a fi fost agenți ai siguranței burgheze (Ludovic Ardeleanu — fost președinte al sindicatelor, descoperit a fi fost agent, Angheliu, fost ministru al sporturilor, intrat în conflict cu Dej). În special aceștia doi făceau toate eforturile să demonstreze că, deși au ajuns la pușcărie, ei au rămas credincioși partidului.

O ultimă scenă din care se poate vedea că nea Vasile știa să fie intransigent, să ia exact atitudinea necesară cînd era nevoie și că nu bîjbîia între ce e bine și ce e rău.

Se hotărîse, pe neașteptate, mărirea normelor. Aproape două sute la sută. Nea Vasile se deplasa printre bancurile de lucru, ajutînd cu sfaturile sale și de multe ori punînd efectiv mîna în sprijinul unui nepriceput sau a unuia prea slab pentru a-și putea executa munca și care arăta deja foarte istovit.

În vacarmul produs de ciocanele nituitorilor și în învălmășala oamenilor ce se mișcau de colo colo, cărînd material sau evacuînd piesele terminate, a apărut, la un moment dat, directorul fabricii, un locotenent major de al cărui nume nu mai sunt sigur, dar cred că-l chema Tăbîrcă. Acesta venea în mînă cu o hîrtie. Era lista cu noile norme. Fusese semnată de el și de cîțiva deținuți care constituiau un fel de birou tehnic. Venise să-i ceară lui nea Vasile s-o semneze la rîndul lui. Ca printr-o conspirație, zgomotele aproape au încetat sau au fost mult încetinite, așa că s-a putut urmări întreaga scenă și auzi clar dialogul care a avut loc.

Directorul flutura pe sub nasul lui nea Vasile hîrtia cu normele.

— Ce-i asta?

— Lista cu noile norme.

Nea Vasile a luat hîrtia, a parcurs-o de sus pînă jos, a întors-o pe partea cealaltă care era albă, a fluturat mîna în stînga și în dreapta uitîndu-se la hîrtie, apoi a întrebat iar foarte liniștit:

— Ce-i asta?

— Lista cu noile norme, nu vezi? Semnează-o!

Din partea lui nea Vasile s-a auzit clar răspunsul:

— Eu nu omor oameni, domnule!

Pentru acest răspuns, dar și pentru multe alte atitudini de om care-și avea drumul său, de la care nu se abătuse, nea Vasile avea să plătească un tribut greu. A circulat zvon că ar fi murit. De altfel chiar revista Memoria l-a trecut pe o listă de dispăruți. Dar zvonul s-a dovedit fals. Recent am primit o scrisoare de la nea Vasile, din care — pe lîngă lucruri pe care le știam — am aflat încă multe altele care vin să contureze mai precis portretul moral al acestui om. Într-o altă povestire — în care îi voi da cuvîntul și lui nea Vasile, citînd din scrisoarea ce mi-a trimis-o — am să arăt cum din comportamentul acestui om pot lua naștere reguli de conduită care s-ar încadra perfect într-o "Maxima moralia".

Bucur Stănescu

Apocalips

Gemea încătușat văzduhul
Durerea neputînd s-aline
Cu ochiul neființei duhul
Clipea născîndu-se din sine.

Prin beznă spînzurau perdele
Ce fluturau în zarea slută
Din praf scînteietor de stele
Năștea lumina nenăscută.

Lumini și umbre-ncolăcite
Dansau vîrtejul devenirii
De Marele Tot rostuite
Chemau sirenele-mplinirii.

Îmi adunam a mea ființă
Și supt de două guri de-odată
Creșteam durut din pocăință
O biată vrere dărîmată.

Jilava, 1955

Bucur Stănescu

"LUMINĂ, MAI MULTĂ LUMINĂ!" (III)

DEŢINUŢII POLITICI

În starea de apatie şi confuzie ce pare să-i fi cuprins pe toţi, se distinge cu uşurinţă grupul celor ce dau din gură în folos propriu, sporind inflaţia de vorbe şi respectiv dezorientarea generală.

Cine încearcă să se informeze şi reuşeşte să nu se piardă în prea abundentele fapte nesemnificative, deversate în circulaţie de mass media, cel ce face efortul să surprindă, o parte măcar, din ce scapă la prima aruncătură de ochi, cel ce caută să zărească şi ce se află în partea nerostită a cuvintelor, fiind atent şi la cel ce vorbeşte: mieros, gălăgios sau aiurea, e surprins să constate că există o categorie de români care se disting de ceilalţi prin aceea că sînt ciudat de reticenţi, de rezervaţi, de tăcuţi.

Oricine priveşte astăzi, cu interes, peisajul politic al ţării: grupuri, partide, coaliţii, în mobilitatea lor puţin prea exuberantă ca să cadreze cu deplorabilul situaţiei, constată că există o categorie de români care se disting de ceilalţi prin profunda lor îndurerare, fiind vizibil afectaţi de sărăcia materială şi mintală existentă, de degradarea instituţiilor, de corupţia atotprezentă, de decăderea valorilor, de insolenta îndrăzneală a duşmanilor dinăuntrul şi din afara ţării. Aceşti oameni par apăsaţi de greutatea tuturor, hotărîţi, la nevoie, singuri s-o poarte.

Cel ce în perioada trecută n-a coborît prea jos, cel ce nu s-a amestecat în pestilenţa comunistă, cel al cărui suflet n-a fost prins în această cangrenă, astfel că a putut, după decembrie 89, să respire bucuros aerul împrospătat prin depăşirea abjecţiei, poate constata acum, cu oarecare uimire, că există o categorie de români neafectaţi de morbul comunist, unii pe care Dumnezeu, în marea lui înţelepciune şi prevedere, a îngăduit să fie ascunşi în temniţe pentru a-i feri de întinarea generală, pentru a păstra, dintre ei, un număr de suflete fără pată.

Trecerea prin infernul închisorilor a fost o probă grea şi pentru trup şi pentru suflet. O experienţă de viaţă; mai mult de moarte. Prin ea unii au trecut în picioare, alţii tîrîş, sau pe brînci, dar mulţi sînt cei care n-au mai ajuns la capăt, semănînd drumul gulagului cu trupurile lor. Cei rămaşi în viaţă au acumulat ocări, lovituri, sîngerări; răni peste răni.

În lungile lor claustrări, singuri în hrube, "la secret", sau în aglomerări promiscue, în gheaţa beciurilor de piatră sau supuşi căldurilor de etuvă ale supraaglomerărilor, aceşti oameni trecîndu-şi anii tinereţii sau maturităţii, în foame, ploaie de ciomege, potop de batjocură şi nedreptate, au avut, aplecaţi asupra vieţii lor trecute, revenind mereu la învinuirile nedrepte ce li se aduceau, lămuriri, descoperiri de adevăruri pînă atunci nebănuite. Muribunzii li s-au mărturisit, lăsîndu-i în posesia acelor cuvinte ultime, rostite cu faţa la Adevăr, ultime rugi murmurate, ultime suspine de iertare şi împăcare cu sine şi cu ceilalţi, ultime concluzii din pragul eternităţii. În lungii lor ani de temniţe aceşti oameni au simţit, în rare momente, străfulgerate, harul Duhului coborîndu-se asupră-le, luminîndu-i, însemnîndu-i. Şi toate, sau bună parte din aceste valori spirituale s-au păstrat, s-au acumulat ca o comoară pe care ei continuă s-o ducă, ascunsă, s-o poarte. Pedepsiţi fără vină, însetaţi şi flămînzi de adevăr, distingînd, de la o vreme, rînd pe rînd, sensuri nebănuite, tîlcuri grele, înţelesuri de taină, aceşti chinuiţi pe nedrept, rămîn, fără întoarcere, pînă la ultima lor expirare, slujitori ai judecăţii cinstite, răzvrătiţi contra minciunii, nezdruncinat împătimiţi ai bunei-credinţe, robiţi ai dreptăţii. Şi cîtă nevoie are azi ţara de ei!

Cine sînt aceste fiinţe ce stau izolate la marginea societăţii, stingherite parcă de preaplinul inimii lor, de insolita lor înzestrare?

Cine sînt aceşti îndelung-răbdători solitari, sîrguincioşi în rîvna pentru pămîntul în care vieţuiesc, pentru poporul din care se trag, pentru credinţa în care s-au născut ei, moşii şi strămoşii lor, şi pe care vor s-o lase nestricată urmaşilor?

Cine sînt aceşti oameni ce nu se dau duşi din ţară de frică să nu moară şi să le rămînă oasele aiurea, considerînd că odihna adevărată, la care au dreptul, după atîta osîndă îndurată, nu o pot avea decît în pămîntul străbun, alături de toţi cei ce în el odihnesc întru Domnul? Cine sînt aceşti români care stau cuminţi în ţară, sfioşi ca în biserică?

Cine sînt aceşti fii ai calvarului ce par stînjeniţi, în faţa atîtor morţi, de faptul că ei au continuat să trăiască? Mirarea lor mare nu e că se mai află în viaţă, după experienţele cumplite făcute cu ei şi pe ei, după suferinţele nespuse îndurate în nesfîrşitele temniţe, ci vine din acea stranie luciditate căpătată de cei ajunşi la limita fizică a existenţei, în punctul de unde perspectiva lucrurilor, a oamenilor şi în special raportul lor cu adevărul, capătă o altă, surprinzător de limpede evidenţă.

Cine sînt cei care stau tăcuţi şi par a şti prea multe ca să le pese că ceilalţi îi ignoră?

Aceşti oameni retraşi, stingheri, ciudaţi şi ca înfăţişare, dar de trebuinţă, necesari ca sarea în bucate şi ca mana pentru cei rătăciţi în pustie, sînt foştii deţinuţi politici.

* * *

Cezarului trebuie să i se dea ce-i al cezarului. Pentru că forma legală trebuia îndeplinită, a fost nevoie să se înfiinţeze o organizaţie care să-i reprezinte şi astfel a luat naştere Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România. E forma organizatorică sub care s-au reunit cei ce au trecut prin lagărele, închisorile, beciurile securităţii, şi le-au supravieţuit. Asociaţia e formată de oameni în vîrstă, mulţi dintre ei bolnavi, purtînd în mod vizibil urmele vieţii trăite şi ducînd cu ei o întreagă povară de trecut, o adevărată comoară de experienţă, de învăţăminte. Sînt, fără îndoială, amintiri dintr-o lume apusă, dar, în acelaşi timp, sînt o garanţie de viitor căci probează că răul poate fi învins prin răbdare şi credinţă, sînt o cutremurătoare formă de speranţă.

Asociaţia aceasta a foştilor deţinuţi deci, nu e cum s-ar părea doar adunarea persoanelor ce au supravieţuit temniţelor comuniste, ea e şi marele patrimoniu de adevărată tărie în credinţă, nădejde şi dragoste, de memorie şi de conştiinţă, păstrat, dus mai departe.

Atunci de ce stau de-o parte aceşti oameni deşi prin trecutul lor, prin conduită morală, prin valoare umană, prin neclintirea în credinţă, prin rămînerea, cu tot riscul, în rostirea adevărului cînd totul în jur era minciună şi slujirea minciunii, s-ar cuveni să fie în frunte?

De ce tac cei ce sînt cei mai îndreptăţiţi să vorbească? De ce stau retraşi cei ce sînt cei mai în drept să participe, să gireze cu viaţa, cu trecutul lor, viitorul cetăţii? Ce temeri sau îndoieli îi frămîntă?

Mulţi se întreabă de ce aceştia nu intră în jocul politic, de ce nu coboară în arenă? De ce nu se constituie într-un partid ca să poată lua parte la lupta electorală? Nu există unitate de vederi? De ce tot trecutul comun, cu toate suferinţele împreună îndurate, cu toate visele laolaltă făurite, cu toţi morţii şi schilodiţii împreună plînşi, cu toate speranţele în comun şi în secret înfiripate, foştii deţinuţi nu pot să formeze un partid al lor? De ce cu tot numărul lor relativ mare, cu toată "zona de influenţă" relativ întinsă, cu toate, foarte multele, ce le au în comun nu pot să elaboreze o platformă, un program, să se lanseze ca forţă politică? Poate nu vor!

Lucrul e greu de explicat şi cu deosebire greu de înţeles, căci noţiunile, sentimentele, criteriile cu care operează foştii deţinuţi aparţin altor coordonate. Adunarea unor oameni atît de diferiţi, din locuri atît de îndepărtate şi convieţuirea lor, atîţia ani, în condiţiile acelea dincolo de uman, părea să fie, întîmplătoare, dar s-a dovedit a nu fi. Cu trecerea timpului, din miraculoasa lor supravieţuire, au înţeles că Cel ce i-a strîns în acea mulţime a avut cu ei, cu fiecare în parte şi cu toţi la un loc, lucrarea Lui neştiută şi de minte omenească neînţeleasă. Se cade deci, nu pripeală şi îngîmfare, ci mai multă socotinţă faţă de cele ce sînt lucrările Lui de înţelepciune şi... de taină. Căci Cel ce i-a ales îi vrea, poate, ca stîlpi de hotar, criterii de referinţă etică, de comparaţie. Foştii deţinuţi politici, oricîte sudălmi le-ar arunca trecuţii sau actualii lor schingiuitori, sînt şi rămîn singura mare instanţă morală a ţării. O instanţă, însă, este un tribunal! Martori ai ororilor, chinurilor şi căderilor văzute şi îndurate sînt şi cei ce au trăit înălţările spiritului, biruinţa asupra cărnii, sfidarea fricii de moarte. Cine mai bine ca ei poate să cumpănească şi să judece, astăzi, cînd atîtea sînt de regîndit şi de judecat?

Trăind timp de jumătate de veac după preceptele marxist-leniniste, de fapt într-un biologism redus la animale, prin alungarea din viaţă a tot ce e sacru, oamenii se văd azi prinşi între neînţelesul lucrurilor şi nevoia de adevăr pe care o simt acut, ca pe o sete. Şi totuşi celor mai mulţi le e greu să creadă, n-au cum să înţeleagă că cei ce au zăcut ani şi ani prin temniţe au adus cu ei ascunse în cutele minţilor şi sufletelor chinuite, adevărate comori adunate cu migală, purtînd cu multă trudă, pînă afară, acest tezaur de înţelepciune; secret şi strălucitor, concret şi transcendent, totodată. Din sufletele şi trupurile strivite de ani de tortură ei au ales comori de frumuseţe şi înţelepciune, de cuminţenie, de neclătinată dreaptă judecată. Şi toate acestea zac azi nefolosite sub lespezile de sfiiciune ale supravieţuitorilor şi sub cele de nepăsare ale celorlalţi. Deci cînd ne referim la lumea foştilor deţinuţi politici nu trebuie s-o facem gîndindu-ne numai la persoanele fizice în viaţă ci şi la imensul patrimoniu de cunoaştere, la acel enigmatic spaţiu unde se află puse bine marile gînduri, marile sensuri, marile înţelesuri, tăriile de revelaţie; spaţiul de taină al neamului.

Şi mai e ceva, lumea celor de dincolo. Sînt cei care au răposat în închisori şi lagăre, în timpul torturii la securitate, cei care au murit bărbăteşte în munţi, luptînd cu arma în mînă, cei condamnaţi la moarte şi executaţi sau numai scoşi în noapte şi împuşcaţi mişeleşte, cei morţi de foame şi istovire pe marginile Canalului, cei ce zac în gropi comune, în tăinuite hrube. Şi aceştia, marea

continuare în pag. 23

urmare din pag. 22

DEŢINUŢII POLITICI

armată a celor trecuţi dincolo, în cetele drepţilor şi mucenicilor, cei ce stăruie în rugăciune înaintea Celui Preaînalt pentru ca cei rămaşi în viaţă să se întoarcă la căile cele drepte şi neamul să dea "răspuns bun la înfricoşata judecată a lui Dumnezeu", şi aceştia sînt foştii deţinuţi politici, şi aceştia stau, nevăzuţi, alături de ceilalţi, la dunările generale ale AFDPR, că şi ei sînt, fac parte din acest tot. Nimic nu pare nefiresc pentru cei trecuţi prin închisorile comuniste unde viaţa era excepţia, decesul fiind regula. Pentru ei lumea celor ce s-au desprins de pămînt, continuîndu-şi, pe alt plan, lupta dincolo, este tot atît de reală, tot atît de palpabilă, ca orice carne, ca orice durere.

Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România e organizată şi are filiale în ţară şi în străinătate, dar cea mai mare "filială" a ei se află în lumea nevăzută. Pe lîngă oameni, cei în fiinţă şi cei în nefiinţă, ea mai dispune de marele ei patrimoniu spiritual, de aportul de suferinţă acceptată, de răbdătoare strădanie, de iluminare, de sfinţenie. Ce de bogăţie, ce comori ale Duhului!

Şi cînd te gîndeşti că unor politicieni, foştii deţinuţi le stîrnesc doar "compătimire"! Cîtă sărăcie de minte!

*
* *

Mari şi multe sînt lipsurile ce se resimt azi în ţară. Cei ce încearcă, sau îşi pun doar întrebarea cum s-ar putea rezolva situaţia se văd blocaţi, de la început, de imposibilitatea de a stabili o ordine a priorităţilor, căci toate nevoile sînt acute, toate stringente, toate presante. Nimeni nu ştie ce ar fi mai întîi de făcut. Cercetînd mai amănunţit cauzele ajungi la concluzia că totul se datorează neîncrederii generale în instituţiile statului, compromise în trecut datorită funcţionării lor arbitrar-totalitare şi în prezent proliferării, dincolo de orice limită, a corupţiei, inexistenţei unei justiţii, una care să merite acest nume. Operînd cu legi nedrepte, inumane, aplicîndu-le "partinic", justiţia la noi a fost şi a rămas a puterii. Cui să se adreseze cetăţeanul ofensat, ultragiat, păgubit? La cine să recurgă cel căruia i s-a cauzat un prejudiciu de o instituţie sau de un puternic al zilei, cînd nedreptatea se menţine intactă, toţi călăii, de frica cărora omul simplu a tremurat patruzeci de ani, sînt la posturile lor? După o perioadă atît de lungă de domnie a bunului plac, de sfidare a legii, e firesc ca puterea judecătorească să fie privită, de cetăţeanul de rînd, tot ca înainte, adică o unealtă de represiune a puterii. Cum să-şi schimbe peste noapte optica? În justiţie nu s-a schimbat nimic, afară de ministru, care se dovedeşte identic cu precedenţii.

În anii comunismului sute de mii de oameni au trecut prin lagăre şi închisori. O parte din ei în baza noilor, pe atunci, legi "proletare" erau chemaţi, formal, în faţa unei instanţe care consfinţea nişte condamnări stabilite de securitate, alţii nu erau supuşi nici măcar acestui simulacru de judecată ci erau ţinuţi, ani de zile, necondamnaţi. Cei astfel închişi era firesc să se intereseze de soarta lor, căutînd să-şi înţeleagă situaţia juridică. Dezbătînd, pe toate feţele, cu oameni de meserie, au ajuns să-i intereseze legile şi aplicarea lor. Închişi alături de mulţi licenţiaţi, doctori în drept, magistraţi, preşedinţi de tribunale, procurori, avocaţi, miniştri ai justiţiei, au avut ocazia să asculte expuneri de pledoarii şi rechizitorii, adevărate cursuri de drept, revenind mai des la ce-i interesa pe mai mulţi, noile legiferări, sub incidenţa cărora căzuseră: "sabotaj", crimă de război", "vinovat de deazstrul ţării", "uneltire contra ordinii sociale", "omisiune de denunţ", etc. E un mod de a căpăta cunoştinţe juridice. Pe lîngă interesul personal ce-l avea fiecare să-şi cunoască situaţia, nevoia naturală de dreptate, expusă în formulări simple, anima atmosfera. Cu toate condiţiile de iad în care îşi duceau viaţa, camerele, hrubele, deveneau adevărate universităţi, datorită valorii intelectuale a multor deţinuţi. Mulţi din supravieţuitori îşi mai amintesc de expunerile unor corifei ai profesiei de jurisconsult: Miceacu, Bentoiu, Nedelescu şi atîţia mari avocaţi, maeştri ai cuvîntului. Memorie!

Într-o ţară chinuită de atîtea lipsuri, dar în care nevoia de dreptate e de departe prima, avînd acest mare patrimoniu, acest capital educat în principiile adevăratei justiţii şi neclintit în slujirea a ce e drept, ar fi o crimă să fie ignorat, nefolosit, dacă ţara ar fi liberă. Să nu condamnăm înainte de a judeca!

Oricum, marea adunare a foştilor deţinuţi este, şi rămîne, o instanţă.

Constantin Iorgulescu

Marginalii

«Vestitorul», periodicul lunar al Patriarhiei Române, continuă, din nefericire, să rămînă o foaie moartă, în sensul lipsei de duh, al monotoniei publicistice şi al insuficienţei ancorări în realităţile actuale. Circulînd aproape exclusiv în mediul bisericesc, el jertfeşte misionarismul viu unui oficialism sterp şi insipid, părînd mai mult o întreprindere formală decît expresia unui patos misionar de care se simte atîta nevoie în lumea românească de azi. Este o nouă dovadă întristătoare a lipsei de forţă propovăduitoare ce marchează criza actuală a ortodoxiei româneşti. Ne-am fi aşteptat ca presa creştină românească, luptătoare şi formatoare, să-şi recapete impulsul major tocmai din sînul Bisericii strămoşeşti (înzestrată cu mijloacele spirituale şi materiale trebuincioase acestui scop), ajungînd operativă asupra norodului larg, a cărui răspundere o poartă în faţa lui Dumnezeu. Dar iată că Biserica Ortodoxă Română nu are pînă în momentul de faţă nici o publicaţie reprezentativă în acest sens şi a trebuit aşteptată Conferinţa Naţională a **Laicatului Ortodox** pentru a pune în mod serios problema unei autentice prese creştine (şi mai ales a unui cotidian creştin în stare să contracareze în mod eficient acţiunea dizolvantă a numeroaselor publicaţii antiromâneşti şi anticreştine de largă răspîndire).

Deconcertant este şi faptul că actualul «Vestitor», pe lîngă redactorii săi efectivi (condeie bisericeşti de mîna a doua), este girat în mod onorific de un cuartet cel puţin ciudat (căci nu vedem ce caută lîngă un Dumitru Stăniloaie sau un Ioan Alexandru o Zoe Dumitrescu-Buşulenga sau — încă şi mai şi — un Marin Sorescu! Poate pentru că sînt... academicieni? Sau cumva pentru că sînt în graţiile actualei puteri politice? Să reprezinte oare cameleonismul o nouă virtute creştină?!

o

În luna iulie a acestui an s-a împlinit un sfert de veac de la înfiinţarea parohiei ortodoxe "Sf. Ioan Botezătorul" din oraşul Kitchener, regiunea Ontario, Canada. Aici se află o tot mai numeroasă şi mai întreprinzătoare comunitate românească, alcătuită în mare parte din români bănăţeni, rămaşi credincioşi valorilor şi tradiţiilor strămoşeşti. Pe lîngă înfloritoarea biserică, "curată ca un crin de Paşte, amirosind a busuioc şi a smirnă de brad, împodobită cu prosoape româneşti", funcţionează aici, cu frumoase rezultate, şi Societatea Culturală Română «Banatul», care s-a remarcat mai cu seamă prin excelentele sale formaţii de muzică şi dansuri naţionale. Preotul Dumitru Ichim (urmaşul primului paroh, preotul Nicolae Tănase din Toronto, care a păstorit comunitatea, aproape fără plată, vreme de 12 ani) este un exemplu de abnegaţie creştinească şi românească, iubit şi stimat de toată lumea, atît pentru activitatea religioasă, cît şi pentru cea culturală (este unul dintre colaboratorii de nădejde ai «Cuvîntului românesc» şi editează el însuşi mica revistă «Rădăcini», ce a trecut deja de o sută de numere).

Trimitem şi noi acestei admirabile parohii ortodoxe şi comunităţii româneşti din Kitchener gîndurile şi sentimentele noastre frăţeşti, precum şi urările noastre de bine, de aici, de acasă, de pe unde îi pomenim cu inimile fremătînd de bucurie.

o

Tot în această vară şi tot în luna iulie a apărut numărul 100 al revistei «Ţara» din Chişinău, publicaţie a Frontului Popular Creştin-Democrat din Moldova, avîndu-l ca redactor-şef de d-l Ştefan Secăreanu. Încadrîndu-se în buna tradiţie a presei naţionale, pe urmele lui M. Eminescu şi O. Goga, revista «Ţara», care apare începînd din luna iunie 1989, este una dintre principalele tribune ale luptei naţionale a românilor de dincolo de Prut, puse sub idealul suprem al României reîntregite: "o Românie măreaţă, o Românie legendară, o Românie eternă". Acest ideal îl aflăm formulat cu multă vigoare lirică în "Rugăciunea" unui poet rădăuţean (Elis Râpeanu):

Fă, Doamne,-n clipa asta o minune,
Presară-n DRUMUL CRUCII busuioc,
Că Timpul stă-n genunchi la rugăciune;
Adună, Doamne, Ţara la un loc!

Pe prima pagină a Numărului 100 se găsesc şi aceste cuvinte ale Mareşalului Ion Antonescu: "Fii om, fii drept şi recunoaşte că, deasupra ambiţiilor, intrigilor şi urilor este Patria, este veşnicia Neamului şi că acolo trebuie să ne întîlnim totdeauna, chiar dacă nu ne înţelegem de fiecare dată". Să sperăm că aceste cuvinte, ca şi întregul demers publicistic al vrednicilor români de la «Ţara», îşi vor găsi ecoul cuvenit şi în conştiinţa actualilor guvernanţi ai statelor româneşti!

o

Deşi la un nivel mai modest, determinat de un context încă şi mai vitreg, flacăra românismului arde şi la Cernăuţi, în Bucovina înstrăinată, suspinînd după aceeaşi icoană a României Mari. Societatea pentru cultura românească «Mihai Eminescu», pe lîngă alte manifestări de misionarism naţional, editează şi gazeta «Plai românesc» (redactor-şef: d-l Vasile Tărîţeanu) care, dincolo de unele stîngăcii publicistice, îşi îndeplineşte o sacră datorie pe altarul românismului. Păcat că de aici, din Ţară, rosturile de viaţă românească din Bucovina sînt prea puţin sprijinite şi aproape deloc popularizate. De aceea nu pregetăm să reproducem finalul "Chemării" din 31 mai 1992 (apărute în «Plai românesc», Nr. 11/24 din 4 iunie 1992) adresate în urma Congresului (terminat printr-un pelerinaj la Mînăstirea Putna) ce a avut loc la sfîrşitul lunii mai, în părţile Sucevei voievodale: "Români de pretutindeni şi cetăţeni de peste hotare care aţi cunoscut plaiurile bucovinene şi aveţi nostalgia acestui ţinut, nu uitaţi Bucovina, această rană deschisă a sufletului românesc!".

o

După ce a colportat vreme îndelungată fel de fel de neadevăruri şi răutăţi la adresa Mişcării Legionare şi a oricăror tendinţe politice de dreapta, revista «Expres» a făcut recent o jumătate de pas spre obiectivitate prin paginile intitulate **Dezvăluiri despre Mişcarea Legionară**, purtînd semnătura d-lui Sorin Avram (a se vedea Nr. 33/133 din 18-24 august 1992, pp. 8-9. Este vorba de fapt de nişte marginalii la o discuţie pe care d-l Avram a purtat-o cu d-l Paul Mărculescu, fost legionar ("La 81 de ani, Paul Mărculescu nu mai crede în reînvierea Mişcării Legionare, considerînd-o perimată"), personaj mai degrabă obscur, îndepărtat de Mişcare după evenimentele din 1938-39, antisimist moderat.

Paginile, lipsite de obişnuita înveninare a presei masonice, păcătuiesc însă prin ceea ce reprezintă astăzi un simptom general: se înfundă în factologie legionară, dar nu catadicseşte să se măsoare cu ideile şi principiile legionare, singurele ce pot supravieţui efectiv timpului devorator şi pot da adevărata măsură — spirituală — a fenomenului legionar. Aceasta înseamnă că unii se tem de forţa şi actualitatea acestor credinţe, idei şi principii, preferînd să discute tendenţios legionarismul în exterioritatea sa, raportîndu-se la el ca la un cadavru înhumat în cimitirul istoriei.

Oricum, rămîne de văzut dacă publicaţia «Expres» şi-a asumat obiectivitatea în mod sincer sau numai în mod strategic (pregătindu-şi un cap de pod înşelător pentru vreo agresiune viitoare)...

Un lucru rămîne totuşi cert: problema legionară nu mai poate fi tratată astăzi în stilul simplist de ieri şi nici nu mai poate fi eludată în istoriografia şi conştiinţa publică românească.

Răzvan Codrescu

UN OCHI RÎDE, ALTUL PLÎNGE...

O PANICĂ SEMNIFICATIVĂ

După eșecul scontat al jalnicei inițiative a d-lui Radu Cîmpeanu de a încerca să facă din Regele Românilor un președinte oarecare, Puterea actuală, prin mijlocirea d-lui prim-ministru Teodor Stolojan, a adus o nouă ofensă coroanei, interzicînd, îndărătul unor argumente firave și ridicole, venirea în țară a Maiestății-Sale în perioada campaniei electorale. După șirul de gafe și mitocănii în stil comunist cu care guvernul fesenist s-a împăunat în ultimii doi ani ori de cîte ori s-a pus la noi problema monarhică, interdicția în sine nu ne mai surprinde, dar găsim semnificativă panica tot mai vădită a guvernanților noștri față de persoana Regelui Mihai I, încarnare poate imperfectă, dar vie și discret auto-ritară, a tradițiilor noastre anti-comuniste și antirepublicane. Pu-terea neocomunistă se teme (în frunte cu președintele Iliescu, a cărui surescitare evoluează spre forme patologice) și aceasta este dovada cea mai limpede a slăbiciunii ei politice și morale.

Semnificativă este și evidenta cîrdășie fesenisto-liberală în privința mojiciilor la adresa Monarhiei. Pentru cei care mai nutreau iluzii a devenit clar că d-l Radu Cîmpeanu nu este, în ultimă instanță, decît un pui de... cucuvea și că stîngismul — fie el comunist, neocomunist, liberal sau de orice altă nuanță — rămîne o fundătură a istoriei noastre contemporane.

Nu putem ști dacă România va redeveni mai devreme sau mai tîrziu Monarhie, dar începem să nu ne mai îndoim că atîta vreme cît va rămîne Republică ea nu va putea ieși din ridicolul "republican" al Miței Baston...

DE LA VORBE LA FAPTE

Era gata să regretăm că într-unul din numerele trecute am folosit termeni cam prea cruzi la adresa președintelui Ion Iliescu. Tovărășia-sa a ținut însă să confirme cu prisosință aprecierile noastre, dedîndu-se la un nou tur de forță țopîrlănească, concretizat de astă-dată nu doar la nivel verbal ("golani", "se adăpează", "sula-n coaste", "măi animalule" etc.) ci de-a dreptul în forme... manuale, prin vîrîrea unghiilor în gîtul unui cetățean (că era ziarist sau altceva, asta nu mai are importanță). Și Nicolae Ceaușescu folosise violența fizică în alegerile din 1947 sau, mai tîrziu, în procesul colectivizării forțate, dar, odată ajuns președinte, a știut să se abțină, în public cel puțin, dovedind mai multă decență exterioară decît succesorul său. Prin gestul de la Constanța (cu toate încercările de mistificare ale Televiziunii, sub bagheta științifico-fantastică a d-lui Mironov) președintele Iliescu s-a singularizat definitiv chiar și între liderii comuniști, demonstrînd inexactitatea lozincii "Iliescu pentru noi este Ceaușescu doi", căci se vede că avem de-a face mai degrabă cu un Ceaușescu... la puterea a doua! Și cînd te gîndești că voia să facă, maian, figură de "despot luminat"!Educația sumară i-o bănuiam, dar nu credeam să aibă și nervii atît de slabi. Să fie oare blestemat poporul român de azi să aibă în fruntea lui doar fie paranoici, fie isterici? Probabil că președintele s-a contaminat cu timpul de la propriul electorat (caracterizat, pe linie masculină, de minerii din Valea Jiului, iar pe linie feminină de muncitoarele de la Apaca)! Și atunci ne dă iar tîrcoale vorba aceea cum că "fiecare popor își are conducătorii pe care îi merită"... Dar să nu facem judecăți definitive pînă la 27 septembrie! Poate că totuși, după altă vorbă, "tot răul este spre bine", nu-i așa?

POVESTEA PORCULUI

Nu, nu de basmul lui Creangă este vorba, ci de un caz mult mai actual, al unuia care s-a făcut de basm, autodefinindu-se ca "porc" pe programul 1 al Televiziunii Române, "în direct și la o oră de vîrf". Reapariția publică pe micul ecran a fostului poet de curte al clanului ceaușist, impetuosul Adrian Păunescu, a reprezentat o cursă subtilă, întinsă nu atît de d-l M. Tatulici (realizatorul emisiunii, tipică unealtă multifuncțională), cît de aripa conservatoare a criptocomunismului actual, dedat tot mai mult cu o anume retorică naționalistă de tip populist, tocmai nimerită pentru integrarea noastră în... Asia. Probabil că președintele Iliescu, în ajunul campaniei electorale, se va fi gîndit la o flașnetă recondiționată. Cert este că, în pofida valului de indignare, "porcul" a ocupat vreme de mai multe zile primele pagini ale mai tuturor publicațiilor cotidiene sau periodice din țară, redevenind, printre reproșuri și ironii, un personaj actual și notoriu (ceea ce s-a și intenționat de altfel de către cei interesați). Aici presa noastră anticomunistă a greșit unanim și iremediabil. Adrian Păunescu și-a făcut o imensă **popularitate gratuită**, o reintrare forțată în conștiința publică a unui popor încă atît de ușor manipulabil. De acum înainte ne putem aștepta la orice din partea controversatului personaj, inclusiv la reluarea faimoaselor "cenacluri" menite să atragă tineretul printr-o formă de magnetism diabolic, în care demagogia pseudonaționalistă nu s-ar sfii să facă bună casă astăzi cu muzica rock sau cu alte sminteli ale lumii contemporane. Prezența prin apropiere a d-lui Florian Pittiș s-ar putea să nu fie lipsită de semnificație...

Dar lucrul cel mai îngrijorător este acela că românismul basarabean s-a lăsat tîrît în această diversiune, în frunte cu poetul Grigore Vieru. Păunescu însuși, care pînă mai ieri își exalta originile **oltenești** (voindu-se cît mai aproape de "Stejarul de la Scornicești"), face acum mare caz de originea sa **basarabeană**, căutînd să exploateze pe cont propriu suferințele moldovenilor de peste Prut.

Dacă nu vom învăța să ne ferim de personaje precum Adrian Păunescu sau Corneliu Vadim Tudor viitorul românesc va fi iremediabil compromis, "de la Nistru pîn' la Tisa", iar cioara comunistă va supraviețui cu penele vopsite (firește în roșu, galben și albastru)...

CAZUL D-LUI MIRCEA DRUC

Recunoaștem că la un moment dat, prin primăvara acestui an, nouă înșine ne-a surîs eventuala candidatură la președinția României a d-lui Mircea Druc, personalitatea cea mai semnificativă a rezistenței naționale și creștine a românilor din Basarabia. Dar, **așa cum se prezintă lucrurile în momentul de față**, considerăm că este o greșeală de proporții ca d-l Mircea Druc să candideze, fie și ca independent, pentru alegerile prezidențiale din această toamnă. Nu pentru că domnia-sa n-ar reprezenta o personalitate destul de potrivită pentru acest rol, ci pentru că șansele i se arată minime în confruntarea cu d-nii Emil Constantinescu și Ion Iliescu. Dacă d-l Mircea Druc ar fi fost propulsat și susținut de către Convenția Democratică, principalul bloc al opoziției anticomuniste, atunci alta ar fi fost situația. Dar așa, lipsit de un sprijin puternic și de o popularitate corespunzătoare, liderul Frontului Popular Creștin-Democrat din Republica Moldova nu va face altceva decît "să fure" din voturile opoziției, împuținîndu-i șansele d-lui Emil Constantinescu și sporindu-le în consecință pe cele ale actualului președinte, Ion Iliescu.

Noi sîntem mai aproape, ideologic vorbind, de d-l Druc decît de d-l Constantinescu, dar nu putem neglija realitățile și sfida imperativele momentului. Toate forțele sincer anticomuniste trebuie, dincolo de diversele lor nuanțe politice, să lupte concertat împotriva pericolului neocomunist, pe care președintele Iliescu îl întruchipează prin excelență. Eficiența acestei lupte — fie că ne place, fie că nu — cere susținerea în bloc a d-lui Emil Constantinescu, deocamdată singurul în măsură să reprezinte un adversar de temut al "emanatului" de la Cotroceni.

L-am prețui și mai mult pe d-l Mircea Druc dacă și-ar concretiza înțelepciunea politică printr-o demnă retragere din cursa electorală, în favoarea d-lui Emil Constantinescu. Rectorul Universității din București este omul de azi; d-l Mircea Druc, întrucît nu se va compromite politic, ar putea fi omul de mîine. Și noi avem convingerea că nu în pripa zilei de azi, ci în răbdarea zilei de mîine se va lămuri adevărata soartă a României creștine.

V.A.M.

Editura "PUNCTE CARDINALE"
B.R.D. Sucursala Sibiu
Cont nr. 4072996517509

Colegiul redacțional:
Gabriel CONSTANTINESCU, Demostene ANDRONESCU, Marcel PETRIȘOR, Răzvan CODRESCU, Constantin IORGULESCU
Adresa: 2400 Sibiu, Calea Dumbrăvii nr. 109
tel. 92/422536

Tehnoredactare
Teodora Ciuchină
Machetator: I Nistor
Tiparul
"POLSIB" S.A.